

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA

**TRANSKRIP TEMUBUAL BERSAMA
PUAN V.SAVITHRI A/P VELLAITHAN,
PENARI DAN PENGAJAR
MENGENAI PENGALAMAN BELIAU DALAM TARIAN
BHARATANATYAM**

**NAMA PELAJAR: NUR ELLIEYA BINTI ADNAN
(2020996547)**

**NAMA PELAJAR: NUR FATIN EZZATI BINTI MOHD SUKRI
(2020993527)**

FAKULTI PENGURUSAN MAKLUMAT

SEMESTER MAC 2021-JULAI 2021

	Isi Kandungan	M/S
i	Abstrak	i
ii	Penghargaan	ii
iii	Senarai Abreviasi	iii
iv	Senarai Singkatan	iv
v	Rujukan Kata	v-vii
1.0	Biodata Penemubual	
	1.1 Penemubual Pertama	1
	1.2 Penemubual Kedua	2
2.0	Biodata Tokoh	
	2.1 Biodata Tokoh	3
	2.2 Pengenalan kepada tokoh	4-5
3.0	Sejarah Lisan	
	3.1 Pengenalan	6
	3.2 Objektif Sejarah Lisan	7
	3.3 Kepentingan Sejarah Lisan	7-8
4.0	Kajian Literatur	
	4.1 Topik 1	9-11
	4.2 Topik 2	11-13
5.0	Transkrip Temubual Bersama Tokoh	14-76
6.0	Log Temubual	77-87
7.0	Ralat	88
8.0	Glosari	89-97
9.0	Indeks	98-113
10.0	Bibliografi	114-122
11.0	Lampiran	
	11.1 Biografi Tokoh	123
	11.2 Surat Perjanjian	124
	11.3 Senarai Soalan	125-128
	11.4 Diari Penyelidikan	129-132
	11.5 Gambar, sijil-sijil dan bahan lain yang berkaitan	133-141

ABSTRAK

Transkrip ini membincangkan tentang pengalaman seorang tokoh yang merupakan tokoh yang mahir dalam Tarian Bharatanatyam iaitu Puan V.Savithri A/P Vellaithan. Beliau seorang yang berpengalaman dan mengetahui segala perkara yang melibatkan bisang tarian Bharatanatyam. Ramai dalam kalangan masyarakat pada masa kini, terutamanya generasi yang baru dalam era ini tidak mengetahui secara langsung tentang kewujudan seni tarian yang unik ini. Selain menyentuh sedikit sebanyak mengenai latar belakang salah satunya tokoh yang masih aktif dalam bidang tarian Bharatanatyam ini, projek sejarah lisan ini akan cuba mengungkap kebenaran sebenar di sebalik isu yang sering kali dikaitkan dengan kesenian ini iaitu perbezaan budaya telah mempengaruhi keaslian tarian Bharatanatyam, penggunaan bahasa yang lain di kalangan penari dan jurulatih dan tarian Bharatanatyam ini kurang dikenali zaman sekarang. Pendokumentasian daripada wawancara ini akan membantu dalam merungkakan isu-isu yang melibatkan tarian Bharatanatyam ini. Di sebalik keindahan tarian Bharatanatyam ini, terdapat juga cerita tentang sejarah tarian ini diperkenalkan, fakta, kepentingan, pencapaian, sumbangan dan harapan yang telah dipelajari dan dialami oleh tokoh sendiri sepanjang penglibatan beliau dalam tarian Bharatanatyam ini. Soalan-soalan yang telah disediakan untuk wawancara ini adalah melalui pembacaan daripada sumber-sumber yang berkaitan dengan tarian Bharatanatyam. Wawancara ini telah dijalankan selama 2 jam pada tarikh 24 Mei bertempat di kediaman persendirian. Melalui sejarah lisan ini, diharapkan agar masyarakat luar terutamanya generasi pada masa sekarang akan dapat mengenali dan mendalami dengan lebih lanjut tentang warisan seni tarian Bharatanatyam ini.

Keywords: Tarian Bharatanatyam, Sejarah lisan, generasi, jurulatih, penari.

This transcript discusses the experiences of a figure who is a skilled figure in Bharatanatyam dance which is Mrs. V.Savithri A / P Vellaithan. She is an experienced person and knows all the different things about Bharatanatyam dance. Many in today's society, the new generation of generations in this era are not directly aware of the existence of this unique art. Besides talking about the figures who are still active in the field of Bharatanatyam dance, this oral history project will try to reveal the truth behind the issue that often occurs with this art such as the different cultures have affected originality of Bharatanatyam dance, the use of different languages among dancers and coaches and Bharatanatyam dance exposure between the past and the present times. Documentation from this interview will help in unraveling the issues that arise related to Bharatanatyam dance. Behind the beauty of this Bharatanatyam dance, there are also stories about the history of this dance introduction, facts, importance, interest, help, and hope that have been learned and experienced by the figure herself throughout her involvement in this Bharatanatyam dance. The questions that have been prepared for this interview are through the reading of sources related to Bharatanatyam dance. The interview was conducted for 2 hours on May 24 at our private residence. Through this oral history, it is hoped that the outside generation of the present generation will be able to recognize and delve further into the heritage of this Bharatanatyam dance art.

Keywords: Bharatanatyam Dance, oral history, generations, coach, dancer.

PENGHARGAAN

Dalam era pemodenan ini, wujudnya persaingan di mana kejayaan akan datang kepada mereka yang bekerja keras. Tugas yang telah diberikan ini adalah seperti jambatan antara kerja teori dan praktikal. Dengan ini kami telah sentiasa bersedia untuk melakukan tugas tersebut.

Pertama sekali, saya ingin mengucapkan terima kasih kepada Tuhan Yang Maha Kuasa yang jelaslah telah membimbing kami untuk melakukan tugas dengan betul. Tanpa rahmat-Nya, tugas ini tidak akan menjadi kenyataan. Kami juga ingin mengucapkan terima kasih kepada semua yang telah bekerjasama dan terlibat secara langsung dan bukan secara langsung membantu kami dalam melaksanakan tugas ini.

Terima kasih diucapkan kepada tokoh kami iaitu Puan V.Savithri A/P Vellaithan. Beliau sangat bertimbang rasa dan sentiasa memberikan kerjasama yang terbaik dalam membantu kami menyiapkan tugas ini. Segala penerangan beliau mudah difahami dan kami sentiasa doakan beliau terus berjaya dalam segala bidang yang beliau ceburi di masa hadapan.

Seterusnya, pensyarah kami, Madam Siti Noorsiah binti Jamaludin, terima kasih banyak atas bimbingan dan sokongan penuh kepada kami yang memudahkan kami melakukan tugas ini. Tugas ini tidak akan dapat dilakukan tanpa bimbingan beliau.

Akhir sekali, rakan sekelas kami, terima kasih diucapkan kerana telah banyak membantu kami. Mereka membantu kami dengan memberikan banyak idea dan maklumat mengenai bagaimana menyelesaikan tugas ini dengan sempurna. Bantuan mereka tidak akan dilupakan.

SENARAI
ABREVIASI

SINGKATAN	MAKSUD
JKKN	Jabatan Kesenian dan Kebudayaan Negara
JSBN	Jurulatih Seni Budaya Negara
ASWARA	Akademi Seni Budaya Dan Warisan Kebangsaan

SENARAI
SINGKATAN

VSV: V.Savithri A/P Vellaithan

NEA: Nur Ellieya binti Adnan

NFE: Nur Fatin Ezzati Binti Mohd Sukri

RUJUKAN
KATA

Aah	Ya/Betul
Ajak	Mengajak
Ajar	Mengajar
Aje	Sahaja
Ambik	Ambil
Apa hal	Kenapa
Bagitahu	Beritahu
Bantai	Berpura-pura tahu
Bapak	Bapa
Bawak	Bawa
Berenti	Berhenti
Bukak	Buka
Camtu	Macam itu
Dah	Sudah
Depan	Hadapan
Diorang	Mereka
Eh	Ya
Eh?	Ya?
Je	Sahaja
Jekan	Sahaja
Jugak	Juga
Kat	Dekat
Kecik	Kecil
Kejap	Sekejap
Kitorang	Kami

Kot	Mungkin
Lah	Ya
Lamar	Melamar
Latih	Melatih
Lepas	Selepas
Lepastu	Kemudian
Macamni	Macam ini
Masatu	Semasa
Mintak	Minta
Ni	Ini
Paham	Faham
Pape	Apa-apa
Pasal	Mengenai
Pastu	Selepas Itu
Pikir	Fikir
Pulak	Pula
Sikit	Sedikit
Sorang	Seorang
Tak	Tidak
Takde	Tiada
Takleh	Tidak Boleh
Taknak	Tidak mahu
Takpe	Tidak mengapa
Tapi	Tetapi
Tau	Tahu

Tu	Itu
Ye	Ya

BIODATA
PENEMUBUAL

1.1. Penemubual Pertama

Nama	Nur Ellieya binti Adnan
Tarikh Lahir	20 Februari 1999
Tempat Lahir	Kuala Pilah, Negeri Sembilan
Alamat	No. 91, Lorong Lavender Height 1/5, Taman Lavender Height, 70450, Seremban, Negeri Sembilan
No Telefon	012-9437212
Emel	eliyaadnan02@gmail.com
Program	Pengurusan Rekod (IM246)

1.2 Penemubual Kedua

Nama	Nur Fatim Ezzati Binti Mohd Sukri
Tarikh Lahir	10 Disember 1998
Tempat Lahir	Hospital Ranau Sabah
Alamat	Lot 2841, Kg Jenerih 7, Tok Uban Pasir Mas, 17050, Kelantan
No Telefon	0183201056
Emel	fatinsukrii98@gmail.com
Program	Pengurusan Rekod (IM246)

BIODATA
TOKOH

2.1 Biodata Tokoh

Savithri A/P Velaithan berumur 53 tahun berasal dari Labu, Negeri Sembilan. Savithri A/P Velaithan dilahirkan pada 18 Oktober 1968 (Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara, 2021). Bapanya En Velaithan PKJK merupakan seorang pemain harmonium yang terkenal di semenanjung Malaysia (Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara, 2021). Beliau mendapat pendidikan awal dalam bidang tarian di Sekolah Tanjai Kamala Indira Natya, sebuah sekolah tarian terkenal di Kuala Lumpur pada tahun 1989, dan mendapat Ijazah terawalnya dalam Barathanatyam pada tahun 1994 (Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara, 2021).

Selain tarian klasik dan rakyat India, beliau juga mahir dalam tarian tradisional Melayu seperti Joget, Asli, Inang dan Zapin.

Beliau merupakan pengasas dan pengarah Artistik di Uniques Art Culture & Heritage Negeri Sembilan (UACHN). Di UACHB, beliau telah mengajar pelajar yang terdiri daripada pelbagai kaum antaranya Melayu, Cina, India, Punjabi, Korea, Rusia dan Indonesia. Antara anugerah dan pencapaian beliau ialah:

- Jurulatih Seni Budaya Negara Tahap 4 (2003)
- Fasilitator Jurulatih Seni Budaya Negara (2009)
- Anugerah Barata Kala Ratna daripada Persatuan Seni Budaya Negeri Sembilan
- Fasilitator International Dance Festival di Sarawak (2010)
- Anugerah Karyawan Seni Budaya 2016 daripada Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara, Negeri Sembilan.

2.2 Pengenalan kepada tokoh

Puan Savithri berlatarbelakangkan keluarga artistik. Muzik, tarian dan teater telah menjadi sebahagian penting dalam jiwanya dan keluarga. Ayah Puan Savithri, 'Isai Kurusil' Encik A. Velaiyuthan PJK adalah seorang tokoh terkenal di kalangan masyarakat India kerana menjadi pemain harmoni yang terkenal di Malaysia. Pengalaman beliau dalam tarian bermula sejak usia 8 tahun. Persembahan pertama Puan Savithri telah diadakan pada tahun 1976 bertempat di Balai Polis Nilai.

Bagi mengasah kemahiran dalam seni tari, pada tahun 1989, beliau menyertai sekolah tarian 'Thanjai Kamala Indira Natya Vidyaalaya' yang terletak di Kuala Lumpur di bawah bimbingan gurunya, 'Srimathi Kamala Ramachandran' merupakan Guru Barathanaatiyam terkemuka di Malaysia. Pada tahun 1994, Puan Savithri menamatkan Aranggetramnya atau graduasi dalam bidang tarian di Dewan Chettiar, Kuala Lumpur dari Dato K. Patmanabhan DSNS serta dianugerahkan gelaran 'Naatya Kalaimani' oleh beliau.

Minat beliau sebagai guru tarian bermula apabila Guru Srimathi Kamala Ramachandran mendorongnya menjadi guru tarian sekaligus selepas beberapa bulan menggantikan cawangan kelas tarian beliau sendiri di Padang Jawa, Klang. Minat yang mendalam terhadap tarian 'Bharathanattiyam' mendorong Puan Savithri untuk berguru di bawah bimbingan Guru Shree V. Mathaven, yang juga merupakan pakcik kandung beliau sendiri. Seorang seniman tersohor dan seorang Guru veteran di Temple of Fine Arts. Guru Sree V. Mathaven menjadi pengaruh besar dan idola utama kepada Puan Savithri. Beliau bertekad menjadi seorang guru yang komited semasa menyampaikan teknik pengajaran. Beliau sentiasa menitikberatkan keunggulan dan kesempurnaan yang optimum kepada anak-anak buah beliau. Bagi kecemerlangan berpanjangan dalam profesion ini, sebagai guru yang sentiasa mencari kelainan dan keunikan dalam bidang tarian, beliau melanjutkan pelajarannya dalam instrumen 'Nattuvangam' di bawah bimbingan Dr. Amirtha Devi Sakathevan.

Pencapaian Puan Savithri sungguh mengagumkan dan beliau ditauliahkan sijil jurulatih tarian profesional di bawah Kementerian Kebudayaan dan Kesenian, dan dipertanggungjawabkan sebagai JSBN 'Jurulatih Seni Budaya Negara' pada tahun 2010 selepas bertahun menimba ilmu dalam pelbagai jenis tarian etnik Malaysia di bawah anjuran program JKKN. Selain itu Puan Savithri juga merupakan satu-satunya fasilitator JSBN India yang aktif untuk Tarian Bharathanattiyam. Beliau diberi mandat untuk menulis Modul tarian India untuk sekolah – sekolah kebangsaan yang kemudiannya disusun menjadi buku rujukan standard. Beliau merupakan jurulatih yang dinamik dan berdedikasi tinggi serta berpengalaman selama 26 tahun dalam tarian klasik India. Beliau juga telah menerima anugerah 'Bharatha Kalaa Ratnaa' dari 'Persatuan Seni Budaya India Negeri Sembilan'.

Selain itu, pada tahun 2010, Puan Savithri juga telah dilantik sebagai fasilitator di 'International Dance Festival' yang diadakan di Sarawak.

Sementelahan, beliau juga telah melatih 150 pelajar dari negara Beijing dan Qingdao, China semasa mereka di Malaysia untuk menghadiri kursus seni tari. Pencapaiannya telah membuka pelbagai peluang untuk meneruskan kerjayanya dan menari di pentas antarabangsa. Beliau telah dijemput ke Qingdao, China untuk Festival tarian sebagai fasilitator. Bengkel tersebut diikuti dengan sesi temu ramah bersama QTV pada tahun 2012. Selain itu, pelajar - pelajarnya telah turut serta dalam pelbagai program yang dianjurkan oleh kerajaan seperti SUKMA, Festival Kanak-kanak, 'Karnival Budaya Folklore Festival', 'Program Bersama Rakyat', dan 'Ambang Merdeka'. Pada tahun 2011, pelajar - pelajarnya diberi peluang untuk turut serta dalam 'Malaysian Book of Record' di 'Tarian Seribu Piring Satu Malaysia'.

Puan.Savithri juga telah melatih sebilangan pelajarnya untuk mengambil bahagian dalam 'Senam Seni Satu Malaysia'. Di samping itu, dia tidak melupakan pelajar - pelajarnya yang kurang bernasib baik dan berdedikasi. Dia memberikan kelas dan bengkel tambahan secara percuma untuk mereka dalam pelbagai bentuk tarian tradisional Malaysia.

Kecemerlangannya dan kerjasama bersama 'Satir Dance Academy' (Tamil Nadu) di bawah Guru Sri Shanmugam Sundram telah memberi peluang kepada beliau untuk menyusun dan mencipta silibus baharu untuk tarian 'Kolattam' untuk Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya. Tarian yang disusun oleh beliau telah dicipta mengikut kesesuaian Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya dan telah ditambahkan dalam 'Program Bimbingan Seni Budaya Malaysia'. Di bawah bimbingan Puan. Savithri, banyak pelajarnya berasal dari budaya yang berbeza seperti Melayu, Cina, dan India, Korea, Rusia, Indonesia dan lain-lain.

Beliau kini aktif sebagai fasilitator dalam semua bengkel yang dianjurkan oleh JKKN. Malah, beliau telah mencipta koreografi tarian klasik India untuk 'World Harvest Festival 2015, 2016 & 2017 dan 'Festival Muzik Dunia Rainforest 2016' sering mengadakan produksi pentas yang berkualiti kerana beliau adalah Pengarah di Unique Arts Culture and Heritage Academy. Pada tahun 2016, beliau menerima "Anugerah Tokoh Karyawan Seni Budaya" dari Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara Negeri Sembilan (JKKN-NS). Pada tahun 2018, Puan Savithri menerima 'Anugerah Pencapaian Sepanjang Hayat' dari SMK Dato Mohd. Said, Nilai. Baru-baru ini, beliau menerima anugerah 'Nriya Vidya Ratnaa' dari 'Sarasalaya School of Bharathanaattiyam', sebuah sekolah tarian yang wujud hampir 70 tahun di Tamilnadu, India. Selepas itu, beliau telah menerima anugerah 'Uncrowned Hero' daripada Malaysia Hindu Sangam.

SEJARAH
LISAN

3.1 Pengenalan

Sejarah lisan adalah satu kaedah di mana kenang-kenangan seseorang tokoh yang telah dirakamkan secara wawancara (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Nadzan Haron (2012) pula mentakrifkan sejarah lisan sebagai sesuatu kaedah penyelidikan sejarah atau kaedah yang digunakan oleh penyelidik dalam mengumpul sumber sejarah yang akan dilengkapkan sebagai rekod bertulis. Sejarah lisan juga merupakan kajian yang dapat menyimpan data masa lampau walaupun sudah berlalu dalam jangka masa yang panjang. Menurut Ahmad (1987), sejarah lisan merupakan satu kaedah atau teknik penyelidikan moden yang bertujuan untuk memelihara pengetahuan-pengetahuan sejarah melalui pengkisahan. Sejarah lisan selalunya wujud dalam waktu apabila berlakunya penemuan-penemuan baharu dan teknologi moden yang bersesuaian dengan perkara-perkara yang semakin kompleks seperti dalam politik, kewangan, perniagaan, sastera dan kehidupan moden (Siti Roudhah, Radia Banu, Cik Ramlah & Noor Azlinda, 2012). Ia merupakan satu bidang kajian yang amat luas yang terdiri daripada pelbagai golongan masyarakat seperti orang biasa, pemimpin masyarakat, gabenor, menteri kabinet, penulis terkenal, pengarang, korporat dan sebagainya (Rozeman Abu Hassan, 2004). Bidang sejarah lisan telah dipelopori oleh Herodotus yang telah menjalankan proses wawancara individu untuk mendapatkan peristiwa-peristiwa sejarah yang dianggap penting pada masa lampau (Siti Roudhah, Radia Banu, Cik Ramlah & Noor Azlinda, 2012). Beliau telah dianggap sebagai 'Bapa sejarah' dan perintis dalam bidang ini (Starr, 1984). Pelbagai platform boleh digunakan untuk mendapatkan sejarah lisan ini (Pusat Kajian Sejarah Lisan, 2007). Antaranya ialah menggunakan pita rakaman, transkrip, pameran, bahan-bahan buku dan filem-filem (Pusat Kajian Sejarah Lisan, 2007). Sejarah lisan boleh dijalankan ke atas tokoh-tokoh yang masih hidup atau pun yang telah meninggal dunia dengan mendapatkan maklumat daripada orang yang paling rapat seperti ahli keluarga dan kenalan rapat mereka (Siti Roudhah, Radia Banu, Cik Ramlah & Noor Azlinda, 2012). Tokoh-tokoh ini dipilih kebiasaannya kerana mereka telah menyumbang maklumat bersejarah dari segi penglibatan dan pengalaman diri mereka sendiri, atau oleh kerana perhubungan mereka secara langsung dengan watak, masa atau peristiwa tertentu (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Maklumat yang diperolehi dari wawancara tersebut akan disalin, disemak dan ditaip supaya dapat digunakan sebagai bahan pengajaran dan penyelidikan (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Maklumat-maklumat yang telah dikumpulkan sangat bernilai dari sudut pelbagai aspek seterusnya akan dapat menggalakkan pengajian dan menambah minat masyarakat untuk menceburkan diri dalam bidang sejarah (Pusat Kajian Sejarah Lisan, 2007).

3.2 Objektif Sejarah Lisan

1. Untuk dijadikan sumber kepada sesiapa sahaja yang ingin melakukan penyelidikan sejarah, dan secara umum untuk pengembangan sains.
2. Untuk menghasilkan satu dokumen lisan dari keterangan seseorang, keterangan saksi ke dalam bentuk rakaman atau transkrip.
3. Untuk mengumpulkan memori-memori dan pengalaman personal orang sumber yang mempunyai nilai yang signifikan dalam sesuatu isu sejarah tertentu
4. Untuk memelihara sesuatu peristiwa sebagai suatu warisan supaya generasi akan datang dapat mengetahui apa yang terjadi dan mengapa ia terjadi.

3.3 Kepentingan Sejarah Lisan

Sumber lisan memainkan peranan penting kepada para pengkaji sejarah dalam melakukan pelbagai tema kajian sejarah terutamanya sejarah yang berkait dengan masyarakat, budaya dan sosial (Fafais, 2017). Terdapat banyak kepentingan jika melakukan sejarah lisan yang boleh diambil antaranya ialah dapat memastikan supaya sejarah yang telah melalui pelbagai jenis perkembangan pemodenan tidak dilupai atau hilang sebagai bukti sejarah (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Sejarah Lisan juga membantu memainkan peranan yang besar dalam memelihara dan menambahkan sumber-sumber sedia ada untuk sejarah Malaysia di abad ini (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Selain itu, sejarah lisan sangat berguna untuk rujukan kerana kebiasaannya sumber-sumber bertulis adalah terhad (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Rakaman sejarah lisan seperti ini membantu masyarakat untuk menggambarkan perkara-perkara bersejarah yang telah berlaku di samping ianya dapat menggambarkan aspek-aspek yang sukar digambarkan oleh masyarakat (Universiti Kebangsaan Malaysia, 2007). Sejarah lisan merupakan salah satu kaedah yang digunakan dalam penyelidikan sejarah bagi mendapatkan dan mengesahkan kebenaran sesuatu fakta sejarah yang diperolehi serta seterusnya amat penting dalam mencatat kejadian lepas yang pernah dilalui oleh seseorang (Seow Han Lin, 2020). Seterusnya, sejarah lisan adalah penting kerana bertujuan untuk memelihara pengetahuan-pengetahuan sejarah melalui pengkisahan (Rozeman Abu Hassan, 2004). Dengan adanya sumber lisan, generasi baru akan dapat mengenali dan mendalami peristiwa-peristiwa yang telah berlaku melalui kaca mata orang yang telah mengalami dan menyaksikan peristiwa tersebut (Rozeman Abu Hassan, 2004). Peranan sejarah lisan amat penting untuk membina semula

peristiwa-peristiwa sejarah bagi menggantikan rekod-rekod yang telah hilang atau dimusnahkan oleh pihak penjajah seperti Jepun dan British (Siti Roudhah, Radia Banu, Cik Ramlah & Noor Azlinda,2012). Ia amat berguna untuk mengisi kekosongan yang terdapat dalam sumber-sumber bertulis, dan berguna untuk menambah sumber bertulis yang sedia ada dengan keterangan-keterangan sejarah yang telah dicatatkan. Ia amat penting untuk menyelamatkan keterangan-keterangan sejarah yang akan hilang dan ia juga sebagai pendorong kepada penyelidik untuk membuat penyelidikan ke atas perkara-perkara yang telah disediakan dengan sumber-sumber lisan (Nadzan Haron, 1979).

KAJIAN
LITERATUR

4.1 Topik 1- Seni Kebudayaan

Istilah seni budaya pada dasarnya merupakan sebuah frasa kata yang berasal dari kata “seni” dan kata “budaya” (Adzikra Ibrahim, 2009). Kata seni sendiri berasal dari bahasa sanskrit iaitu kata sani yang bermaksud pemujaan, persembahan atau pelayanan yang sering kali diertikan sebagai setiap hal yang sengaja dibuat oleh manusia untuk menghadirkan unsur keindahan yang dapat membangkitkan perasaan orang lain (Adzikra Ibrahim, 2009). Menurut M. Prawiro (2020) pengertian seni adalah ekspresi perasaan manusia yang memiliki unsur keindahan di dalamnya dan diungkapkan melalui satu media yang sifatnya jelas, seperti bentuk percakapan, wajah, gerak-geri, syair, serta dapat dilihat oleh pancaindera manusia. Menurut fakta daripada Kamus Dewan (2005) perkataan seni dapat ditakrifkan sebagai sesuatu yang halus iaitu kecil, elok, tipis dan halus, sedap didengar. Manakala kata budaya berasal dari kata buddhayah (bahasa sanskerta) yang membawa maksud budi atau akal yang digunakan oleh manusia dan diturunkan secara turun temurun (Adzikra Ibrahim, 2009). Definisi ini dikuatkan lagi dengan Sofyan Hadi (2015) bahawa budaya adalah suatu cara hidup yang dapat berkembang secara bersama pada suatu kelompok masyarakat secara turun-temurun dari generasi ke generasi dan ia terbentuk dari banyak unsur yang sulit meliputi sistem politik dan agama, adat istiadat, pakaian, bahasa, perkakas, karya seni dan bangunan. Menurut Stavenhagen (1986) pula memberi pengertian kebudayaan yang berkaitan dengan tradisi akal dan budi manusia ini lebih menjurus kepada cara hidup sesuatu bangsa atau umatnya. Kepelbagaian kebudayaan ini lebih kepada kepelbagaian adat dan budaya sesebuah masyarakat yang mempunyai pelbagai etnik dan kaum. Kepelbagaian budaya merupakan rangkuman dari pelbagai aspek yang meliputi budaya, etnik, agama, amalan tradisi yang mengarah kepada kecenderungan dan memberi kefahaman di antara sesama kaum (Stavenhagen, 1986). Selain itu, menurut Afizahyus (2017) seni dan kebudayaan amat berkait rapat dengan identiti, ideologi dan amalan seharian sesebuah kelompok masyarakat yang dapat dilihat di seluruh dunia bahawa setiap masyarakat mempunyai identiti seni dan kebudayaannya yang tersendiri lantas membentuk keunikan cara hidup mereka. Justeru itu, terdapat banyak kepentingan dalam mengekalkan seni kebudayaan.

Antara kepentingan seni budaya menurut Afizahyus (2017) adalah untuk mengekalkan Malaysia sentiasa dikenali sebagai sebuah negara yang unik kerana terdiri daripada pelbagai kaum, bahasa, agama, seni, budaya dan sebagainya. Selain itu, negara kita juga dikenali sebagai sebuah negara yang ‘multicultural’ di mana sifat-sifat kemajmukannya dalam konteks kemasyarakatan yang luas juga (Afizahyus 2017). Seterusnya adalah penting untuk negara membangun seperti di Asia Tenggara untuk mengekalkan tradisi budaya aslinya yang sudah berakar umbi sejak turun temurun menjadi tradisi budaya asli yang merupakan sumber tenaga dan ilham (Mohamad Zain Musa & Nik Hassan

Shuhaimi Nik Abdul Rahman, 2010). Disamping itu, kepentingan mengekalkan seni kebudayaan menurut Natasha Edreena & Zuliskandar Ramli (2020) menyatakan pihak berwajib juga perlulah memainkan peranan lebih besar dalam mengangkat perkara ini ke peringkat antarabangsa agar sejarah negara bukan sahaja dapat dihayati oleh rakyat Malaysia tetapi warisan seni kebudayaan diiktiraf di serata dunia seterusnya memperkembang industri arkeo-pelancongan negara. Sejarah negara amat penting untuk generasi akan datang memandangkan terdapat beberapa faedah bagi mereka jika mereka memahami dan mengetahui sejarah negara (Natasha Edreena & Zuliskandar Ramli, 2020). Tambahan pula, Siti Aminah & Seow Ta Wee (2015) juga menyatakan generasi akan datang dapat mengetahui, memperoleh dan seterusnya mempelajari kepelbagaian sosiobudaya iaitu suatu warisan dan budaya nenek moyang mereka. Persefahaman budaya antara masyarakat akan terjadi melalui kesediaan setiap kaum menerima, mengakui, memahami dan mengiktiraf unsur kebudayaan kaum lain (Fatimah Daud, 1984). Walau bagaimanapun, terdapat juga cabaran dalam mengekalkan seni kebudayaan.

Terdapat beberapa cabaran dalam mengekalkan seni kebudayaan. Menurut Widia Wati (2016) cabarannya ialah dari segi agama, adat istiadat dan budaya. Nilai antara etnik yang menyatakan perbezaan dari segi agama, bahasa, dan kebudayaan lebih ketara dalam masyarakat majmuk (Widia Wati, 2016). Kaum Melayu, Cina dan India mempunyai agama, bahasa dan kebudayaan yang berlainan. Perbezaan ini bertambah sukar apabila setiap kaum terus menebal dengan bahasa dan kebudayaan mereka sendiri (Widia Wati, 2016). Setiap kaum di Malaysia boleh dikatakan mewakili agama tertentu contohnya Melayu beragama Islam, Cina beragama Buddha, India beragama Hindu, Iban dan Kadazan beragama Kristian. Adalah ketara ketiga-tiga kaum utama di Malaysia mempunyai adat resam, bahasa, agama dan falsafah hidup yang berbeza (Widia Wati, 2016). Hal ini menyebabkan masing-masing menganggap kebudayaan dan agama mereka adalah yang terbaik. Sekiranya masyarakat kurang terdedah mengenai budaya kaum lain, ia akan menjadi penghalang kepada usaha untuk memupuk perpaduan dan integrasi nasional di Malaysia (Widia Wati, 2016). Hal ini juga dinyatakan di (Cik Baco, 2014) iaitu di Malaysia, masalah perpaduan berlaku disebabkan tiadanya persefahaman antara rakyat yang terdiri dari pelbagai bangsa. Hal ini kerana, masyarakat yang pelbagai di Malaysia masih lagi berpegang teguh kepada peranan tradisional dan nilai-nilai yang terbatas dalam kalangan kaum itu sendiri (Cik Baco, 2014). Selain itu, penggiat pada generasi sekarang sudah melihat cabaran itu bermula dengan ketiadaan guru apabila guru sedia ada semakin tua dan tidak banyak persembahan dilakukan pada peringkat dalam negara (Nurul Husna Mahmud, 2020). Bagi pandangan (Mohamad Zain Musa & Nik Hassan Shuhaimi Nik Abdul Rahman, 2010) pula mereka menyatakan bahawa budaya dan nilai tradisional menghalang proses pembangunan kerana ada yang berpendapat nilai tradisional ini mengakibatkan kemunduran kerana negara tidak boleh

maju sekalipun melalui usaha kerajaan membuka peluang kepada mereka dengan strategi yang terancang. Disebabkan itulah mereka menganggap budaya tradisional tidak lagi relevan untuk masyarakat moden (Mohamad Zain Musa & Nik Hassan Shuhaimi Nik Abdul Rahman, 2010). Setiap tradisi yang ada di Malaysia sewajarnya dipelihara dan untuk menarik perhatian generasi perlu ada usaha untuk mengangkat seni itu lebih serius (Nurul Husna Mahmud, 2020). Oleh itu, terdapat beberapa usaha yang perlu diambil bagi mengekalkan seni kebudayaan ini supaya tidak lapuk ditelan zaman.

Usaha dalam mengekalkan seni kebudayaan melalui pendapat Ibrahim Ahmad (2004) Kementerian Penerangan perlu main peranan penting untuk menyebarkan maklumat menerusi saluran-saluran media massa berbentuk audio dan video bagi membentuk jati diri rakyat negara ini. Salah satu langkah yang proaktif adalah seperti merekod dan memuat naik video dokumentari tarian tradisional yang lebih bersesuaian dengan sensitiviti umum seterusnya menyebarkan video tersebut di pelbagai laman web yang perlu dilakukan bagi memberikan pemahaman dan penjelasan yang lebih baik mengenai amalan kebudayaan dan sejarahnya di Malaysia (Zaain Zin, 2019). Selain itu, Mohamad Zain Musa & Nik Hassan Shuhaimi Nik Abdul Rahman (2010) berpendapat kerajaan juga harus bertanggungjawab membentuk dasar kebudayaan dan garis panduan untuk mengambil keputusan dan tindakan, yang melibatkan kehidupan berbudaya. Disamping itu, Natasha Edreena Mohamad Nasruddin & Zuliskandar Ramli (2020) turut menyatakan bahawa Kementerian Pelancongan, Seni dan Budaya perlu meningkatkan kesedaran akan pentingnya sumbangan seni dan budaya dalam masyarakat dengan cara mempergiatkan lagi aktiviti dan promosi terutamanya di dalam akhbar, laman sosial seperti Facebook berikutan generasi muda yang lebih kerap menggunakan internet dan melayari laman-laman sosial. Seterusnya menurut Nurul Husna Mahmud (2020) cara untuk mengekalkan dan mengembangkan warisan budaya itu adalah mencari jalan supaya warisan budaya diiktiraf di dunia moden melalui memberikan sokongan kepada artis budaya tradisi mengikut keperluan masing-masing. Antara usaha yang dibuat adalah melalui pencarian bakat yang akan meneruskan tradisi ini supaya dapat memperkenalkan tradisi ini kepada khalayak umum (Nurul Husna Mahmud, 2020). Warisan budaya ini dapat memberi manfaat dalam memajukan ekonomi rakyatnya dan bangsanya (Mohamad Zain Musa & Nik Hassan Shuhaimi Nik Abdul Rahman, 2010). Ini akan menjadi produk utama bagi industri pelancongan yang akan tarik pelancong luar datang ke negara kita (Mohamad Zain Musa & Nik Hassan Shuhaimi Nik Abdul Rahman, 2010).

4.2 Topik 2 – Bharatanatyam

Tarian Bharatanatyam adalah salah satu tarian Klasik India yang berasal dari wilayah Tamil Nadu, India Selatan dan dikenali sebagai tarian keagamaan india pada abad ke-21 (Yosie Karnaen, 2017).

Fakta ini juga disokong oleh Jabatan Kesenian dan Kebudayaan Negara (2021) yang menyatakan bahawa tarian ini berasal dari Selatan India. Thiviya Arumugam (2018) turut menyatakan tarian ini mempunyai teknik pergerakan yang jelas dan dapat seiring dengan irama lagu yang dimainkan. Setiap pergerakan mempunyai maksud tersendiri. Selain itu, pergerakan tangan menunjukkan bahasa isyarat untuk menceritakan hikayat-hikayat agama Hindu. Jabatan Kesenian dan Kebudayaan Negara (2021) turut berpendapat bahawa tarian tradisi ini mempunyai pelbagai gerakan tangan, kaki dan mata yang harus dipelajari untuk membuat persembahan lengkap tarian warisan yang sudah lama di hormati ini. Menurut kepercayaan umat Hindu Tamil, tarian ini merupakan salah satu tarian klasik yang sangat tua di India (Yosie Karnaen, 2017). Fakta disokong bahawa tarian ini merupakan tarian tertua yang terkenal kerana kelembutan dan pengajurannya (Kata Malaysia, 2020). Bharatanatyam berasal daripada gabungan perkataan yang bermaksud anugerah, kemurnian, kelembutan dan ekspresi (Yosie Karnaen, 2017). Definisi ini dikuatkan lagi dengan pandangan oleh Vilashiiney Panneerselvam (2014) yang menyatakan bahawa asal nama Bharatanatyam terdiri daripada gabungan perkataan seperti BHAVana (ungkapan), RAgam (melodi), TAlam (irama) dan NATYAM (tarian). Menerusi pengenalan tentang tarian Bharatanatyam ini, terdapat beberapa kepentingan tarian ini dipersembahkan.

Menurut Yosie Karnaen (2017), tarian ini penting sebagai satu tarian rasmi upacara perayaan. Tarian ini akan menjadi tarian pembukaan pada acara ritual terutama perayaan Thaipusam ini, namun apabila tarian ini tiada maka upacara tidak akan berlangsung kerana tarian tersebut merupakan tarian penting yang dipersembahkan secara sakral kepada Sang Dewa Murga (Yosie Karnaen, 2017). Kalpana Mukunda Iyengar & Howard L. Smith (2019) turut berpendapat bahawa Tarian Bharatanatyam menggambarkan kepercayaan rohani daripada Hindu epik dan kisah-kisah dewa. Selain itu, kepentingan tarian ini menurut Bernama (2019) ialah Tarian Bharatantatyam bukan sahaja mampu menjadi tarian rasmi kepada sesuatu upacara malah memberi kepuasan kepada si penari seterusnya dapat membangkitkan elemen perpaduan. Fakta ini juga disokong Kata Malaysia (2020) yang menyatakan bahawa tarian ini merupakan tarian klasik kaum India dan dianggap mampu memukau setiap penontonnya. Biarpun berlainan bangsa dan agama, seni tarian tradisional ini mempunyai keunikan tersendiri kerana ia dapat menyuntik semangat muhibah, menghormati kepelbagaian dan memberi sokongan antara satu sama lain dalam kalangan mereka yang berkecimpung dalam cabang seni tersebut (Bernama, 2019). Antara kepentingan tarian ini ialah tarian Bharatnatyam mempunyai kesan yang baik untuk mengekalkan postur badan yang baik kepada kanak-kanak sekaligus dapat mengurangkan kemungkinan untuk menghidap obesiti di masa tua (Shankarashis Mukherjee, Neepa Banerjee, Surjani Chatterjee & et al, 2014). Di samping itu, menurut Amritha Alladi Joseph (2008) jika pergerakan dilakukan dengan betul, ia akan dapat menguatkan otot penari. Fakta ini juga

disokong Indian Culture (n.d) bahawa Bharatanatyam mempunyai manfaat kesihatan fizikal dan mental yang melibatkan lutut, mata, membantu menguatkan ingatan seterusnya dapat melancarkan peredaran darah keseluruh anggota badan. Melalui kepentingan-kepentingan tersebut, terdapat gaya pemakaian yang menarik dalam mempersembahkan tarian ini.

Gaya berpakaian penari Bharatanatyam untuk wanita menyerupai sari tradisional India lebih kurang sama dengan pengantin Hindu Tamil (Sobanah Chandran, 2020) Menurut teks dan patung kuno, kostum tarian asli tidak menutupi sebahagian besar badan penari (Sobanah Chandran, 2020). Dari segi kostum, mereka menciptakan kostum yang dapat membuat para penari terlihat sangat cantik dan anggun, yang terdiri dari 'Pajama' atau 'dhoti' serta jaket dari 'Kanchipuram sutra' dan 'sutra Banaras' dan para penari perempuan juga memakai 'choli' atau korset yang ketat dengan warna sama (Arini Putri Wibowo, 2015). Terdapat beberapa jenis kostum Bharatanatyam, dipakai sesuai dengan tema tarian dan keselesaan untuk pergerakan penari untuk memastikan penari dapat melakukan gerakan kaki yang luar biasa termasuk meregangkan atau membengkokkan lutut, kain melebar seperti kipas tangan (Sobanah Chandran, 2020). Penari akan memakai sari buatan tukang jahit cantik yang terdiri daripada kain yang dijahit khas dalam pleat yang jatuh di bahagian depan dari pinggang dan apabila penari melakukan kasut yang menakjubkan yang termasuk regangan atau lenturan lututnya, kain melebar seperti kipas tangan (Cultural Indian, n.d). Sari yang dipakai dengan cara yang istimewa dilengkapi dengan perhiasan tradisional seperti perhiasan yang menghiasi kepala, hidung, telinga, leher dan solekan wajah yang terang terutama sekali bahagian mata supaya lebih menonjol (Sobanah Chandran, 2020). Fakta ini disokong oleh Cultural India (n.d) yang menyatakan bahawa penari akan dilengkapi dengan barang kemas tradisional supaya penonton dapat melihat ekspresi penari dengan jelas melalui pemakaian perhiasan yang menghiasi kepala, hidung, telinga dan leher dan wajah menonjol. Selain itu juga Thiviya Arumugam (2018) menyatakan rambut penari perlu dijalin rapi dengan cara konvensional yang dihiasi dengan bunga, tali pinggang perhiasan akan menghiasi pinggangnya, gelang dipakai pada pergelangan tangan (Thiviya Arumugam, 2018). Salangai atau ghungroo merupakan gelang kaki tarian tradisional kaum India (Thiviya Arumugam, 2018). Menurut Rangarshee (2008), salangai ialah satu gelang kaki penari tradisional yang dipakai semasa tarian tradisional kaum India, ia juga dipanggil ghungroo dalam bahasa Hindi. Selain itu, menurut Kalyani (2009), salangai adalah loceng kecil yang diperbuat daripada tembaga atau logam, ia digantung bersama-sama untuk membentuknya gelang kaki yang mengeluarkan muzik. Penari-penari tarian ini pastinya akan menggayakan kostum dan perhiasan yang menarik. Maka dengan itu, tarian Bharatanatyam ini sangat menarik untuk dipersembahkan dan ianya perlu dikekalkan agar tidak ditelan zaman.

TRANSKRIP
TEMUBUAL
BERSAMA
TOKOH

Salam Sejahtera, dan selamat petang. Berikut adalah temubual sejarah lisan mengenai latar belakang dan pengalaman hidup seorang tokoh dalam bidang seni tarian Bharatanatyam. Bersama-sama kami ialah Puan Savithri yang merupakan seorang jurulatih tarian. Rakaman ini dijalankan pada tarikh 24 Mei bersamaan dengan hari Isnin pada pukul 2 petang bertempat di kediaman masing-masing. Temubual ini dikendalikan oleh Nur Ellieya binti Adnan dan juga Nur Fatin Ezzati binti Mohd Sukri. Dengan segala hormatnya temubual dimulakan.

NEA: (Menyelak kertas) So [jadi], kami mulakan dengan - [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] bolehkah puan ceritakan tentang latar belakang diri puan? (NEA menulis).

VSV: Kita bersantai aje lah ye?

NFE: Boleh-boleh puan (angguk).

VSV: Kita bersantai ye? Senang sikit.

NEA: Boleh, betul-betul (angguk).

VSV: Taknak jadikan sangat *formal* [rasmi] la kan?

NFE: Aah.

VSV: So [jadi], saya ni, nama saya Savithri Vellaithani. Dan umur saya sekarang dah lima puluh tiga [53] tahun. Sa- saya lahir dan dibesarkan di Negeri Sembilan [Malaysia].

NEA: Boleh puan ceritakan sedikit tentang pengalaman zaman sekolah puan?

VSV: Saya di- masa zaman- dulu za-zaman kitorang memang takde tadika ye. Terus masuk darjah satu [1]. Dalam tahun 1975, saya masuk darjah satu [1] di Sekolah _____ Dato' Shah Mohamad Abu Bakar Hilir [Nilai] [sic, Dato' Shah Bandar Abu Bakar Labu Hilir]. (NFE menyentuh skrin telefon) Sekolah rendah, saya sekolah rendah di situ, kemudian saya ke sekolah menengah di Sekolah Dato' Mohd. Said, Nilai di Negeri Sembilan [Malaysia]. So [jadi] di situlah saya habis sampai tingkatan empat [4] lepastu tingkatan lima [5] tak dapat disambung sebab zaman kitorang ni mak bapak tak suka anak-anak perempuan belajar tinggi. Lagi satu, pada masa tu keadaan – keadaan apa keadaan ekonomi kita keluarga kita tak berapa bagus _____.

NEA: Oh, faham (angguk). Itu zaman sekolah. So [jadi] puan ada tak punya moto (menunjukkan isyarat tangan) mempunyai moto atau slogan hidup? (NFE batuk).

VSV: Ya (angguk) ada, saya percayalah kalau kita mengajar - dengan cara penuh kasih sayang, satu benda yang sangat diperkatakan memberi seni dengan penuh kasih sayang. (Gangguan bunyi daripada NFE) *So* [jadi], bila kita mengajar tu kena ada kasih sayang bukan asyik nak marah-marah jekan, "*Serve Art with Love*" [Mempersembahkan seni dengan rasa cinta].

NEA: Oh - (melihat kertas) maaf, ulang lagi sekali .

VSV: "*Serve Art with Love*" [Mempersembahkan seni dengan rasa cinta].

NEA: (Menulis di kertas) Oh, "*Serve Art with Love*" [Mempersembahkan seni dengan rasa cinta]. Okay, faham.

NFE: Oh (angguk).

VSV: Haa.

NEA: *So* [jadi] - Fatin, sila teruskan.

NFE: Puan, hm boleh tak ceritakan sedikit tentang latar belakang keluarga puan? Dengar tak puan?

VSV: (angguk) – Ibu saya – (melihat kertas) nama ibu saya Janaki Ayyapan dan nama ayah saya Vellaithan Appu. – saya mak—ibu saya seorang suri rumahtangga tapi ayah saya seorang pemuzik.

NFE: Oh (angguk).

VSV: *So* [jadi], Memang – kita ni memang ada darah seni dalam keluargalah. Keluarga saya memang ada darah seni. *So* [jadi] saya memang bergiat sebab mungkin disebabkan saya tengok ayah saya selalu main muzik, saya suka menari. Bila dia menari [sic, main muzik] dengan kawan-kawan dia, saya pun akan menari di bilik saya (senyum).

NFE: Oh (menyentuh skrin telefon).

VSV: *So* [jadi], memang – mungkin -- benda ni ada mendorong sayalah. Mungkin, saya tak tahu tapi masih kecilkan. _____ keluarga, saya yang paling bongsu _____.

[Terputus talian bersama tokoh]

NFE: haa, macam mana puan?

VSV: tak boleh dengar ke? Dengar tak tadi?

NEA: Sampai ni je kot, adik beradik puan?

VSV: Ha, saya -- anak bongsu dalam *family* [keluarga] saya.

NEA: Okay.

VSV: Adik beradik kita enam [6] orang.

NFE: Oh.

VSV: Dua [2] lelaki, empat [4] perempuan, saya bongsu.

NFE: (angguk) (menulis kertas).

NFE: Puan, adakah puan - satu-satunya anak yang menceburi bidang warisan seni ni? Ke ada adik-beradik lain?

VSV: (Memakai cermin mata) (membetulan kamera) Ya, Fatin?

NFE: Puan – puan – merupakan satu-satunya anak yang menceburi bidang warisan seni ni ke?

VSV: Ha, ya. Betul saya seorang, tapi dulu masa kakak saya – menjadi. Ada seorang kakak saya tu, dia tu menjadi penyanyi tapi lepas dia dah berumah tangga, dia taknak ceburi lagi dalam seni. Tapi saya lepas berumah tangga baru - ceburi dalam bidang seni lebih aktif.

NFE: Oh (angguk).

NEA: *Madam* [puan], [menunjukkan isyarat tangan] muka *madam* [puan] tak nampak sangat, ke atas sikit *madam* [puan] punya *phone* [telefon].

VSV: Okay, [melaraskan kamera] sekarang boleh?

NEA: Atas [menunjukkan isyarat tangan] lagi sikit.

NFE: Nampak separuh *madam* [puan]

NEA: Nampak separuh je muka *madam* [puan]

VSV: Okay atas, saya pegang [memegang telefon] macamni la kejap.

NEA: Eh, boleh ke *madam* [puan]? Lama ni *madam* [puan]

VSV: Takpe la, nanti kejap saya letak benda _ _ _ _ _

NEA: Ha, boleh takpe *madam* [puan]. Takpe, faham.

VSV: Ha, okay tak? (NFE batuk)

NEA: Ha, okay.

VSV: _____ (gelak)

NEA: (Gelak) Takpe *madam* [puan]. Boleh nampak. Okay so [jadi] kami teruskan lagi dengan soalan mengenai perkahwinan *madam* [puan]. So [jadi] apakah nama suami puan? (gangguan bunyi daripada NFE) Nama suami (pegang dagu).

VSV: Nama suami saya Sugumaran Nair. Dia berasal daripada Kuala Kangsar, Perak [Malaysia].

NEA: Ouh, Kuala Kangsar, Perak [Malaysia] (Pegang dagu).

VSV: Saya jumpa dia dalam satu [1] festival. Festival apa Perayaan Thaipusam. Ha, kami berjalan-jalan la pergi Thaipusam. Saya - - jumpa dia. (gangguan bunyi daripada NFE) So [jadi] kita berkenalan dan dia terus melamar saya.

NFE: (Gelak).

NEA: (Gelak sambil tutup mulut).

VSV: Sekarang kami dah mempunyai empat [4] orang anak (gelak).

NEA: Empat [4] orang anak.

VSV: (Gelak) Cepat dia lamar saya.

NFE: Aah. (gelak)

NEA: Cepat. (gelak)

VSV: (Gelak) Sekarang mempunyai empat [4] orang anak. Dua [2] - - lelaki, dua [2] perempuan.

NFE: Oh.

NEA: Puan dah berapa lama kahwin? (Pegang dahi)

VSV: Sudah dua puluh lapan [28] tahun la. Dah dua puluh lapan [28] tahun (melaraskan kamera).

NFE: Oh.

NEA: So [jadi] [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] agak lama la perkahwinan ni.

SVS: Ya.

NEA: Adakah puan mempunyai cucu? Ada yang sudah berumah tangga?

SVS: Ha, takde, belum - - Belum lagi, tapi anak saya dalam usaha nak kahwin la (gelak). Dua puluh [20]. Dia dah nak masuk dua puluh enam [26]. Mungkin tahun depan dia akan kahwin.

NFE: Oh.

NEA: So [jadi] kami akan ber- apa kami akan masuk ke soalan umum pulak. (menunjukkan isyarat tangan) Tadi soalan untuk pengenalan sahaja.

VSV: Ya, soalan umum (selak kertas).

NEA: So [jadi] sekarang soalan umum.

VSV: Ha ya.

NEA: So [jadi] Fatin akan mulakan.

NFE: Seperti yang saya baca puan.

VSV: Ya.

NFE: Puan mempunyai satu akademi tarian, betul? Boleh ke puan ceritakan (menunjukkan isyarat tangan) sedikit sejarah tentang akademi tarian ni.

VSV: Hello, Fatin tak dengar Fatin.

NFE: Boleh tak ma- puan ceritakan sedikit sejarah tentang akademi tarian puan?

VSV: Okay boleh (melihat kertas). Sebenarnya saya kena ambil daripada awal lah ya?

NEA: Boleh (angguk).

VSV: Lepas graduasi saya dalam tarian Bharatanatyam, iaitu 1994, Tahun 1994. – Cikgu saya suruh saya mengajar di Klang [Selangor] sebab cikgu saya ada satu kelas dekat situ.

NFE: Oh.

VSV: Yang dia baru bukak, tapi dia tak dapat pergi ke Klang [Selangor] (menunjukkan isyarat tangan) Jauh dari KL [Kuala Lumpur][Malaysia] dia nak pergi Klang [Selangor]

[Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] Dia kata dia taknak pergi. *So* [jadi] dia mintak saya – ambil kelas tu dan jalankan. *So* [jadi] dari situlah saya bermula (NFE batuk) untuk (menunjukkan isyarat tangan) menjadi seorang guru. Mula menjadi - jurulatih mengajar anak-anak murid sayalah. *So* [jadi] dari situ, *So* [jadi] bila (menunjukkan isyarat tangan) saya – mula mengajar tu. Dalam hati saya “Saya nak bi-buat satu [1] – sekolah tarian”.

NFE: Oh.

VSV: *So* [jadi] saya tubuhkan sekolah tarian dari situlah. Dari 1994 (menunjukkan isyarat tangan) saya dah mula ada sekolah tarian sendiri.

NFE: (Angguk) (melihat kertas) - Apa yang membuatkan puan rasa berminat untuk membuat akademi tarian ini?

VSV: Okay, sebenarnya – (melaraskan kamera) tarian tradisi. Bukan sahaja tarian tradisi ya, tarian-tarian lain jugak. – Saya sebab saya ni Jurulatih Seni Budaya Negara dan juga [Gangguan bunyi daripada NFE] fasilitator untuk tarian-tarian tradisi Malaysia. Dan juga menjadi pengubal - - untuk modul - - Malaysia. *So* [jadi] dalam masa ini masa yang masa kita mengajar ini (menunjukkan isyarat tangan), saya tahu ramai yang minat pada tarian tradisi.

NFE: Oh.

VSV: Tapi mereka tak tahu macam-mana kena mengambil langkah untuk menjadikan seni dan budaya ini sebagai satu [1] bidang profesional.

NEA: (Angguk).

VSV: Sekarang kalau kita, kalau kitalah, kalau anak kita nak belajar doktor, (menunjukkan isyarat tangan) kita tahun nak masukkan kolej mana.

NFE: Aah (angguk).

VSV: Kan? Kalau anak kita nak jadi *lawyer* [peguam] (menunjukkan isyarat tangan) kita tahu nak masukkan kolej mana.

NFE: Betul.

VSV: Tapi kalau anak kita minat dalam bidang seni ni. Nak masukkan mana? *So* [jadi] satu - - [1] (menunjukkan isyarat tangan) persoalan yang saya selalu tanya. Lagi satu [1]

(Laraskan kamera) kalau kita dah tahu dari kecik anak kita tu minat nak jadi doktor ke *lawyer* [peguam]. Kita dah bagi dia semua dari kecik kita dah bagi dia semua apa – (laraskan kamera) nasihat dan cara – macam mana nak jadi doktor tu. Tapi kalau katalah seorang anak tu nak jadi pemain muzik, kalau anak tu nak jadi penari, atau nak menjadi profesor dalam tarian ke nak ambil *doctorate* [kedoktoran] dalam tarian ke, takde tempat. *So* [jadi] kebanyakan anak murid yang ada - - bakat diorang ni, diorang ni memang berbakat tapi tak tahu nak - - letakkan mana (NFE melaraskan kamera). *So* [jadi] kena ada asas - - (menunjukkan isyarat tangan) maksud saya asas itu *base* [tapak] yang kuat dari pelajaran rendah. Kalau kita pergi ke sekolah, ada rendah ada menengah lepastu kita masuk kolej kan?

NFE: Aah.

VSV: Tapi nak ambil tarian - - tradisi kita takde rendah, takde menengah tapi terus nak masuk kolej.

NEA: (Angguk).

VSV: *So* [jadi] minat saya nak adakan akademi ni sebab anak murid kita boleh dapat asas dia.

NFE: Oh, faham.

VSV: Sebelum dia nak masuk ke ambil _____ (menunjukkan isyarat tangan) tarian tradisi ni sebagai profesional, dia ada tempat macam akademi yang sesuai untuk mereka pergi ke – ambil dia punya *base* [tapak] asas dia. *So* [jadi] kita macam, *madam* [puan] semua zaman kita memang takde ada kolej ke takde apa. *So* [jadi] zaman kita takde benda ni, takde apa - - *source* [sumber] yang kami boleh pergi belajar.

NEA: (Angguk).

VSV: Tapi dalam pengalaman kita melalui benda – pembelajaran ini. (menunjukkan isyarat tangan) Saya rasa kita tak perlu jadi apa kedekut ilmu.

NEA: (Angguk).

VSV: Kita kena bagi pada anak murid, generasi baru.

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So* [jadi], kita kena apa pelihara mereka, anak murid kita terus ke jalan yang betul yang seni dan budaya ini (menunjukkan isyarat tangan) boleh menjadi profesional.

NFE: (Angguk) betul.

VSV: *So* [jadi] sebab ini, (menunjukkan isyarat tangan) dalam hati saya saya fikir “Kena ada satu tempat yang *base* [tapak] yang *strong* [kukuh]”

NFE: Aah.

VSV: *So* - - [jadi] saya - - yang mula-mula, saya anak - - saya sendiri, anak sulung saya menjadi contoh. *So* [jadi] bila anak saya dia dah pergi ASWARA [Akademi Seni Budaya Dan Warisan Kebangsaan]. Dia ada *base* [tapak] tarian-tarian tradisi di tempat saya tak kiralah Bharatanatyam, (menunjukkan isyarat tangan) dia belajar inang, joget, zapin pun dia ada belajar dengan saya.

NFE: Oh.

VSV: *So*, [jadi] semua dah ada *base* [tapak] die masuk ASWARA [Akademi Seni Budaya Dan Warisan Kebangsaan]. *So*, [jadi] dah habis *degree* [Ijazah Sarjana Muda] kat ASWARA [Akademi Seni Budaya Dan Warisan Kebangsaan]. Sekarang dia sebagai *lecturer* [pensyarah] di Kolej Lim Kok Wing [Selangor].

NFE: Oh.

VSV: *So*, [jadi] satu - - [1] (menunjukkan isyarat tangan) teladanlah untuk semua orang yang bidang seni ini boleh menjadi profesional.

NFE: Aah, betul.

VSV: *So*, [jadi] ada ramai yang tanya saya “Eh, dapat kerja ke? Kerja dekat mana?” Ha, kita cerita dengan dia kan dekat kolej, institut. “eh, belajar menari boleh jadi ke *lecturer* [pensyarah]?” Ha, sebab ramai orang tak tahu, *so*, [jadi] ini satu [1] langkah selama saya ambil dah - - dua puluh tujuh [27] tahun. Dua puluh tujuh [27] tahun, saya mengajar tarian, inilah satu [1] langkah yang - -saya ambillah. Anak saya pun dah dua puluh enam [26] tahun yang sulung (melaraskan kamera).

NFE: Oh.

NEA: *So*, [jadi] itulah sebabnya puan berminat untuk buka akademi ni kan?

VSV: Ya - -

NEA: *So*, [jadi] Fatin, teruskan.

NFE: So, [jadi] dekat mana lokasi akademi tarian puan tersebut?

VSV: Alamat - - dia? Dimana ya?

NFE: Aah, (Angguk) lokasi.

VSV: (melihat kertas) kami - sekolah kami ada di Seremban Dua [2], Negeri Sembilan [Malaysia].

NFE: Oh.

VSV: Dekat Seremban Dua [2] [Negeri Sembilan]. Pusat Komersial Saujana, Seremban Dua [2] [Negeri Sembilan].

NEA: So, [jadi] benda tu satu jelah? (menunjukkan isyarat tangan) Madam [puan] punya?

VSV: Nanti saya (tutup mulut) Ya, saya tak kerja pape. Kerja saya mengajar je (gelak) Mengajar menari je. Tu kerja saya selain daripada tu, kadang-kadang Kementerian Kebu - - Kementerian Kebudayaan dan Kesenian Negara akan jemput saya membuat modul dan juga menjadi fasilitator untuk dia punya semua tarian.

NFE: Oh.

NEA: Jadinya madam [puan] ada satu jelah pusat akademi tarian?

VSV: (angguk) Ya, tarian satu je.

NFE: Ramai - tak penuntut yang - dekat akademi tarian puan ni? Yang join [menyertai]?

VSV: Ya, ramai. Dalam dua puluh tujuh [27] tahun ni, seka _____ tahun lalu lah saya ada sebanyak satu ratus lima puluh lapan [158] *student* [pelajar].

NFE: Oh, ramai.

VSV: Tapi sebab _____ sekarang ada lima puluh [50] *student* [pelajar] yang masih aktif. _____ kelas melalui "Zoom" la "Zoom" ke atau video tutorial.

NFE: Oh.

VSV: Yang lain-lain tu, dia berhenti sementara. Dia kata dia tak berapa sesuai dengan video tutorial dengan "Zoom" kelas lah. So [jadi] dia tunggu kalau dah bukap kelas, diorang akan datang balik. _____.

NEA: So [jadi] kiranya yang pelajar tu semua daripada pelbagai bangsalah dan umur? Ke khas untuk pelajar India sahaja?

VSV: (Melaraskan kamera) Kebanyakan pelajar India tapi – kami ada jugak daripada kaum-kaum lain. Saya pernah ajar orang - - Korea, ha pernah ajar orang - - Cina daripada Beijing, ha pernah ajar seorang doktor, seorang *scientist* [ahli sains] ha dia daripada Rusia.

NFE: Oh.

VSV: Hm, daripada Rusia, dia – kata dia minat dengan tarian-tarian ini *so* [jadi] dia belajar dengan saya. Hm, tapi buat masa ini ramai yang belajar – pelajar-pelajarlah (menunjukkan isyarat tangan) kaum India.

NEA: Oh (angguk) so [jadi] kiranya memang keluarga puan sangat menyokong (menunjukkan isyarat tangan) kerjaya puan la kan? Sebab puan sangat berminat.

VSV: Ya, betul.

NEA: Oh.

VSV: Ya.

NEA: Lagipun ikutkan ada ahli - kalangan keluarga puan (menunjukkan isyarat tangan) pun memang dalam bidang seni kan? so [jadi] tu yang lagi buat _ _ _ _ _.

VSV: Ha ya, ayah saya - -

NEA: So [jadi] kiranya puan memang takde pekerjaan lain selain daripada menjadi pengajar ni?

VSV: (Geleng kepala) Tidak. Tidak ada kerja lain. *So* [jadi] satu [1] contoh saya contohlah yang kalau kita buat satu benda dengan betul dan profesional, kita boleh dapat dia punya apa *feedback* [maklum balas] yang bagus.

NFE: Betul.

VSV: Saya nak jadi satu [1] contoh kepada semua orang yang seni dan budaya ini ada maruah. Ada maruah yang tinggi.

NFE: (Angguk).

NEA: Takdelah orang akan pandang remehkan dengan seni dan budaya ni.

VSV: Ya - - betul (gelak).

NEA: Sebab selalunya mesti orang _____.

VSV: Saya cerita satu [1], nanti – pada cabaran (menunjukkan isyarat tangan) saya akan cerita lagi satulah.

NFE: Okay, boleh. (gelak)

VSV: Macam mana orang pandang kita, bila kita ni orang seni (gelak).

NFE: Okay, boleh.

NEA: So [jadi] saya sambung lagi (melihat kertas) so [jadi] melalui ada saya bacalah, tarian ni – memerlukan penari-penari dia untuk kekal aktif.

VSV: Ya.

NEA: So [jadi] apa rahsia puan dalam menjaga kesihatan?

VSV: Mm-hmm, kita benda-benda yang tak elok tu janganlah makankan, macam kita minum benda-benda apa karbonat punya air.

NEA: Ha (angguk).

VSV: Minuman yang bergas. (menunjukkan isyarat tangan) Memang tak perlulah. Kita macam kita beli taknak cakap *brand* [jenama] lah (gelak) kita beli apa-apa benda gas tu. Berapa harga dia? Dua [2] ringgit [mata wang Malaysia] Berapa sekarang satu [1] *can* [tin] tu berapa sekarang? Saya pun tak tahu sebab saya tak beli (gelak). Dua [2] ringgit [mata wang Malaysia] eh? Dua [2] ringgit [mata wang Malaysia] lima puluh [50] sen eh? [mata wang Malaysia].

NEA: (Gelak) Ada dalam dua [2] ringgit [mata wang Malaysia] lebih?

VSV: Ha, dua [2] ringgit [mata wang Malaysia] lebih. Tapi bila kita minum tu, kita dapat penyakit yang kita kena bayar lagi satu ratus lima puluh [150] ringgit [mata wang Malaysia].

NFE: Aah (angguk) betul.

VSV: Lebih baik jangan minum benda-benda macam itu. Minum banyak minum air kosong. Ha, saya suka minum air kosong (melaraskan kamera).

NEA: So [jadi] kira kalau dalam untuk penjagaan pemakanan pulak, puan ada makan vitamin ke? _ _ _ _ _.

NFE: Supplement [makanan tambahan] ke?

VSV: (Geleng kepala) Ya, saya (menunjukkan isyarat tangan) tak makan vitamin tapi rajin belilah. Tapi (gelak) rajin beli sebab orang kata “beli ini, beli ini”. Tapi, saya tak beberapa pandai tapi saya amalkan petua-petua nenek moyang kita. Hm, kadang-kadang sekarang ni saya rajin makan apa ulam raja ya?

NEA: Oh ulam raja.

VSV: Saya ada abang angkat, macam abang sayalah.

NFE: Puan tak nampak mata (gelak).

VSV: Nama dia, saya panggil dia “Abang Angah” _ _ _ _ _ dia yang cakap dengan saya “makan ulam raja ni, bagus” so [jadi] saya tanam, sekarang saya dah tanam, (menunjukkan isyarat tangan) tanam banyak ulam raja di rumah saya. Ya, so [jadi] saya suka *follow* [ikut] apa – yang nenek moyang kita tinggalkan.

NFE: Aah.

VSV: Amalkan makanan-makanan yang ditinggalkan oleh tradisi kitalah. Memang benda-benda tu semua tradisi kan? Ha, benda tu saya suka makan.

NEA: Puan, naikkan sikit (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Tak nampak mata puan.

NEA: Nampak hidung je (menunjukkan isyarat tangan).

VSV: (Melaraskan kamera)(gelak).

NEA: Atas sikit (menunjukkan isyarat tangan).

VSV: Atas lagi. (melaraskan kamera). Dah turun kot.

NFE: Aah, ha, okay *madam* [puan].

NEA: (Tunjuk isyarat bagus).

VSV: Okay (senyum).

NEA: So [jadi] saya sambung balik. So [jadi] ada tak tarian lain yang puan mahir selain daripada tarian Bharatanatyam ni?

VSV: Ha, tadi saya ada ceritakan yang saya ini sebenarnya jurulatih seni budaya negara.

NFE: Aah.

VSV: Saya dibawah Kementerian Kebudayaan ya. So [jadi] dalam tahun 2004, saya dijemput mengambil bengkel jurulatih seni budaya negara. Di mana saya belajar pelbagai-bagai tarian tradisi Malaysia.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Seperti Inang, Joget, Zapin, Asli, Portugis, Layang Mas, Tarian-tarian Istana, Kuda Kepang, Sumazau, Tarian Ulu, banyak lagilah, Melanau, Iban, jenis tarian Iban lepastu Limbai. (gangguan bunyi daripada NFE) Banyak saya belajar. So [jadi] selama enam [6] tahun saya berkursus dengan Kementerian Kebudayaan.

NFE: Mm-hmm (angguk).

NEA: Kiranya, tarian-tarian tu untuk *madam* [puan] mengajar (menunjukkan isyarat tangan) atau *madam* [puan] simpan sebagai *madam* [puan] punya salah satu [1] tarian lain yang *madam* [puan] mahir?

VSV: Saya - - sebenarnya bukan mengajar _ _ _ _ _.

NEA: Ouh bukan untuk mengajar (sapu hidung).

VSV: Mengajar di sekolah. (tunjuk tangan ke arah kiri) (sapu hidung).

NFE: Oh (angguk).

NEA: Kiranya _ _ _ _ _

VSV: Kementerian Kebudayaan akan menjemput saya ke sekolah-sekolah yang terpilih (menunjukkan isyarat tangan) dan saya kena latih budak-budak itu (senyum).

NEA: Oh, faham. (angguk)(menyelak kertas).

VSV: So [jadi] saya jugak salah satu [1] jurulatih cemerlang ya [Notifikasi masuk] [NFE menghilangkan notifikasi] mengajar tarian-tarian Rampaian, Inang, Joget, Zapin sebab sekolah yang saya pernah ajar tarian-tarian Inang, Joget, Zapin ni pernah jadi Johan dalam – Festival Tari. So [jadi] [Gangguan bunyi dari NFE] sekolah itu Sekolah Tengku

Ampuan Najihah [Sekolah Tuanku Ampuan Najihah] [Negeri Sembilan] (Gangguan bunyi daripada NFE) pernah menganugerahkan saya sijil jurulatih cemerlang. [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi].

NEA: (Menyelak kertas) Okay, so [jadi] itu sahaja untuk soalan khusus [sic umum]. So [jadi] kami akan (Gangguan bunyi daripada NFE) lebih mendalam lagi soalan kami, sebab yang ni kami akan masuk (menunjuk isyarat tangan) ke soalan khusus yang memang khas untuk soalan tarian Bharatanatyam.

VSV: (Angguk)

NEA: So [jadi] Fatin akan mulakan.

VSV: Okay

KHUSUS

NFE: (Senyum) Okay, puan – boleh tak puan ceritakan sedikit sejarah tarian - - tu Bharatanatyam ni?

VSV: Okay (Melihat kertas) Bharatanatyam adalah satu[1] tarian klasik India ya.

NFE: Oh.

VSV: Klasik India, Tarian Bharatanatyam kami ada tujuh [7] jenis. (Menunjuk isyarat tangan) So [jadi] salah satu [1] jenis ialah Bharatanatyam berasal daripada Tamilnadu, India. Okay, ia sebenarnya (gangguan bunyi daripada NFE) dilahirkan di kuil [notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] membuat persembahan ya sebagai upacara keagamaan. Sebenarnya dulu kita gunakan di upacara keagamaan sahaja. Tapi sekarang dah di keluar daripada kuil. Sekarang kita dah buat banyak persembahan di luar jugak.

NFE: Oh.

VSV: - - Tarian ini tarian Bharatanatyam ini adalah satu [1] tarian yang (menunjuk isyarat tangan) melawan kita punya *body anatomy* [anatomi badan] melawan.

NFE: Oh.

VSV: Sebab bila kita menari, kita akan duduk separuh.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Kita tak menari berdiri, kita kedudukan duduk separuh (menunjukkan isyarat tangan).

NEA: (Angguk) Okay, faham.

VSV: Pernah tengok tak? (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Pernah.

VSV: Dia akan duduk macam ni (menunjukkan isyarat tangan) dah macam *diamond shape*.
[bentuk berlian]

NFE: Aah, pernah. (senyum)

VSV: *Diamond shape* [bentuk berlian] kaki dia (menunjukkan isyarat tangan). So [jadi] kita bila buat *diamond shape* [bentuk berlian] tu kaki (menunjukkan isyarat tangan) kita bila dah ada *diamond shape* [bentuk berlian] tu, kita kena buat (NFE batuk) pergerakan (menunjukkan isyarat tangan) *maintain* [kekalkan] kita punya "Aramandi". So [jadi] tarian Bharatanatyam ini dikira sebagai satu (menunjukkan isyarat tangan) satu [1] keunikan tarian itulah.

NFE: Oh.

VSV: Sebab dia - - ada *energy* [tenaga] dia dan juga disiplin dia ada disitu (menunjukkan isyarat tangan). So [jadi] itu sedikit tentang tarian Bharatanatyam.

NFE: Maksud Bharatanatyam tu apa madam [puan]?

VSV: (angguk) Okay, maksud Bharatanatyam itu, ertinya 'Bha' - - ertinya 'bhava'. 'Bhava' ertinya emosi. (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Mm-hmm.

VSV: Okay? Kadang-kadang bila kamu tengok tarian India kan dia ada (menunjukkan isyarat tangan) buat dia punya mimik muka dia kan? Cara perasaan kita yang di dalam (menunjukkan isyarat tangan) mengikut lagu tu. So [jadi] 'Bha' ertinya emosi.

NFE: Mm-hmm. (angguk)

VSV: (menunjukkan isyarat tangan) kedua tu 'Ra'. 'Ra' ertinya 'Ragam'. 'Ragam' bermaksud melodi. Okay, yang ke tiga [3] tu 'Talam' (menunjukkan isyarat tangan) tempo.

NFE: Oh.

VSV: 'Talam' (menunjukkan isyarat tangan) ertinya tempo. 'Ta' 'Talam'. Lepastu yang *last* [akhir] sekali tu (menunjukkan isyarat tangan) 'Natyam'. 'Natyam' ertinya tarian. So

[jadi] (menunjukkan isyarat tangan) ‘Bha’’Ra’’Ta’’Natyam’ ertinya (menunjukkan isyarat tangan) emosi, melodi, dan tempo.

NEA: Tarian?

VSV: (menunjukkan isyarat tangan) Disatukan jadi tarian.

NFE: Tarian.

NEA: Oh (angguk) Faham, itulah maksud dia.

NFE: Pada puan, apa keunikan tarian ni?

VSV: Keunikan tarian Bharatanatyam adalah sesiapa yang belajar Bharatanatyam [Gangguan bunyi daripada NFE] *automatically* [secara automatik] kita akan jadi disiplin.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Sebab apa (menunjukkan isyarat tangan) kita dah dengar gendang dia, gendang automatik *body* [badan] kita dah *standby* [siap sedia] dah. Bila dengar gendang (menunjukkan isyarat tangan) tu. Gendang tu permulaan gendang tu pun kita dah mula jadi disiplin. Lagi satu [1] kalau nak menari tarian Bharatanatyam ni, kalau kita tak disiplinkan diri kita, kita susah nak fokus.

NFE: Mm-hmm (angguk).

VSV: *So* [jadi] keunikan dia (menunjukkan isyarat tangan) fokus, maksud saya fokus. Macam tarian Bharatanatyam ni, bila kita buat gerak tu. Dia ada – akan *involved* [melibatkan] kita punya seluruh badan. Macam mana *involved* [melibatkan] memang semua tarian *involved* [melibatkan] seluruh badan. Tapi tarian Bharatannatyam ini, kalau kita buat satu [1] pergerakan tu, dia ada pergerakan mata (tangan ditunjukkan ke mata), dia ada pergerakan leher (tangan ditunjukkan ke leher), dia ada pergerakan kepala (tangan diletakkan di dagu dan digerakkan), tangan, kaki. *Timing* [masa] kena jaga.

NFE: Oh.

VSV: Pergerakan tangan kena jaga, mata nak pergi kemana. *So* [jadi] benda ni (menunjukkan isyarat tangan) akan dibuat dalam sekaligus. Bukan kita letak tangan tu lepastu mata pergi bukan. Mata, tangan, kaki, dia punya ritma dia, dia punya kepala dia, dia punya leher dia, semua kena fokus. Kalau kita tak fokus, kita tak boleh buat, *so* [jadi] satu [1]

keunikan tarian ini. Lagi satu [1] yang saya ceritakan tadi, yang kita kena buat gerak (menunjukkan isyarat tangan) ini dengan separuh duduk.

NFE: Oh.

VSV: Dimana macam - - 'Charlie Chaplin' [filem] kan. 'Charlie Chaplin'[filem] kan jalan macam tu kan? (menunjukkan isyarat tangan) *So* [jadi] kita kena buat semua gerak dalam posisi itu.

NFE: Oh.

VSV: *So* [jadi] dimana agak (menunjukkan isyarat tangan) sukar untuk kita buat sebab itu saya cakap kita lawan kita punya *gesture* [gerak isyarat], *body* [badan] *punya gesture* [gerak isyarat].

NFE: Mm-hmm.

VSV: Itu satu [1] keunikan Bharatanatyam.

NFE: Betul, puan - - bermula minat pada tarian ini pada bila? Mula-mula berminat.

VSV: Dari kecil, tadi saya ada bagitahu kan? Bapak saya pemain muzik.

NFE: Aah.

VSV: *So* [jadi] selalunya ada latihan dirumah saya.

NFE: Tarian memang tarian Bharatanatyam lah?

VSV: Bapak saya akan ajak kawan _ _ _ _ _ ya?

NFE: Memang - - tarian Bharatanatyam? Ke?

VSV: Hm, tak. Masatu saya kecil. Saya tak belajar tarian Bharatanatyam Saya tengok apa-apa yang ada dalam TV tu, *just* [Cuma] bantai jelah (gelak).

NFE: (Gelak).

VSV: Apa-apa je saya buat. Tapi sekarang nak - - kalau kita ingatkan benda-benda dulu, tergelak (menunjukkan isyarat tangan) sebab kita tak tahu apa benda tu.

NFE: Ha. (angguk)

VSV: Kita nak berguru pun takde guru nak mengajar tempat yang saya tinggal.

NFE: Oh, faham.

VSV: *So* [jadi] tapi minat saya memang mendalam lah. *So* [jadi] saya suka buat, masa sekolah rendah, saya aktif dalam semua persembahan dalam sekolah. (menunjukkan isyarat tangan) Ambil bahagian lah, kalau cikgu kalau ada penyampaian hadiah ada *performance* [persembahan]. Sayalah orang pertama yang masuk. Tak kiralah tarian India ke, tarian Cina ke, tarian Melayu ke, saya masuk.

NFE: Oh.

VSV: *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) masa di sekolah menengah pun memang saya aktif. Tapi saya tak dapat berguru dengan sesiapa pun, masa tu.

NFE: Oh.

VSV: Sebab memang takde guru. *So*[jadi] (menunjukkan isyarat tangan) lepas saya habis saya punya *form three* [3] [tingkatan tiga] saya masuk tingkatan empat [4]. Bila saya pindah (menunjukkan isyarat tangan) ayah saya hantar saya pergi ke KL [Kuala Lumpur]. Disitu, saya bekerja sebagai seorang *nurse* [jururawat] di Poliklinik Mediviron di Gombaklah di Gombak [Selangor]. *So* [jadi] saya memang ada berminat nak belajar ni, *so* [jadi] saya tanya - - kawan-kawan sayalah “Ada tak siapa-siapa cikgu yang mengajar Bharatanatyam”. Pastu (menunjukkan isyarat tangan) saya dapat tahu, saya pergi belajar disitu di Gombak - - [Selangor]. *So* [jadi] dari situlah dan masatu (menunjukkan isyarat tangan) umur saya dah masuk lapan belas [18] tahun.

NFE: Oh.

VSV: *So* saya berguru betul-betul (menunjukkan isyarat tangan) dengan cara menari lapan belas [18] tahun.

NFE: Oh, maksudnya lapan belas [18] tahun tu baru belajar tarian Bharatanatyam?

VSV: Ya (menunjukkan isyarat tangan) dengan - - modul yang betul.

NFE: Oh, (angguk) faham.

VSV: Sebelum itu (menunjukkan isyarat tangan) tengok TV kita buat, tapi mesti ada salah kita buat kan?

NFE: Aah.

VSV: Mesti ada dia punya teknik dia salah. Tapi (menunjukkan isyarat tangan) bila berguru dengan seorang tu barulah dapat tahu, boleh dapat membetulkan cara kita menari.

NEA: Oh faham. So [jadi] dari situ kiranya jadi inspirasi (menunjukkan isyarat tangan) puan ialah ayah puan lah kan?

VSV: Ayah dan sebenarnya ayah - - saya seorang warah. Dia ni tak suka (menunjukkan isyarat tangan) anak perempuan macamni lah. Sebab apa (melaraskan kamera) tahulah zaman kita ni tak macam zaman sekarang. (menunjukkan isyarat tangan) So [jadi] kita macam terbatas.

NEA: [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] Ha, betul untuk anak perempuan.

VSV: (Menunjukkan isyarat tangan) Kita tak boleh aah, ya *yes* [ya]. *Even* [pun] di sekolah [notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] pun bila saya buat persembahan, saya selalu tak bagitahu ayah saya sebab (menunjukkan isyarat tangan) kena marah. Tapi – ibu saya tahu (senyum). Saya bagitahu tapi yang mendorong saya yang (menunjukkan isyarat tangan) tahu (NFE batuk) yang saya ini ada bakat, ibu saya.

NFE: Oh.

VSV: Bapak saya, dia (menunjukkan isyarat tangan) dia risau [notifikasi masuk][Fatin menghilangkan notifikasi] tentang keselamatan kita. So [jadi] dia takut nanti saya pergi menari sana, menari sini (menunjukkan isyarat tangan) nanti akan jadi (gelak) masalah ke. Dia risau semua benda tu sebab anak perempuan kan?

NFE: Aah.

VSV: Tapi ibu saya dia (menunjukkan isyarat tangan) menggalakkan dan betul-betul dia yang mendorong saya.

NEA: [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] So [jadi] kiranya ibu - - puanlah yang menjadi inspirasi?

VSV: *Yes* [ya] ibu saya. (senyum).

NEA: So [jadi] kenapa puan pilih untuk mahir dalam bidang tarian ni? Kalau dalam (menunjukkan isyarat tangan) banyak-banyak bidang macam contoh bidang – anyaman ke, kenapa puan memilih untuk (Puan Savithri gelak) mahir dalam bidang tarian ni pulak?

VSV: Saya pun tak tahu, kadang-kadang kita ni dipilih oleh ‘Yang Maha Kuasa’.

NEA: Mm-hmm. (angguk)

VSV: Saya rasa saya fikir macam tu. Sa – Bukan semua orang yang boleh menari kan?

NEA: Ya, betul.

VSV: Bukan semua orang boleh menyanyi dan bukan semua orang yang boleh main muzik.

NFE: Aah, betul (angguk).

VSV: *So* [jadi] orang-orang yang macam ni, orang-orang yang dipilih oleh ‘Yang Maha Kuasa’ sebab dia nak peliharakan seni dan budaya. *So* [jadi] mungkin saya adalah salah seorang yang dipilih oleh-Nya.

NFE: Mm-hmm. (angguk)

VSV: Itu yang saya selalu fikir sebab apa, (menunjukkan isyarat tangan) Sebab saya tak sangka saya akan jadi jurulatih seni budaya negara, saya tak sangka saya jadi fasilitator, saya pun tak sangka saya jadi seorang tokoh. (Menunjukkan isyarat tangan) Semuanya terjadi begitu sahaja. Sebab saya fokus dan berhati satu [1] untuk betul-betul memelihara tradisi kita. Bukan sahaja tradisi tarian India, semua.

NFE: Oh.

NEA: Kiranya puan betul-betul ikhlas kan, *so* [jadi] daripada situlah (menunjukkan isyarat tangan) banyak - - anugerah yang puan dapat kan.

VSV: (Angguk) *Yes* [ya].

NEA: Sebab selalu pun kalau (menunjukkan isyarat tangan) kita buat kerja dengan ikhlas tu, mungkin kita dapat balasan yang baik selalunya kan?

VSV: Baik, (angguk) betul.

NEA: _ _ _ _ _.

VSV: *So* [jadi] takdelah *plan* [rancang] macam, okay kalau saya buat ni saya akan dapat tumpuan orang. (Menunjukkan isyarat tangan) saya buat ni takde *plan* [rancang] tapi saya pun macam Fatin telefon (menunjukkan isyarat tangan) Fatin dengan Elly ni *interview* [temuramah] saya pun bukan *plan* [rancang] kan? Saya pun tak tahu macam mana *you all* [kamu semua] boleh dapat (menunjukkan isyarat tangan) nama saya. Disitu ada nama ramai orang, tapi boleh pilihkan?

NFE: Aah (senyum).

VSV: Tapi takde (menunjukkan isyarat tangan) sebab “Yang Maha Besar” tu, dia nak jugak.
Dia nak buat *something* [sesuatu] untuk saya. Betul tak? (gelak).

NFE: Betul (angguk dan senyum).

VSV: (Gelak) Saya fikir macam tu.

NFE: Betul-betul (senyum).

NEA: So [jadi] kiranya puan sekarang ni aktif lagi tak dalam buat persembahan ke puan lebih aktif (menunjukkan isyarat tangan) dalam mengajar sahaja?

VSV: Ha, saya aktif. Saya masih menari lagi, saya masih mengajar dan masih mengajar dan masih menari.

NFE: Oh.

VSV: Persembahan yang terakhir saya buat ialah 2019 [sic, 2018]. Pastu dah masuk 2019 dah ‘Covid’ [Corona Virus] dah. Takde *show* [persembahan] (gelak).

NEA: Kiranya – (menunjukkan isyarat tangan) kalau ada tak perbandingan antara (NFE batuk) dalam menjadi pengajar dengan buat persembahan itu sendiri. Puan lebih – suka menjadi (menunjukkan isyarat tangan) pengajar atau _ _ _ _ _.

VSV: Okay, mengajar. Saya lebih suka mengajar (senyum).

NEA: Oh, puan lebih suka mengajar.

VSV: Sebab bila kita mengajar tu, kita rasa you know [kamu tahu] hati kita ni bila tengok budak-budak (menunjukkan isyarat tangan) tu dapat buat benda tu dengan betul. Disitu kita rasa macam - - (menunjukkan isyarat tangan) penuh dalam hati kita - - dah apa yang kita buat, apa yang *task* [kerja] kita buat tu dia jadi ada berisi.

NEA: (Angguk).

VSV: (Menunjukkan isyarat tangan) apa yang saya buat tu ada - - dia punya apa – *what do you say* - [apa perlu kata]

NEA: Kepuasan (Menggaru kening).

VSV: Apa, macam mana nak cakap ya? (NEA mencelah) Ha, kepuasan bila mengajar. (menunjukkan isyarat tangan) Menari tu adalah kepuasan tersendiri.

NFE: Oh.

VSV: Kalau saya buat persembahan, (menunjukkan isyarat tangan) saya selalu menari disini (menunjukkan dada). Saya tak suka menari dari sini (menunjukkan kepala).

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So*, [kalau] saya menari dari - sini (menunjukkan dada) (NEA mencelah) Kita _____
yes [ya] kita (menunjukkan isyarat tangan) berbuat persembahan daripada kita punya
inner feeling [perasaan dalaman].

NFE: Oh.

VSV: (Menunjukkan isyarat tangan) Tetapi bila mengajar, dia akan tambah (menunjukkan dada) dari sini dan kita boleh nampak *feedback* [maklumbalas] itu *immediately* [secepat mungkin] Kita tengok anak murid kita, [gangguan bunyi daripada NFE] pelapis kita buat persembahan. (menunjukkan isyarat tangan) lepastu kita jadi lagi – *happy* [gembira] *you know* [kamu tahu]. Ha itu satu [1] saya lagi suka mengajar.

NFE: Oh. (senyum)

VSV: Saya lebih suka mengajar (senyum).

NEA: (Melihat kertas) *So* [jadi] *Fatin*, teruskan.

NFE: *So* [jadi] – puan ambik masa berapa lama untuk - menguasai satu-satu tarian tu? Biasanya lah.

VSV: Ini kalau macam saya - - *start* [mula] umur lapan belas [18] tahun.

NFE: Mm-hmm (angguk).

VSV: Tapi (menunjukkan isyarat tangan) dalam empat [4] tahun, saya sudah buat graduasi yang tertinggi dalam Bharatanatyam.

NFE: Mm-hmm (angguk).

VSV: Saya (menunjukkan isyarat tangan) belajar Inang, Joget, Zapin kursus empat [4] hari. Empat [4] hari, satu [1] hari kursus tarian Zapin, Inang, Joget, dan Asli. (Menunjukkan isyarat tangan) Dalam empat [4] hari tu, saya dapat boleh dapat menguasai gerak tu. *So* [jadi] terpulang pada individu - - (menunjukkan isyarat tangan) Kalau kita [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] ni minat, betul - - ada minat kita akan menguasai sesuatu tarian tu lebih cepat. Kalau macam kita takde minat tapi kita nak

menari, (menunjukkan isyarat tangan) macamtu saya rasa bertahun-tahunlah nak belajar.

NEA: Mm-hmm, betul.

VSV: Kalau (menunjukkan isyarat tangan) kita minat, kita betul - - minat. Kita nak buat benda ni, (menunjukkan isyarat tangan) balik rumah ja “Harini cikgu bagi ni, saya kena siapkan” *Everyday* [setiap hari] *practise*. [berlatih] *Practise makes you perfect*. [Berlatih membantu kamu menjadi baik] (menunjukkan isyarat tangan) Selalu dia buat - - *so* [jadi] baru kita boleh mahir. *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) anak murid macamni - - dia cepat dapat.

NFE: Oh.

VSV: Ada yang anak murid saya (menunjukkan isyarat tangan) dia dalam tiga [3] tahun dia ada *graduate* [graduasi], ada yang dalam setahun [1] *graduate* [graduasi]. Ada yang sembilan [9] tahun pun, tak belajar apa-apa.

NFE: Oh.

VSV: Masih yang dengan asas sahaja (menunjukkan isyarat tangan). *So* [jadi] itu terpulang pada individu.

NFE: Faham (angguk).

VSV: Terpulang pada individu. (melihat kertas)

NFE: Puan, boleh tak ceritakan tentang enam [6] peringkat - - (melihat kertas) dalam tarian ni?

VSV: Enam [6] peringkat dalam tarian ya?

NFE: Aah (angguk).

VSV: Okay, Bharatanatyam (menyelak kertas) ni, kita [Gangguan bunyi daripada NFE] panggil dia ‘Margam’ (mengusap hidung) ‘Margam’ - - ertinya satu [1] set *repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari]. *Repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari] (menunjukkan isyarat tangan) yang kita buat [gangguan bunyi daripada NFE] sebelum kita apa katakan kira kalau kita habiskan ‘Margam’ ni. Dikatakan sebagai (menunjukkan isyarat tangan) satu [1] set - - kita dah habis macam satu [1] set tarian itu. *So* [jadi] kita macam ni, saya bagi satu [1] contoh ya? Bagi *you*

all [awak semua] faham sikit. Kalau kita pergi belajar (menunjukkan isyarat tangan) sekolah.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Mula-mula (menunjukkan isyarat tangan) kita akan diajar dengan huruf kan?

NFE: Aah (angguk).

VSV: A B C D kan? Lepastu kita akan (menunjukkan isyarat tangan) diajar dengan [Gangguan bunyi daripada NFE] suku kata. Lepas kita dah belajar suku kata. Baru kita belajar membaca. Betul tak?

NFE: Betul-betul (angguk).

VSV: Di sekolah. *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) sama jugak dalam tarian Bharatanatyam. Kita akan diajar huruf ertinya pergerakan sahaja. Kemudian, kita akan diajar gabungan pergerakan.

NFE: Mm-hmm (angguk).

VSV: Iaitu suka kata. Lepas dah buat pergerakan, gabungan pergerakan. Baru kita (menunjukkan isyarat tangan) akan masuk menari.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Sebelum tu kita tak boleh menari, samalah macam belajar huruf, belajar suku kata, lepastu baru belajar membaca. Sama jugak.

NFE: Oh.

VSV: *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) lepas kita dah belajar menari. Cikgu-cikgu atau guru-guru yang mengajar Bharatanatyam ni akan pilih enam [6] elemen tarian ini.

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) enam [6] elemen tarian ini, yang pertama adalah 'Puspanjali' digabung dengan 'Allaripu' okay? 'Puspanjali' ertinya _____ Dia ada enam [6] kan? Dia _____ *You* [kamu] nak satu [1] - -saya nak *explain* [jelaskan] ke atau (menunjukkan isyarat tangan) terus bagi nama je?

NFE: Boleh-boleh [Serentak dengan NEA] *explain* [jelaskan] satu [1] - -.

NEA: Kalau *madam* [puan] tak kisah boleh je. [NFE menyampuk].

VSV: Ha, okay 'Puspanjali' 'Allaripu' adalah permulaan (menunjukkan isyarat tangan) (NEA mengangguk) untuk *repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari] tu.

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So* [jadi] pembukaan persembahan (menunjukkan isyarat tangan) biasanya kita ada 'Puspanjali' dan 'Allaripu' dimana kita macam merupakan doalah, macam baca doa dan mengucap terima kasih kepada 'Yang Maha Kuasa' dan guru kita.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Dan (menunjukkan isyarat tangan) *audience* [penonton] semua. *So* [jadi] itu yang permulaan. Tarian permulaan kemudian kita akan masuk ke 'Jathiswaram' merupakan pergerakan tanpa emosi. Dalam pergerakan 'Jathiswaram' ni 'Jathiswaram' takde emosi dekat muka (memegang dagu) [Gangguan bunyi daripada NFE] Emosi dia hanya senyum aje. Buat gerak ape pun senyum aje. Takde (menunjukkan isyarat tangan) ada macam marah, macam ada yang nak - - *face* [muka] dia ada perasaan lah. Takde apa-apa, kita senyum je menari. Tapi dengan adanya lagu yang berulang-ulang (menunjukkan isyarat tangan) dimana kita akan menggabungkan semua jenis - - pergerakan lepastu kita akan menari mengikut lagu tu.

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So* [jadi] itu 'Jathiswaram'. *Yes* [ya] (melihat kertas) Ketiga itu (menunjukkan isyarat tangan) 'Sabdham'. 'Sabdham' ertinya satu [1] tarian yang penuh dengan emosi.

NFE: Mm-hmm.

VSV: (Menunjukkan isyarat tangan) kita ada jalan cerita dia. Jalan cerita tu kita akan buat *face expression* [mimik muka]. Okay? Ada tadi yang saya cakap 'Bhava' tu kan?

NFE: Aah.

VSV: Mimik muka (menunjukkan isyarat tangan) *so* [jadi] 'Sabdham' kebanyakan dia ada emosi muka. 'Varnam' - - adalah satu [1] tarian (menunjukkan isyarat tangan) yang sangat penting dalam *repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari] Bharatanatyam ya? Sebab tarian ni 'Varnam' ni kita menari tiga puluh [30] minit hingga empat puluh [40] minit, ada yang satu [1] jam pun boleh menari. Tanpa berhenti, takde berhenti mana-mana. *Continue dancing* [sambung menari] ha, *yes*. [ya].

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So* [jadi] ini tarian ini seorang anak murid kalau buat untuk *repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari] ni, dimana kita akan menguji stamina dia - -. Dalam tarian ini menunjukkan isyarat tangan) kita ada pergerakan yang laju, yang *slow* [perlahan] kita ada *face* [muka] 'Abinaya' Kita ada _ _ _ _ _ 'Abinaya' ertinya emosi muka lepastu ada jalan cerita.

NFE: Oh.

VSV: Kebanyakan cerita - - dalam 'Varnam' ni atau tarian Bharatanatyam ni, kebiasaannya kita ambil dari cerita-cerita Epik dan juga cerita-cerita 'Dewa' dan 'Dewi'.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Kebanyakannya. *So* [jadi] ini satu [1] _ _ _ _ _ tarian Bharatanatyam ini juga (menunjukkan isyarat tangan) menguji kemahiran seorang penari itu gabungan emosi dan pergerakan juga. *So* [jadi] 'Varnam' sangat penting. 'Varnam' lagi satu [1] maksud ertinya warna (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Oh (NEA menyampuk).

VSV: *So* [jadi] *different shades* [warna berlainan] 'Varnam' dia punya *different shades* [warna berlainan]. *So* [jadi] dalam 'Varnam' ni dia ada macam-macam *shades* [warna]. Yang tadi saya cakap ada gerak laju (menunjukkan isyarat tangan), ada gerak *slow* [perlahan] [NEA mencelah] pastu ada mimik muka dia, ada kelakar dia, kalau kita ni sedih, ada kesedihan dia, semua ada dalam tu. *So* [jadi] dia jadi 'Varnam' jadi warna.

NFE: Oh.

VSV: Yang - - lagi satu [1] tu 'Patham'. (Menunjukkan isyarat tangan) 'Patham' juga ada jalan cerita, lepas 'Varnam' ni 'Varnam' ni lebih kurang setengah [30] jam atau empat puluh [40] minit. Penari tu dah jadi letihkan?

NFE: Mm-hmm (senyum).

VSV: *So* [jadi] tarian 'Patham' (menunjukkan isyarat tangan) ni mungkin dia punya muzik tu mungkin laju tapi macam *settle* [mendatar] sikit. *You* [kamu] boleh *breath in* [menarik nafas] dan *breath out* [menghembus nafas] lah sebab tarian 'Patham' ni ada jalan cerita dia. Dia - - kebanyakan dia takde pergerakan kaki [sic, pergerakan kaki ada] tapi bukan yang sangat laju macam 'Varnam' tadi.

NFE: Oh (angguk).

VSV: Dia biasanya menjalankan (menunjukkan isyarat tangan) macam teater la.

NFE: Aah (angguk).

VSV: Ada (menunjukkan isyarat tangan) cerita. Lepastu *the last one* [1] *is* [akhir sekali ialah] 'Thilana', adalah klimaks *repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari] - - yang *last* [akhir] sekali. *So* [jadi] kebiasaan 'Thilana' ni dia rancak (menunjukkan isyarat tangan) - - sebab kita nak - - sebenarnya dia dah jadi penutup dah. *So* [jadi]

NEA: Dah nak habis dah.

VSV: Ha, dia dah nak habis, *so* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) bila buat tarian 'Thilana' ni, dia pergerakan yang cantik tau. Memang cantik, kita dah pun kita *audience* [penonton] pun boleh rasa "Wow [wah] cantik lah ni." Kita ada satu [1] macam kira *happening* [gembira].

NFE: Oh (angguk).

VSV: *Ending* [pengakhiran] dia pun dah jadi *happening* [gembira] dah. *So* [jadi] 'Thilana' (menunjukkan isyarat tangan) ada juga pergerakan, ada *face expression* [mimik muka] dan keasyikan dia pun ada. Kita boleh rasa *very happy to see* [sangat gembira untuk melihat] orang buat 'Thilana'. (Melihat kertas) *So* [jadi] itu satu [1] 'Thilana' _ _ _ _ _ Lagi satu [1] lirik 'Thilana' ni dia ada ulang-ulang perkataan 'Thilana' dalam tu. Macam nilah kalau saya *just* [Cuma] nyanyikan satu [1] lagu ya?

NFE: Boleh.

VSV: (Menyanyikan lagu) (menunjukkan isyarat tangan) 'Thilana' ada. Kalau lagi satu [1] (menyanyikan lagu) Mesti ada. Apa jenis lagu dia pun, dia punya melodi je lain. Tapi mesti ada dia punya [NEA menyampuk] perkataan 'Thilana' tu dalam tarian [sic, lagu] tu.

NFE: Oh (senyum).

VSV: Ha, kalau - - macam (menunjukkan isyarat tangan) kaum lain bila dia dengar, sebutan tu 'Thilana'. Dia tahu tarian ni 'Thilana'. Mesti ada.

NFE: Oh (senyum).

VSV: Ada banyak, banyak 'Thilana' (menyanyikan lagu). Mesti ada 'Thilana' (gelak).

NFE: Aah (senyum).

VSV: Lagu (menunjukkan isyarat tangan) dia memang macamtu. Tapi dia punya melodi dia lain-lain.

NFE: Oh.

VSV: Semua jenis lagu tu (menunjukkan isyarat tangan) kalau kita letak 'Thilana'. Dia punya 'Raga' tu dia nama lain. Mungkin 'Raga' tu 'Indonom' Kadang-kadang ada 'Raga Paras', kadang-kadang ada 'Raga Dash'. Ada macam-macam 'Raga'. Yang tadi saya sebut 'Jathiswaram' pun ada juga 'Raga'. *So* [jadi] tapi kalau kita dengar, dia punya - - melodi tu lain. Tapi (menunjukkan isyarat tangan) dia punya lirik tu mungkin ada persamaan. Tapi dia punya melodi dia lain. *So* [jadi] memang tarian 'Thilana' memang macam tu. 'Jathiswaram' pun lebih kurang macam tu jugak.

NFE: Oh.

VSV: Itulah (menunjukkan isyarat tangan) yang enam [6] elemen dalam Bharatanatyam.

NFE: Oh.

VSV: Yang mungkin kita akan buat persembahan dalam kurang satu [1] jam setengah [30 minit].

NFE: Mm-hmm.

NEA: *So* [jadi] dalam (menunjukkan isyarat tangan) satu [1] jam setengah [30 minit] tu memang elemen-elemen enam-enam [6] ni ada? Cukup? Selalunya?

VSV: Ada (menutup mulut).

NFE: Oh (angguk).

NEA: Kiranya (menunjukkan isyarat tangan) daripada awal sampai penutup dia memang ada elemen-elemen ni (angguk).

VSV: Ya - - (melihat kertas)

NEA: (Melihat kertas) Fatin, teruskan.

NFE: *So* [jadi] maksudnya disebalik elemen-elemen ni (menunjukkan isyarat tangan) apa perbezaan antara enam [6] peringkat dalam tarian ni [kertas terselak] _ _ _ _ _.

NEA: Itulah yang *madam* [puan] ceritakan tadi tu lah.

VSV: Ha, (menunjukkan isyarat tangan) yang saya dah ceritakan sekali.

NFE: Oh - - termasuklah. Maksud (menunjukkan isyarat tangan) disebalik elemen-elemen tu yang El cakap tadi kan?

VSV: Ya.

NEA: So [jadi] kiranya (melihat kertas) maksud-maksud dia pun tadi *madam* [puan] dah terangkan kan? Maksud dia tadi kan? [NFE mencelah].

VSV: Maksud-maksud pun dah terangkan.

NEA: So [jadi] (menulis kertas) saya ada baca yang dia cakap. Takde la dia cakap, takdela dia *state* [nyatakan] kan ada persamaan tapi bila saya baca tu macam “Betul ke Bharatanatyam ni ada persamaan dengan yoga?”

VSV: Mungkin ya (melihat kertas) sebab apa, sebab pergerakan ada persamaan dia. (NFE batuk) Sedikit je. Sebab bila buat yoga ni, dia ada pernafasan.

NEA: (Angguk) mm-hmm betul-betul.

VSV: Tapi Bharatanatyam ni kalau bila kita menari, kita tak tahu bila kita (gelak) kita buat pernafasan pun. So [jadi] tapi (menunjukkan isyarat tangan) dia punya pergerakan ni ada sebab ada setengah-setengah pergerakan dalam Bharatanatyam kita akan buat sama. So [jadi] bila kita buat benda tu sama *again and again* [berulang kali]. Mungkin satu [1] macam kita (menunjukkan isyarat tangan) hentak kaki kita, kita kata mungkin itu mungkin akan mengurutkan tapak kaki kita sampai ke kepala. So [jadi] ada persamaan.

NFE: Mm-hmm (angguk).

VSV: Yoga dengan Bharatanatyam. [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi].

NEA: So [jadi] (melihat kertas) kiranya koreografi ni memang (menunjukkan isyarat tangan) di ciptakan oleh puan ataupun (VSV melaraskan kamera) sebenarnya koreografi ni memang daripada awal pembelajaran Bharatanatyam ni memang puan buat?

VSV: Okay, sebenarnya koreografi ni (Mengambil masa untuk mengecek telefon).

NEA: (Menunjukkan isyarat bagus)

NFE: (Menunjukkan isyarat bagus) [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi]

VSV: Saya ubah alih kedepan sikit boleh? Boleh tak?

NEA: Boleh-boleh.

VSV: Okay, Nampak? Okay. Tadi apa soalan yang *you* [kamu] tanya?

NEA: (Melihat kertas) Pasal koreografi [NFE melaraskan kamera] Koreografi tarian tu memang puan sendiri yang cipta atau memang daripada asal Bharatanatyam tu?

VSV: Memang asal, dia punya (VSV melaraskan kamera) asal. Macam saya cakap tadi kan? [gangguan bunyi daripada NFE] Kita ada _____.

NEA: Elemen-elemen tadi tu?

VSV: Kita ada gerak dia _____ ikut kadang-kadang apa (menunjukkan isyarat tangan) yang cikgu saya ajar _____ (Melaraskan kamera) Boleh nampak saya tak?

NEA: Boleh-boleh [notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi].

VSV: Nampak tak?

NFE: Nampak-nampak (serentak dengan NEA) (melaraskan kamera).

VSV: Cikgu saya _____ Kadang-kadang _____ tarian-tarian yang pernah (menunjukkan isyarat tangan) saya belajar [gangguan bunyi daripada NFE] daripada cikgu saya, setengah tu saya *preserve* [pelihara] apa yang cikgu saya ajar _____ Tapi ada jugak lagu-lagu yang baru (menunjukkan isyarat tangan) dalam Bharatanatyam ni. Saya akan ambil lagu tu, saya akan koreografi saya sendiri.

NEA: Oh, faham (angguk)(mengalihkan kertas) so [jadi] kiranya kalau memang nak-kekalkan *originality* [keaslian] tarian tu, kita ambil la ikut memang asas yang memang original. Tapi (menunjukkan isyarat tangan) kalau yang moden sikit. Mungkin lain la eh?

VSV: Ya, original memang- ya itu terpulang (menunjukkan isyarat tangan) [gangguan bunyi daripada NFE] pada apa yang cikgu saya ajar, saya boleh ikut tapi sebenarnya cikgu saya punya cikgu ajar macam mana, saya tak tahu. Mungkin ada perubahan (senyum).

NEA: Oh.

VSV: Terpulang _____ kita tahu [NFE batuk] (menunjukkan isyarat tangan) dia punya _____ tu _____ kita ada dia punya permulaan, dia punya tengah-tengah macam mana, dia punya akhir _____ [gangguan bunyi daripada NFE] *Rules* - [peraturan] dia tu kalau kita _____ [gangguan bunyi daripada NFE] boleh koreograf apa-apa lagu yang diberi.

NEA: So [jadi] kiranya persembahan-persembahan ni yang mana yang zaman moden dengan zaman lama dia ada perubahan [sic, ada perbezaan] la kan?

VSV: (Mengusap muka) Ya, ada. Sekarang ni ramai banyak ada perubahan tarian-tarian (melaraskan kamera) _____ [NFE batuk] tengok cerita-cerita yang dulu. [Gangguan bunyi daripada NFE] Kalau cerita-cerita yang lama kan, kita tengok tarian Bharatanatyam dia ada- perubahan sikit la. Kalau (menunjukkan isyarat tangan) tarian sekarang, dia ada perubahan lain tapi dia tak- lari daripada konsep yang ada.

NEA: Faham (angguk).

VSV: Mungkin- pergerakan tangan ataupun pergerakan (menunjukkan isyarat tangan) pandang ke mana, ada setengah orang pandang atas, setengah orang _____ Ada sedikit perubahan sahaja, tapi tarian- Bharatanatyam dari dulu sampai sekarang (menunjukkan isyarat tangan) *maintain* [kekal] *rules* [peraturan]. Kita tak boleh lari daripada kita punya *rules* [peraturan].

NFE: Mm-hmm

NEA: (Melihat kertas) Kalau pendapat [sic, pandangan] puan (menunjukkan isyarat tangan) kalau tarian ni digabungkan dengan tarian moden. So [jadi] agak-agaknya apa yang jadi? Sesuai? (senyum).

NFE: Okay tak? (gelak).

VSV: (Melihat kertas) saya rasa saya tidak tahu sebab saya lebih suka memelihara keasliannya dan _____ (NFE melaraskan kamera) ditinggalkan _____.

NEA: Kiranya _____.

VSV: _____ Yes [ya]. Kita kena (menunjukkan isyarat tangan) *maintain* [kekal] keaslian dia.

NFE: Oh.

VSV: So [jadi] saya tak berapa suka kalau kita modenkan.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Tapi (menunjukkan isyarat tangan) boleh buat sesi baru _____ kena pelihara.

NEA: Maaf- puan (menunjukkan isyarat tangan) tak berapa nak dengar tadi, Apa?

NFE: Tersekat.

VSV: dengar, sekarang dengar?

NFE: Sekarang dengar (angguk)

NEA: Terputus tadi *time* [masa] waktu puan cakap pasal

NFE: Sesuai nak- buat yang baru.

NEA: Keaslian dia. Pasal _____ nenek moyang kan?

VSV: Saya tak berapa setuju kalau saya tak berapa setuju kalau digabungkan dengan tarian moden (NFE mencelah). Sebab saya lebih suka keaslian dia kita kena pelihara sebab-generasi pun budak kena tahu.

NEA: Oh, (angguk) faham.

[Panggilan tergendala]

NFE: Ada orang *call* [telefon] kot.

NEA: Aah, mungkin. Fatin, berhenti kejap rekod.

VSV: Hello.

NEA: Fatin, rekod balik. Tekan balik rekod tu.

NFE: Ya. (senyum). Dah, tak.

VSV: Ada orang *call* [telefon] tadi pulak (gelak).

NEA: Oh (gelak).

VSV: (Gelak) _____.

NEA: Takpe takpe.

VSV: Nak *off* [tutup] pun tak boleh sebab tergendala kan? (Gelak).

NEA: Takpe- takpe.

VSV: Sampai mana tadi?

NEA: So [jadi] (melihat kertas) Fatin ceritakan yang pasal satu [1] *point* [perpuluhan] satu [1] lapan [8] Fatin.

NFE: Okay (VSV melaraskan kamera) puan.

NFE: Kalau dekat (melihat kertas) Malaysia – Malaysia ni kan, tarian ni.

VSV: Ya, tak dengar la sayang.

NFE: Dengar-dengar (senyum) Fatin dengar.

VSV: Kuatkan sikit suara, tak dengar.

NEA: Fatin punya suara tak dengar.

NFE: Oh, tarian ni kalau dekat Malaysia, dekat negeri mana yang terkenal? Lebih dikenali la?

VSV: Fatin, suara tak dengar.

**NFE: Tak dengar ke? (senyum) Dekat Malaysia, tarian ni dikenali dekat mana? Dengar tak?
[Gangguan bunyi daripada NFE] Dengar tak?**

VSV: Kejap Fatin _____ Suara Fatin lembut sangat (gelak) [gangguan bunyi daripada VSV]
Okay Fatin?

NFE: (Gelak) Kalau dekat Malaysia, Puan dengar?

VSV: Baru dengar.

NFE: Tarian ni kalau dekat Malaysia, negeri mana yang terkenal? Yang lebih dikenali oleh negeri tu.

VSV: Dekat Malaysia? Semua, seluruh Malaysia terkenal.

NFE: Oh.

VSV: Seluruh Malaysia tahu tarian Bharatanatyam.

NFE: Oh. (Melihat kertas) Puan menggalakkan tak kalau tarian ni dikenalkan kepada kaum lain?

VSV: Ya, saya suka mengajar memang ada pun anak murid Melayu yang belajar dengan saya tarian-tarian klasik India ini. (NFE melaraskan kamera) Tapi terbataslah sebab tarian-tarian India ni dia banyak ada keagamaan.

NFE: Oh.

VSV: tapi untuk saya, tapi saya tak pernah ada kesusahan mengajar pada kaum lain terutama kaum terutama Agama Islamlah kan? Sebab kita kena tahu apa itu adat, apa itu ibadat.

NEA: Mm-hmm, betul (angguk) [serentak dengan NFE].

VSV: *So* [jadi] kalau kita tahu adat dan ibadat. Di mana kita boleh guna adat. Di mana kita boleh guna ibadat. *So* [jadi] satu [1] contoh ya? Kalau Fatin dengan Elly pakai 'Punjabi' *suit* [Pakaian] atau 'Saree'. Adat ke ibadat?

NEA: Tu adat [Serentak dengan NFE] (senyum).

VSV: *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) adat boleh ikut. Kalau orang India kan suka pakai putih kat sini kan? (Menunjuk dahi). *So* [jadi] yang pakai putih tu, dia ibadat.

NFE: Aah (angguk).

VSV: *So* [jadi] saya tak boleh paksa kaum ke atau lain yang datang belajar, mungkin dia Islam, mungkin dia Kristian. Saya tak boleh paksa pakai putih, tapi dia boleh pakai yang merah.

NEA: Oh, ada beza.

VSV: *So* [jadi] itu-itu. Yang merah tu boleh pakai (Menunjuk dahi). Itu bukan ibadat.

NEA: Oh, faham.

VSV: Kalau pakai putih, ibadat.

NFE: Oh. (angguk)

VSV: *So* [jadi] pakai merah, sekarang [NFE batuk] dah jual *sticker* [pelekat]. Memang benda tu bukan ibadat. Sebab-sebab itu benda tu dikeluarkan dalam *sticker* [pelekat]. Kalau benda ibadat mesti tak keluar dalam *sticker* [pelekat].

NFE: Betul.

VSV: Betul tak?

NFE: Betul-betul [gangguan bunyi daripada NFE].

VSV: Boleh pakai, merah tu boleh pakai (menunjuk dahi) sesiapa-siapa pun boleh pakai. Tak salah.

NFE: Oh.

VSV: Tapi kalau nak pakai putih tu, itu tak boleh sebab itu ibadat. *So* [jadi] (menunjukkan isyarat tangan) bila mengajar kaum lain ke atau agama lain, kita kena tahu apa itu adat

dan ibadat. Dan kita pecahkan benda tu dan takde masalah untuk mengajar agama lain ataupun kaum lain.

NFE: Betul.

VSV: Itu polisi sayalah. *So* [jadi] saya ada anak murid saya yang orang Melayu, yang pernah _____ kaki tu kan, kita gelang kaki tu kan?

NEA: Mm-hmm.

VSV: Kita ada ikat gelang kaki kan?

NFE: Aah.

VSV: *So* [jadi] kalau katakanlah seorang keluarga Hindu, dia ada upacara keibadatan. (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Aah.

VSV: Untuk buat ikat gelang kaki itu. Kalau katalah dia tu anak-anak itu daripada Kristian ke ataupun daripada agama Islam, (menunjukkan isyarat tangan) saya tak galakkan mereka buat ibadat itu.

NEA: Oh [serentak dengan NFE] pakai gelang kaki tu.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Kalau-kalau (menunjukkan isyarat tangan) macam orang Melayu, kita kalau orang Melayu. Kalau kita nak buat apa-apa _____ kita akan bacakan? Kita baca doakan?

NFE: Aah.

VSV: *So* [jadi] saya akan suruh orang (menunjukkan isyarat tangan) mak bapak diorang baca doa jelah, bersyukurlah yang anak dia nak pakai gelang kaki ni, dia nak menari. Itu je.

NFE: Oh.

VSV: Saya tak suruh dia ini kena buat cara India kita. Ni kena buat macam tu. *So* [jadi] kita kena tahu (menunjukkan isyarat tangan) itu yang saya katakan, seseorang itu bila mengajar tarian Bharatanatyam ni dia kena tahu apa itu adat dan apa itu ibadat.

NFE: Oh, sensitiviti lah.

VSV: *So* [jadi] takde masalah. Kalau kita dah tahu benda ni, kita takde masalah nak ajar kaum lain.

NFE: Oh (angguk).

VSV: Ada orang pernah cerita tak benda ni? (gelak)

NFE: Tak. (gelak) (geleng kepala) takde [serentak dengan NEA].

NEA: Takde, takde (melihat kertas)

VSV: Sebab-sebab apa ni _____ saya suka mengajar kaum lain. *So* [jadi] bila belajar dengan saya. Saya taknak mereka (menunjukkan isyarat tangan) jadi macam terbatas.

NFE: Mm-hmm. (angguk)

VSV: _____ *So* [jadi] saya _____ asingkan adat dengan ibadat. Ramai orang tak faham benda ni.

NFE: Betul. (angguk) okay puan, adakah tarian ni dapat sambutan daripada kaum lain. Selain daripada kaum India. Dapat sambutan?

VSV: Daripada?

NFE: Daripada kaum lain.

VSV: Sambutan daripada?

NFE: Kaum lain?

VSV: Kaum lain, ada. Ramai yang suka *especially* [terutama] dari (usap muka) [NFE batuk} China. Saya tiap-tiap tahun saya ada anak murid dari China datang belajar dengan saya. Lebih kurang seratus lima puluh [150] orang.

NFE: Oh, ramai.

VSV: Saya ada _____ sebanyak lima [5] kali. Dan lepas lima [5] kali tu saya dijemput pergi ke Beijing. *So* [jadi] memang ramai yang suka. Semua orang suka, memang semua orang suka belajar tarian ni.

NFE: Oh. *So* [jadi] negara mana yang pernah puan lakukan persembahan?

[Gangguan Internet]

NEA: Minta maaf puan, tadi *poor connection* [sambungan internet lemah] _ _ _ _ _ pasal negara lain.

NFE: Aah, kitorang tak dengar.

NEA: Apa puan? Dah (menunjukkan isyarat tangan) *poor connection* [sambungan internet lemah] Dah takde dah.

VSV: Adui, *line* [talian] teruk sangat kan harini? (senyum).

NEA: (gelak) Puan cerita tadi (menunjukkan isyarat tangan) memang yang pasal negara tu, kitorang tak dengar apa-apa pun.

NFE: Aah. Gambar pun tersekat.

VSV: Minta maaf, saya pernah buat persembahan di Beijing. Dengar sekarang? Beijing, Beijing.

NFE: Aah.

NEA: Oh, Beijing.

NFE: Okay, dengar.

VSV: Hello.

NEA: Hello (senyum).

VSV: Saya pernah buat persembahan di Beijing.

NEA: Mm-hmm [serentak dengan NFE].

VSV: Kambodia.

NEA: Kambodia.

VSV: Boleh dengar?

NFE: Boleh. [serentak dengan NEA]

VSV: Kambodia dan India. Pernah dengar Sarawak Cultural Village?

NEA: Apa [serentak dengan NFE] puan? Apa Cultural Village?

VSV: Sarawak Cultural Village.

NEA: Sarawak?

NFE: Oh, Cultural.

VSV: Ya, *Yes* [ya] Saya di _____.

NFE: Okay (angguk) (menyelak kertas).

NEA: *So* [jadi] saya nak cakap (menunjukkan isyarat tangan) pasal penari dengan tenaga pengajar pulak. *So* [jadi] puan ingat lagi tak nama cikgu puan yang pertama mengajar puan tarian ni? Lepastu boleh tak ceritakan sedikit pasal cikgu tu?

VSV: (Melihat kertas) mengajar saya, nama dia Srimathi Kamala Ramachandran daripada Sekolah Thaichai Kamala [gangguan bunyi daripada NFE] Indra Vidyalaya di Kuala Lumpur. [Malaysia].

NEA: Kuala Lumpur [Malaysia]

VSV: *So* [jadi] dia dua [2] adik beradik. Cikgu saya dua [2] [gangguan bunyi daripada NFE] _____.

[Gangguan Internet]

NEA: *Madam* [puan] (mengusap muka) kita sambung balik pasal cikgu tadi boleh?

NFE: Sebab tadi tersekat – sekat.

VSV: Boleh, cikgu saya? Cikgu saya seorang di Kuala Lumpur [Malaysia].

NFE: Oh (angguk).

VSV: Nama dia Srimathi Kamala Ramachandran (NFE angguk) dan dia mempunyai sekolah di Kuala Lumpur [Malaysia] yang bernama Thaichai Kamala Indra Vidyalaya, sebenarnya Kamala dengan Indra adalah dua orang (menunjukkan isyarat tangan). Yang Kamala, Cikgu Kamala ni yang sulung yang Indra ni anak [sic, adik] dia yang kedua tapi saya belajar dengan Cikgu Kamala yang sulung tu (menunjukkan isyarat tangan).

NEA: Oh (menyelak kertas) *So* [jadi] pastu saya difahamkan saya ada baca (menunjukkan isyarat tangan) jugak yang dia Bharatanatyam ni dulu merupakan tarian yang hanya ditarikan oleh penari wanita sahaja. *So* [jadi] betul ke?

VSV : Takde, sebenarnya pada zaman dulu kita untuk belajar tarian Bharatanatyam kita selalu akan suka apa sembahyang pada *Dewa Narraja* [Tuhan Agama Hindu] dimana *Dewa Narraja* [Tuhan Agama Hindu] pun berdiri pose [gaya] Bharatanatyam tapi Dewa

Narraja ini adalah seorang lelaki. *So* [jadi], bukan untuk perempuan sahaja [NFE meyampuk] dia kedua-kedua tapi zaman dahulu memang lelaki yang menari dulu sebelum diambil oleh perempuan.

NEA: Oh *so* [jadi] dalam persembahan ni memang solo ke tarian dia ke memang boleh buat dalam secara berpasangan?

VSV: Sebenarnya tarian Baratam [sic, Bharatanatyam] ni satu [1] tarian solo memang satu [1] tarian solo tapi sekarang kita dah ada kumpulan kita dah ada berpasang, kita dah ada bermacam-macam koreograf macam-macam cara dah sekarang ada tapi dulu memang tarian solo.

NEA: Kiranya masih kekalkan konsep Bharatanatyam tapi mungkin ada dalam berpasangan, ada yang dalam berkumpul, ada yang solo. Eh?

VSV: Ya.

NEA: *So* [jadi], kalau tarian ini tarian Bharatanatyam ini memerlukan ramai tenaga pengajar tak? Ke sorang je boleh dah jadi tenaga pengajar?

VSV: Tak, sorang je dah boleh macam zaman saya – macam zaman saya dulu saya mengajar belajar tarian daripada cikgu saya, cikgu saya tak pernah berdiri menari dia duduk je mengajar [menunjukkan isyarat tangan].

NFE: Oh.

VSV: Dia gunakan tangan (menunjukkan isyarat tangan) dia duduk - dia duduk ke bawah dia ada satu kayu di mana kayu tu hentak ke lantai atau pun tempat [sic, tempat] ada satu peti dia akan ketuk. *So* [jadi] dia ketuk dia tunjuk dengan tangan macam ni (menunjukkan pergerakan tangan sambil menyanyi) semua pergerakan di kaki tu dia akan tunjuk di tangan kemudian _ kaki dengan tangan pergerakan dia akan mengajar. Saya tak pernah tengok saya cikgu saya menari.

NEA: Kiranya dia.

VSV: *So* [jadi] dia mengajar secara sambil duduk.

NFE: Oh (Serentak dengan NEA).

VSV: Tapi sekarang tak boleh ajar anak [sic, generasi] kita, kita tak boleh ajar macam tu (menunjukkan pergerakan tangan).

NEA: (Ketawa) memang kena tunjuk depan betul kan (menunjukkan pergerakan tangan).

VSV: Kena bangun macam saya kena bangun dan mengajar (pergerakan tangan) generasi dulu [NFE betulkan tudung] saya ingat dia, dia cepat dapat lah tak tahu lah macam mana saya pun sekarang pikir (menunjukkan tangan di dagu berfikir) macam mana cikgu saya ajar dulu sedangkan anak murid sekarang kita kena – menari dah tunjuk pun masih lagi buat salah.

NEA: Kiranya puan.

VSV: Tu tak tahu lah macam mana mungkin.

NEA: Kiranya puan memang betul – betul berbakat lah dalam bidang ni sebab tenaga pengajar puan pun hanya duduk je.

VSV: (ketawa) ya lah mungkin. Kira macam cikgu dah cakap A kita dah tahu B, kalau cikgu cakap kita dah tahu C, D tapi sekarang anak murid sekarang kalau cakap A, A [isyarat tangan] dia tak tahu _____.

NEA: Betul.

VSV: Bukan *condemn* [mengutuk] _____ sebab anak murid kita sekarang dah _____ kita semua susah kita belajar semua dalam keadaan susah tapi sekarang anak murid generasi baru bukan belajar dalam keadaan susah semua di *pick of the hand* [hujung jari] ambil *handphone* [telefon] semua dah dapat.

NEA: Betul.

NFE: Okay.

NEA: So [jadi] Fatin akan tanya tentang kostum, perhiasan dengan solekan pulak.

VSV: Okay.

NFE : So, [jadi] puan apakah _____.

VSV: Ini satu [1] bahagian yang besar ni. Ya?

NFE: (Mengangguk) apakah kostum yang dipakai masa buat [sic , persembahkan] tarian ni, apakah kostum?

VSV: Okay untuk Bharatanatyam untuk perempuan kita akan gunakan (menunjukkan isyarat tangan) ‘sari’ kain ‘sari’ yang boleh dililit sampai bawah lepas tu atas kita pakai blaus

dengan selendang yang menutup dada untuk perempuan. (NFE angguk) Untuk lelaki sama juga kain 'sari' dililitkan yang belah atas yang lelaki tak pakai baju memang *boys* [lelaki] tak pakai baju lah dia ada satu [1] selendang ke tepi je (mengangkat tangan ke bahu) tapi dia memang terdedah (sambil memegang bahu) [NFE angguk] bahagian atas. *So* [jadi] memang pakai macam tu memang terdedah bila menari *so* [jadi] pun guna kain sari lilit ke bawah [NFE menyampuk] tapi lama kelamaan sekarang dah ada banyak perbezaan kita akan ambik kain 'sari' yang enam [6] meter itu kita akan jahit jadikan kostum [menunjukkan pergerakan tangan] yang kostum tu dah sekarang dah ada berkipas – kipas pernah tengok tak?

NFE: Tengok ada nam [sic,cantik].

NEA: Ada-ada.

VSV: Depan tu dia ada kipas- kipas kan?

NEA: Aah (angguk).

VSV: kalau duduk separuh, separuh duduk macam – macam separuh duduk 'Charlie Chaplin' tu dia duduk dia punya kipas akan bukak (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Aah.

VSV: Haa itu semua dijahit kostum itu semua dijahit.

NFE: Oh.

VSV: Lepas tu untuk lelaki dia tak banyak aksesori dia takde sanggul [tokoh memegang kepada] dia takde apa-apa pakai satu *chain* [rantai] – *chain* [rantai] yang kecil je (NFE menulis) lepastu dan gelang kaki.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Tapi yang perempuan kita ada banyak ada dia punya apa ni '*Nettichudi*' [perhiasan kepala] pastu dia ada '*Ottiyaanam*' [perhiasan pinggang] dia ada 'Selanggai' [gelang kaki] banyak dia punya yang perempuan kena pakai *so* [jadi] ada sanggul dia, ada *bun* [sanggul] dia, ada tocang dia lepastu atas *bun* [sanggul] tu ada satu [1] kita panggil (pergerakan tangan memegang rambut) dia '*Raakodi*' [perhiasan kepala] kat kepala lepastu kita ada gelang dia okay? kita ada gelang kaki lepastu kita ada '*Kursu*' [gelang kaki] lagi, '*Kursu*' [gelang kaki] gelang kaki yang lagi satu [1] tau kalau menari tu dia punya gelang kaki dia nampak besar.

NFE: Oh.

VSV: Pernah nampak gelang kaki? Yang besar tu?

NFE: Nampak-nampak.

VSV: Dia tu lain lepas tu macam kalau kita nak pergi kuil ke [menunjukkan isyarat tangan] kalau kita boleh nampak tak lagi satu yang warna putih? Kita panggil tu '*Kursu*' [gelang kaki].

NEA: Oh.

VSV: Dia ada perbezaan (pergerakan tangan) yang untuk Bharatanatyam. '*Kursu*' [gelang kaki] adalah lain-lain. *So* [jadi] ada banyak, banyak '*Mookhutti*' [perhiasan hidung] hidung kita ada pemanis hidung (sambil tangan tunjuk hidung).

NEA: Tindik eh? (tangan tunjuk hidung).

VSV: (tangan pegang hidung) lepas tu sini ada satu dekat sini ada satu [1], sini ada satu [1] dia ada tiga [3] jenis (menunjuk isyarat tiga jari) dekat hidung je. *So* [jadi] untuk perempuan ni kita ada banyak aksesori dia [NFE menyampuk] dan *make-up* [solekan] dia, *make-up* [solekan] dia lagi satu [1] tu kita kena lukiskan apa *eye* [mata] kita punya '*eyeliner*' [alat solek mata] kita tu kita kena lukis besar [menunjukkan isyarat tangan].

NEA: Tebal?

VSV: Tebal, kena lukis kita tak (pergerakan tangan) untuk tarian Bharatanatyam kita kena lukis tebal. Contoh yang *eyeshadow* [pembayang mata] tu kita tak boleh pakai biru ke ataupun coklat ke hijau ke kita tak boleh pakai kita kena pakai merah jambu (tangan menunjuk mata) satu [1] jenis *eyeshadow* [pembayang mata] saja (menunjukkan satu jari) boleh.

NEA: Warna, warna?

NFE: Merah jambu?

NEA: Merah jambu.

VSV: Warna *pink* [merah jambu] ya. Merah jambu je. Kita takleh guna itu kalau guna biru-biru ke [NFE batuk] atau guna hijau-hijau ke atau ungu ke itu kira lari daripada keaslian dia lah (pergerakan tangan).

NFE: Oh (serentak dengan NEA).

VSV: Mungkin kalau dalam kontemporari ataupun generasi baru boleh pakai (menunjukkan pergerakan tangan) tapi kalau *you* [kamu] nak buat klasikal Bharatanatyam memang _ _ _ _ _.

NFE: Oh faham.

NEA: Kiranya rambut penari memang kena rambut panjang? (menunjukkan pergerakan tangan) (VSV mengelap mulut) Macam mana kalau penari tu rambut pendek. Macam mana gaya rambut dia ke dia kena pakai rambut palsu?

VSV: Tak itu satu apa? Satu kepentingan dalam tarian Bharatanatyam *even* [walaupun] yang datang belajar dengan saya adalah satu daripada apa kita ada syarat-syarat nak belajar tarian Bharatanatyam kan? (menunjukkan pergerakan tangan) Kalau kita pergi Taekwando ada syarat-syarat dia kan? [NEA menyampuk] *So* [jadi] dalam Bharatanatyam, salah satu syarat budak-budak perempuan mesti.

NFE: Berambut panjang?

VSV: Kena rambut panjang sampai bahu (menunjukkan pergerakan tangan ke bahu).

NEA: Oh memang ada syarat dia.

VSV: *Compulsory* [wajib].

NFE: Oh.

NEA: Faham- faham.

VSV: Kita ada syarat. Memang dalam _ _ _ _ _ diwajibkan. Nanti dia susah pakai sanggul nak pakai toncang pun nanti tak dapat. *Clip – clip* [penyepit rambut] nanti banyak *clip - clip* [penyepit rambut] nanti susah. Dah lah banyak barang kemas dekat kepala (menunjukkan pergerakan tangan menunjuk kepala) lepastu kalau rambut pendek dia banyak *clip* [penyepit rambut] nanti _ _ _ _ _ *so* [jadi] memang adalah satu kewajipan yang anak murid kena ada, sebenarnya dulu - dulu kita kena tocang sampai rambut kena panjang sampai ke belakang pinggang.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Tapi sekarang dah moden kan? Semua pegi sekolah, *so* [jadi] *at least* [sekurang-kurangnya] aras [sic, paras] bahu (pergerakan tangan menunjukkan bahu).

NFE: Oh.

NEA: Oh paras bahu (pergerakan tangan menunjukkan bahu) je.

VSV: *At least* [sekurang-kurangnya] boleh buat sanggul, tocam kalau boleh ke atas cukup, (menunjukkan tangan seperti mengikat rambut) tak perlu panjang-panjang.

NFE: Kira- kira dia bun [sanggul] dengan tocam jela?

VSV: Dulu memang guna rambut-rambut panjang dulu-dulu memang rambut sendiri lah.

NEA: Apa Fatin?

NFE: Kira dia macam bun [sanggul] dengan tocam je lah?

VSV: Ye?

NFE: Kira bun [sanggul] dengan tocam je lah?

VSV: Tocam?

NFE : Kira dia bun [sanggul] (menunjukkan isyarat tangan menunjuk sanggul) dengan tocam je lah?

VSV : Ya kita – kita akan ambil '*middle plating*' [pembahagi rambut] tengah – tengah bukak (menunjukkan isyarat tangan seperti mengikat rambut).

NEA: Tengah- tengah ni? (menunjukkan kepala).

VSV : Belakang kita ambil *bun* [sanggul] lepastu kita buat tocam lepas tocam dah buat kita gunalah perhiasan macam-macam ada untuk perempuan (menunjukkan pergerakan tangan) dalam tocam tu pun ada perhiasan.

NEA: Memang saya memang saya baca (menunjukkan pergerakan tangan).

VSV: Ya?

NEA : Saya ada baca pun memang. Saya baca pun memang perhiasan dia memang banyak sangat. Tu baru dekat kepala tu (pergerakan tangan menunjuk kepala).

VSV: Ya memang, memang banyak nak pakai (NFE mengangguk).

NEA : So [jadi] kiranya memang masa yang diambil untuk buat persiapan dari segi kostum dengan perhiasan ni memang lama lah kan sebab dengan rambut nya _ (pergerakan tangan menunjuk bahagian kepala).

VSV: Memang lama, lebih kurang tiga [3] sampai empat [4] jam.

NFE: Oh lama.

NEA: Lama tu (ketawa).

VSV: Kirannya dia kena lukis (NFE batuk) mata dia lepas tu kena letak apa inai dekat tangan [sambil menunjukkan tangan].

NEA: Oh pakai inai.

VSV : Bukan inai sebenarnya, kita panggil “*Arca*” [perhiasan tangan] kita akan sejenis *ink* [dakwat] yang kita kena letak lepastu kena letak bunga dia kena ikat dia punya set dia ke depan pastu sini ada lagi kena letak (pergerakan tangan menunjuk kepala) tapi kalau orang yang mahir dia boleh *ready* [sedia] dalam satu [1] setengah jam dia boleh *ready* [sedia]. Kalau orang yang tak mahir macam budak kecil (pergerakan tangan) lebih kurang tiga [3] ke empat [4] setengah jam lah (tangan memegang hidung).

NFE: Oh.

NEA: Kiranya solekan lelaki dengan perhiasan lelaki dengan kostum tu dia lain (pergerakan tangan) lah kan dengan perempuan tak sesulit, tak sesukar perempuan punya perhiasan dengan baju lah kan?

VSV : Ya- ya [NFE melaraskan kamera] lelaki tak banyak tapi apa yang sangat penting untuk lelaki dia punya apa *eyeliner* [celak mata] dia (pergerakan tangan).

NEA: Oh *eyeliner* [celak mata] dia.

VSV: Memang - - *eyeliner* [celak mata] dia kena – kena - kena tebal tak boleh nipis-nipis.

NFE: Oh (mengangguk tanda faham).

NEA: So [jadi] kiranya perbelanjaan untuk kostum dengan perhiasan ni tinggi tak?

VSV: Ya mahal (gelak). Memang mahal kalau nak beli untuk perempuan - - (NEA mencelah)(sambil menunjuk isyarat tangan) harga dia kalau kita beli *original* [asli] di mana diperbuat daripada mutiara dan disalut dengan emas (pergerakan tangan), disalut dengan emas bukan _ disalut dengan emas dibuat daripada “*copper*” [tembaga] – dibuat daripada “*copper*” [tembaga] disalut dengan emas dalam [sic, kalau] beli satu set tu (pergerakan tangan) lebih kurang lima ribu [5000] (menunjukkan lima jari) untuk perempuan lebih kurang lima ribu [5000].

NEA : Wah mahal nya

NFE: (mencelah) satu [1] orang penari?

VSV: Mahal tapi ada palsu punya, palsu punya dimana dua ratus [200] ke lima ratus [500] (menunjukkan pergerakan tangan) *you* [kamu] dah boleh beli dah.

NFE: Oh (Serentak dengan NEA).

VSV: Tapi macam zaman saya, masa zaman saya dulu zaman saya ada beli yang *original* [asli] punya tapi saya punya anak saya punya saya beli *original* [asli] [pergerakan tangan] tapi masa tu tak berapa mahal tapi sekarang- memang mahal memang tak mampu nak beli lima ribu [5000](menunjukkan lima jari) nak beli. Pastu, jahit kostum Bharatanatyam tu satu [1] (menunjukkan satu jari) saja, sari tu tiga ratus lima puluh [350] duit Malaysia [Ringgit] lepastu jahit lagi tiga ratus lima puluh [350] dah tujuh ratus [700] satu [1] kostum sahaja (menunjukkan isyarat tangan satu jari).

NFE: Oh.

NEA: Wah mahal nya (gosok hidung). So [jadi] kiranya -- kostum dengan perhiasan ni memang datang daripada negara India ataupun memang dekat Malaysia ada je kilang yang memang khas untuk pakaian ni? (pergerakan tangan).

VSV : Tak, Bharatanatyam kita masih ambik daripada India.

NEA : Oh, So [jadi] kiranya ni lah yang buat mahal.

VSV: Malaysia memang takde -- ya, memang ada semua kedai – kedai kadang – kadang yang kostum yang untuk jahit Bharatanatyam ada di Malaysia (pergerakan tangan memegang kepala) tapi kebanyakan masih lagi *order* [tempah] dari India sebab dia, cara dia buat sebab dia kan mahir, dia memang mahir dalam benda tu *so* [jadi] bila dia jahit memang nampak cantik (pergerakan tangan).

NEA: Lagipun nak kekalkan keaslian dia kan. So [jadi] Fatin?

NFE: Puan kalau -- biasanya kalau macam persembahan kira sewa ke macam mana kan mahal kan? Dengar tak? (VSV memegang fon telinga).

VSV : Kebiasaanya, kita tak boleh sewa, kita kena beli, kita kena ada sendiri.

NFE : Oh memang sendiri- sendiri.

VSV: Kita tak, semua orang kena beli.

NFE: Faham.

VSV: Sebab orang India ni kalau dia nak belajar tarian Bharatanatyam ni dia kena serius.

NEA : (Mengusap hidung) Oh faham.

VSV: Dia bukan suka – suka boleh belajar tarian Bharatanatyam. Dia kena - dia kena very-very [sangat-sangat] (pergerakan tangan) disiplin. Lepas ni menghormat guru yang mengajar tarian Bharatanatyam ni adalah sangat penting. Sangat-sangat penting *so* [jadi] sebab itu kalau kita buat pembukaan tarian Bharatanatyam, kita akan buat hentak kaki lepastu kita akan tangan kita pegang macam ni (menunjukkan isyarat tangan) letak bunga kepada bumi sebab kita nak mintak izin dulu daripada bumi, “saya nak hentak”, kalau kita macam kalau orang lain minta kan _ _ serupa macam tu (pergerakan tangan) kita mintak dulu kena mintak dulu. Dah lepas mintak kita bawak tangan kita ke atas (menunjukkan pergerakan tangan sambil tengok keatas) kita mintak izin dan restu daripada Yang Maha Berkuasa, lepastu dekat sini (menunjukkan pergerakan tangan ke dahi) tangan akan dahulu ke sini dimana kita akan mengingati guru yang mengajar kita. Bila kita mengingati guru yang mengajar kita disini (pergerakan menunjukkan dahi) kita automatik akan fokus.

NEA: Oh faham.

VSV : Dan lepas tu kita bawa tangan kita ke sini (pergerakan tangan ke dada) di mana kita mengucap terima kasih (pergerakan tangan) dan juga mengucap selamat datang ataupun untuk persembahan kita selamat sejahtera kepada yang para hadirin (menunjukkan isyarat tangan). *So* [jadi] itu baru pembukaan tarian. *So* [jadi] itu maksud dia kalau kita buat pembukaan tarian ada maksud dia, kalau dia hentak kaki dia bawak tangan ke bawah dia letak bunga walaupun takde tangan _ _ letak bunga macam tu (menunjukkan isyarat tangan) kita mintak – kita mintak ni kita “saya nak tendang-tendang, saya nak sepak-sepak, minta maaf.” Kita mintak izin. Pastu kita bawak ke atas kita ambik restu pada Yang Maha Berkuasa dan kita letak sini [menunjukkan isyarat tangan] baru *so* [jadi] tempat kedua diberi untuk guru (pergerakan tangan).

NFE: Oh.

VSV: *So* [jadi] dalam pembelajaran tarian Bharatanatyam, memberi hormat kepada guru adalah sangat penting. Dikatakan “guru *Shiabharatam*”, guru dengan dia punya anak

murid. *So* [jadi] guru dan *Shishya* [anak murid], *Shishya* [anak murid] artinya anak murid. *So* [jadi] *Shishya* [anak murid] ni yang kena ni. Dulu-dulu macam zaman saya jugak, saya belajar tarian India tapi saya ambil *Gurukulam* [rumah cikgu], *Gurukulam* [rumah cikgu] artinya *Gurukulam* [rumah cikgu] artinya rumah cikgu guru punya (menunjukkan pergerakan tangan sambil bercakap).

NEA: Rumah- rumah.

VSV: *So* [jadi] kita pergi tinggal di rumah cikgu kita, buat segala kerja dan membantu untuk cikgu. Kalau cikgu rasa nak ajar kita, baru dia ajar itu dinamakan *Gurukulam* [pergerakan tangan] (NEA & NFE mengganggu). *So* [jadi] sekarang budak-budak sekarang tak dapat *Gurukulam* sebab tidak dapat diamalkan, mereka akan datang satu jam tarian lepas tu dia akan balik. Zaman dulu memang macam tu kita kena pergi rumah cikgu kita kena kita bekerja lah untuk cikgu kita, cuci pinggan ke cuci barang ke bersihkan rumah ke masak ke bantu cikgu masak ke. Masa zaman saya, saya dapat peluang sedikit. Saya tinggal di rumah cikgu saya, saya ada sedikit peluang untuk servis cikgu saya bantu dia memasak, membantu dia bersihkan rumah dia, bantu dia ni, bantu dia bantu dalam segala – segala. saya-saya ada peluang tapi sekarang saya pun amalkan benda tu. Macam ada setengah *student* [pelajar] saya yang komited *student* [pelajar] yang sangat komited dengan saya mereka saya mengajar mereka secara percuma, mereka datang ke rumah saya dia pun ada buat kerja, baru semalam anak murid saya tu balik, tinggal sini seminggu dengan saya.

NEA: Seminggu?

VSV: Dia suka buat saya kata jangan buat pun dia buat (pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NEA: (ketawa) Dia kira memang _ _ _ _ _.

VSV: *So* [jadi] *Guru Shishya* [penghormatan kepada guru] artinya penghormatan kepada guru sangat penting. *So* [jadi] bila kita bagitahu *parents* [ibu bapa] dia mak bapak diorang, ni kena beli diorang takkan bantah. Diorang dengar cakap guru, guru cakap kita kena ikut. *So* [jadi] walaupun diorang susah, mereka akan kumpulkan duit mereka akan belikan (menunjukkan pergerakan tangan). Tapi saya pun bukan jenis yang cikgu yang apa, saya ikhlas membantu saya kadang – kadang saya ada jugak belikan untuk anak murid. Saya bantu anak murid saya belikan saya banyak memberi kelas percuma. Ramai anak murid

saya pelapis saya ni yang belajar dengan saya tanpa yuran. Tanpa yuran, tak ambik apa – apa yuran daripada dia.

NEA: Mungkin sebab tu kot rezeki *madam* [puan] melimpah ruah lah kiranya sebab *madam* dapat anugerah tu pun sebab melalui kebaikan yang *madam* [puan] dah buat lah kot (VSV mengusap mulut).

NFE: Betul.

VSV: Ye, tu saya cakap tadi yang semua, semua yang dia [menunjuk ke atas] yang atas tu.

NEA: Betul.

VSV: Tak kira lah ya, bukan orang India pun cakap kuasa tu yang maha satu [1] bukan banyak (pergerakan tangan).

NFE: Ya.

VSV: *So* [jadi] apa yang diberi tu saya buat. *So* [jadi] saya buat dengan ikhlas benda –benda ni semua datang. Saya bantu - - tapi saya tak tahu lah duit tu rezeki tu dia datang macam mana. Tapi kalau dalam kesusahan, mesti ada rezeki yang saya dapat untuk saya bantu semua orang (pergerakan tangan).

NFE: Betul.

VSV: Untuk saya dapat balik _.

NEA: Mungkin rezeki tu datang daripada kesihatan – kesihatan *madam* [puan] kan? Dia datang banyak platform lagi.

VSV: Ye, ye betul.

NEA: Okay, *so* [jadi] Fatin teruskan dengan soalan ni nombor empat [4] .

NFE: Okay, *so* [jadi] mad [sic, puan] apakah acara yang sesuai untuk tarian ni dipersembahkan? [gangguan bunyi daripada Fatin]

VSV: Ya? (membetulkan fon telinga).

NFE: Apakah acara yang sesuai biasanya untuk tarian ni dipersembahkan? Acara yang sesuai.

NEA: Hello? *Madam* [puan] dengar tak?

VSV: Di mana dipersembahkan? Tak, tak dengar Fatin.

NFE: Bukan, acara yang sesuai untuk tarian ni dipersembahkan?

VSV: Okay, acara yang sesuai untuk - - okay kebiasaannya kita akan buat persembahan Bharatnatyam di kuil, tapi sekarang kan kementerian kebudayaan JKKN [Jabatan kesenian dan kebudayaan Negara] ada banyak program – program yang melibatkan tentang seni dan budaya. *So* [jadi] kita buat jugak untuk program-program macam tu. Tapi untuk program perkahwinan, saya tak berapa galakkan untuk tarian, untuk Deepavali ke atau (pergerakan tangan).

NEA: Thaipussam?

VSV: Ataupun untuk, untuk program-program yang kena –mengena dengan seni dan budaya, memang digalakkan untuk membuat persembahan tarian ini (pergerakan tangan).

NFE: Oh (sambil menulis dan mengangguk).

VSV: Kalau untuk perkahwinan, saya tak berapa galakkan bawak tarian tradisi ini (mengusap mulut).

NFE: Banyak tak permintaan yang di [sic, untuk] puan persembahkan tarian ni? Banyak tak permintaan?

VSV: Ya, ada kalau mereka panggil untuk perkahwinan saya takkan bawak. Saya taknak bawak ke majlis perkahwinan sebab apa sebab kebanyakan dalam persembahan pekahwinan, bila kita tengah menari, penari tengah menari di *stage* [pentas] orang sibuk makan (pergerakan tangan).

NEA: Betul (Serentak dengan NFE).

VSV: *So* [jadi] saya tak suka, saya tak suka seni budaya dipandang macam itu. Orang kena *respect* [hormat]. kit- kita yang cikgu-cikgu yang kena bagitau masyarakat benda ni. Kalau kita ingatkan tentang duit kewangan “Hh kalau saya buat persembahan, *I* [saya] dapat duit mesti –“ kalau nak buat persembahan di perkahwinan memang kita dapat banyak duit sebab diorang suka bayar duit banyak untuk perkahwinan. Tapi mana maruah kita? [NFE melaraskan kamera] kita tengah menari, budak – budak tengah menari, orang tengah makan (pergerakan tangan).

NFE: Betul.

VSV: *So* [jadi] saya rasa macam kita punya tarian tu tak diletakkan di tempat yang bagus (mengangkat tangan).

NFE : Aah.

VSV: *So* [jadi] saya tak kan bawak anak murid saya menari di perkahwinan.

NFE: Faham (serentak dengan NEA).

VSV: Tapi banyak program - program kebuda - - di bahagian kementerian kebudayaan memang banyak program yang kami aktif buat.

NFE: Mm-hmm.

VSV: Tapi sekarang covid [Corona Virus] dua [2] tahun dah, takde program (senyum).

NFE: Yelah faham (senyum).

NEA: Tak boleh dah, saya nak masuk dalam pasal muzik (menggaru kening) dan alatan boleh?
So [jadi].

VSV: Okay.

NEA: Puan ada tak muzik yang tertentu dalam membuat persembahan tarian ni?

VSV: Ye dalam Bharatnatyam ni gendang, gendang yang dibagi [sic, dipanggil] nama *Mridangam* [gendang], *Mridangam* [gendang] kita panggil dia *Mridangam* [gendang]. Lepastu kita ada *Nattuvangam* [loceng]. Dua [2] alat muzik ini sangat penting, satu [1] *Mridangam* [gendang] di mana ada pergerakan tempo gendang dia, lagi satu *Nattuvangam* [loceng]. *Nattuvangam* [loceng] adalah di *conduct* [bimbing] oleh guru yang mengajar tarian tu. *So* [jadi] dia tahu mana nak bunyikan loceng tu *Nattuvangam* [loceng]. Kita panggil dia *Nattuvangam* [loceng] [menunjukkan isyarat tangan].

NEA: Kiranya *Nattuvangam* [loceng] ni akan dimainkan oleh cikgu dia cam tu? [Notifikasi masuk][NFE menekan notifikasi][Skrin terganggu].

VSV: Saya buat persembahan _ _ _ _ _.

NEA: Oh *madam* [puan] lah yang akan mainkan (menunjukkan isyarat tangan)?

VSV: Ye saya yang mainkan. Kalau anak murid saya menari dengan *repertoire* [persembahan yang dipersembahkan oleh penari] yang saya ajar, saya kena main tarian - - saya kena main *Nattuvangam* [loceng].

NEA: *So* [jadi] gendang _ _ _ _ _.

VSV : Tapi ada setengah sekolah, cikgu- cikgu – cikgu setengah cikgu-cikgu, dia tak tahu nak bawakkan *Nattuvangam* [loceng] ni. Kalau dia tak bawakkan *Nattuvangam* [loceng], dia suruh orang lain main __ apa yang dia main, apa pergerakan dia main, kita tak tahu. Kalau kita tak tahu, kita tidak boleh main *Nattuvangam* [loceng] tu mengikut pergerakan penari tu.

NFE: Mm-hmm.

VSV: *So* [jadi] gendang dengan *Nattuvangam* [loceng] ni adalah satu apa alat muzik yang sangat penting (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap) (NEA mencelah). Tapi kita akan adakan tambahan macam *violin* [biola], *flute* [seruling] ataupun *veena* [gitar]. *Veena* [gitar] tu macam sejenis *string instrument* [alat muzik bertali], *string* [tali] bertali. *Veena* [gitar] tu bertali. Sejenis macam gitar lah tapi kita panggil dia *veena* [gitar]

NFE: Oh (serentak dengan NEA).

VSV: Okay tapi dia *instrument* [alat] bertali ada kita ada juga masukkan *violin* [biola] ataupun *flute* [seruling]. *So* [jadi] yang ni adalah alat muzik yang sangat penting digunakan (menggunakan isyarat tangan sepanjang bercakap).

NEA: *So* [jadi] kalau pemilihan lagu pula selalunya dibuat oleh tenaga pengajar lah? ke muzik tu berdasarkan _____.

VSV: Tak, tenaga pengajar macam cikgu, cikgu tu guru tu yang pilih kan tarian tu.

NEA: Oh.

VSV: Okay anak murid ni boleh menari, katakanlah *Varnam* [gerak tari] ni saya tengok budak tu stamina tu tak bagus, Takkan saya boleh suruh dia menari empat puluh lima [45] minit? (NFE angguk) *So* [jadi] saya akan *koreograf* [gerak tari] dalam setengah [30] minit (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NFE : Oh betul.

VSV: Atau pun setengah murid yang pandai boleh menari lama, saya boleh *koreograf* [gerak tari] satu jam [1]. Kalau *Varnam* [gerak tari] lah, macam tarian tu. *So* [jadi] pilihan akan dibuat oleh guru tu (menunjukkan pergerakan tangan dan menyentuh dagu).

NEA: Oh faham, *so* [jadi] Fatin teruskan dengan soalan pencapaian pulak.

NFE: Okay, okay - - puan setakat ni sepanjang menceburi bidang ni, apa pencapaian puan? dengar tak? (VSV mengelap mulut).

NEA: Fatin kuat sikit Fatin, rasanya puan tak dengar.

NFE: Tak dengar eh? Apakah pencapaian puan sepanjang menceburi bidang ni?

VSV: Apakah pencapaian puan sepanjang menceburi bidang ini?

NFE: Aah (mengangguk kepala).

VSV : Okay, saya pencapaian saya dalam bidang ni adalah, saya dah menjadi tokoh karyawan Seni Budaya dan juga fasilitator untuk Kementerian Kebudayaan dan pengubal modul untuk tarian – tarian tradisi untuk Kementerian Kebudayaan. *So* [jadi] itu satu pencapaian yang saya dapat lagipun sekarang saya tengah – tengah buat modul, lagi dua modul tengah dalam proses.

NFE: Modul tu macam mana ye puan?

NEA: Puan tak dengar rasanya Fatin.

VSV: Tak dengar, Fatin tak dengar.

NFE: Modul tu macam mana ya puan? Dengar tak? hello?

VSV: Dengar (memegang fon telinga).

NFE: Modul tu macam mana puan?

VSV: Modul – modul macam kita buat tari - - katakanlah kita macam saya buat tarian *Kolattam* [tarian – tarian India yang menggunakan kayu], *Kolattam* [tarian – tarian India yang menggunakan kayu] adalah sejenis tarian – tarian India yang menggunakan kayu. *So* [jadi] tarian *Kolattam* [tarian – tarian India yang menggunakan kayu] ni memang takde modul. Macam tarian Bharatanatyam, tarian Bharatnatyam memang ada modul. Tapi tarian *Kolattam* [tarian – tarian India yang menggunakan kayu] takde modul. *So* [jadi] _ mintak saya buat satu tarian *Kolattam* [tarian – tarian India yang menggunakan kayu] dengan buat dia punya turutan dengan modul dia. Dia ada nama dia, dia ada sejarah dia, dia ada dia punya busana dia, dia punya pergerakan dia. *So* [jadi] kita kena buat satu [1] modul macam tu (menunjukkan pergerakan tangan). *So* [jadi] saya dah buat tarian *Kolattam* [tarian – tarian India yang menggunakan kayu] satu [1] modul juga menjadi pembantu modul untuk Inang, Joget, Zapin dan Asli jadi pembantu lah (NFE

batuk) untuk Inang, Joget, Zapin, dan Asli. Di mana dulu memang tarian Inang, Joget, Zapin memang dah ada tapi modul dia memang tak ada. 2004 baru kita buat modul tu, 2004. *So* [jadi] itu sesiapa yang dah belajar dah diiktirafkan oleh Kementerian Kebudayaan seorang jurulatih yang diiktiraf akan dapat sijil jurulatih seni budaya negara (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NEA: Faham.

VSV: Habis _ tu mereka akan _ dapat sijil seni budaya negara JSBN [Jurulatih Seni Budaya Negara] jurulatih seni budaya negara. *So* [jadi] [gangguan bunyi daripada NFE] buat modul ni tapi sekarang saya tak buat lagi dua [2] modul. Juga untuk tarian – tarian India di mana boleh diajar oleh guru- guru sekolah, di sekolah. *So* [jadi] apa yang saya cuba buat ni saya nak _. Di sekolah ni, dia takde bahan sebagai rujukan. Kalau dia nak buat tarian India macam mana nak pegi mengajar? haa tak boleh cikgu orang cikgu _ cikgu Cina ke nak *depend* [bergantung] orang India. *So* [jadi] kalau adakan modul macam [NFE melaraskan kamera] ni masukkan dalam ‘youtube. Nanti cikgu- cikgu sekolah ini akan pergi cari, dapatkan modul tu dan boleh diajar di sekolah oleh guru sekolah (menunjukkan pergerakan tangan) itu sekali. Kita tak perlu jurulatih orang– orang yang ada jauh – jauh terperinci kat dalam tu memang takde jurulatih untuk datang mengajar (menunjukkan isyarat tangan).

NFE: Aah, faham.

VSV: *So* [jadi] ini satu [1] cara yang boleh membantu guru – guru sekolah untuk mengajar apa jenis tarian tu. *So* [jadi] saya tengah buat dalam proses tu lah.

NFE: Puan dalam pencapaian dan anugerah ni, yang mana paling bermakna?

VSV: Okay, sebab saya, saya sangat berbesar hatilah sebab JKKN [Jabatan Kesenian dan Kebudayaan] ada pandang orang seni macam saya. (NFE& NEA mengangguk) Macam mana saya buat kerja, macam mana saya ada pelapis. *So* [jadi] mula – mula saya rasa anugerah yang paling besar [Notifikasi masuk] [NFE memadam notifikasi] untuk saya diiktirafkan sebagai jurulatih seni budaya negara sebab mungkin nampak apa tu JSBN [Jurulatih seni budaya negara]? Jurulatih seni budaya negara, tapi kamu sebagai seorang seni budaya mengangkat nama negara (tokoh menunjuk tangan keatas).

NFE: Betul.

VSV: Jurulatih seni budaya negara kita punya nick [sic, *title* [gelaran]] yang diberi tu sangat besar (menunjuk isyarat tangan). Tapi orang tak faham betapa besar *title* [gelaran] tu sebab apa *you* [kamu] adalah lambang untuk negara.

NFE: Betul (mangangguk).

VSV: *So* [jadi] kerajaan -kerajaan Malaysia dan bahagian Kementerian Kebudayaan telah buat satu [1] benda macam ni lah buat satu [1] _ (menunjuk isyarat tangan) mengiktirafkan jurulatih seni budaya negara. *So* [jadi] satu [1] anugerah yang saya sangat rasa bangga. Sebab melalui menjadi jurulatih budaya negara, saya menjadi seorang jurulatih yang boleh mengajar semua jenis tarian. Bukan saja tarian Bharatanatyam, saya dah jadi boleh mengajar semua jenis tarian _ . Kalau mungkin saya tak pergi belajar tarian, jadi jurulatih seni budaya negara, saya tak mungkin dapat mengajar dalam semua golongan (NFE angguk). *So* [jadi] saya mengingatkan satu [1] pencapaian dan anugerah yang paling besar saya dapat jurulatih seni budaya negara (NEA menaip). Kedua, saya dapat Tokoh Karyawan Seni Budaya. 2016, saya ada terima Tokoh Karyawan Seni Budaya daripada JKKN [Jabatan Kesenian dan Kebudayaan] Negeri Sembilan [Malaysia]. Lepastu saya dapat dalam 2019 [notifikasi masuk] [NFE menghilangkan notifikasi] saya dapat satu [1] anugerah dari India, Tamil Nadhu [India]. [notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] Dimana ada - - mereka pilih lima [5] cikgu – cikgu Bharatanatyam dari Kanada, dari US [Amerika Syarikat], _ dari empat negara (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap) cikgu yang ajar mungkin di dunia. _ . *So* [jadi] sebab tu _ saya di pilih di mana dijemput ke India dan mereka memberi anugerah sebagai satu [1] seorang yang aktif mengajar tarian Bharatanatyam di negara India. *So* [jadi] saya dapat satu [1] anugerah daripada India. *So* [jadi] satu _ yang ketiga anugerah ini sangat bermakna untuk saya sangat bermakna.

NEA: *So* [jadi] saya akan teruskan dengan soalan sumbangan. (NFE menyentuh hidung) *So* [jadi] sepanjang pengalaman puan dalam bidang ni apakah sumbangan terbesar yang pernah puan sumbangkan?

VSV: Sumbangan saya terbesar, saya telah melahirkan banyak pelapis dan memberi kelas percuma kepada murid – murid yang berkomitmen. Dan yang anak murid yang, yang tidak cukup apa.

NEA: Masalah kewangan?

VSV: Tidak cukup – diorang ada *problem* [masalah] dengan ekonomi dia, *financial* [kewangan]. *So* [jadi] ada *so* [jadi] yang satu [1] sumbangan yang – yang pernah saya buat adalah saya ada banyak pelapis, pelapis saya lebih kurang _ anak. Pelapis saya yang dah - dah mula dah mula - saya ingat ada lebih sepuluh [10] ke lima belas [15] orang. Yang serius dengan menari tarian Bharatnatyam. Dan kita juga bukan penari Bharatanatyam, kita juga dilatih menjadi seorang penari tarian – tarian etnik Malaysia.

NEA: *So* [jadi] antara negara yang puan pernah ada sebut tadi, yang puan pernah buat persembahan kat sana. *So* [jadi] mesti banyak kenangan manis kan? *So* [jadi] kenangan manis apakah yang sukar dilupakan di negara tersebut?

VSV: Saya kenangan manis (berfikir). Okay, kita punya passport kalau kita, kalau kita sebagai seorang *entertainer* [penghibur] ke atau buat persembahan tradisi ke, [menunjukkan isyarat tangan] kita punya passport memang ada, yang kita ni datang nak buat persembahan ataupun datang nak buat bengkel. *So* [jadi] satu [1] kenangan manis, di katakan kelakarlak sebenarnya, (NFE gelak) kelakarlak. Saya turun saya *landing* [mendarat] dekat Beijing [China] (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap). *So* [jadi] dekat Beijing [China] bila dia tak faham saya cakap bahasa Inggeris, dia pulak cakap bahasa Cina, saya tak faham. Tapi saya faham dia gunakan tangan dia (NFE menggosok hidung), dia bagitau. Pastu saya pun guna tangan saya, saya cakap dalam cara India, (gelak) dia cakap dengan cara Cina dia. Tapi tak tau macam mana, kita boleh paham.

NEA: Oh (serentak dengan NFE).

VSV: Lepastu dia tengok passport saya, (NFE memegang hidung) dia suruh saya menari. Dekat Imigresen tau.

NFE: Oh (gelak).

VSV: Depan Imigresen, dia suruh saya menari tarian India. (NEA gelak) lepastu saya menari lah buat dua [2] gerak (VSV ketawa). Saya mula-mula ingat “Eh apa hal ni dia suruh saya menari?” Saya ingat dia tak percaya saya, saya nak masuk negara dia, dia tak nak bagi. Saya ingat macam tu tapi padahal dia sangat *excited* [teruja] tengok saya (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NFE: Ye faham.

VSV: Dia sebenarnya dah tahu “oh orang ni akan boleh menari”. *So* [jadi] depan – depan ramai orang dia suruh saya menari. Saya pun nyanyi, nyanyi dan _ lepastu diorang semua pun tepuk tangan(menepuk tangan). *So* [jadi] satu [1] kenangan manis. Lepastu di Kambojia, saya kena buat persembahan lepas __ diorang kata tiba – tiba lah diorang kata kami dah jemput _. Sebenarnya saya pergi sana untuk buat bengkel saja tapi petang tu saya dapat __, saya kata saya dapat pergi pastu dia kata kami dah mintak *team* [kumpulan] Kambojia Tv datang sekarang. Boleh tak puan buat persembahan? Saya pun macam tak *prepare* [bersedia] lah (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NEA: Aah (angguk).

VSV: Tapi saya okay lepastu saya cepat – cepat pegi hotel. [NFE melaraskan kamera] cepat – cepat bersiap. Pastu saya datang, masa tu saya naik ‘*tuk-tuk*’ [beca automatik] (menunjukkan pergerakan tangan).

NEA: Naik ‘*tuk-tuk*’ [beca automatik].

VSV: ‘*Tuk-tuk*’ [beca automatik] tahu kan? Yang macam beca tu (menunjukkan pergerakan tangan)

NFE: Tahu – tahu (gelak).

VSV: (Ketawa) saya berpakai macam bidadari, pastu semua aksesori. Saya masuk terus terus dia bawak. *So* [jadi] bila turun dari ‘*tuk-tuk*’ [beca automatik], satu [1] tempat tu tempat saya buat persembahan tengok saya ni macam saya ni macam – macam turun dari kayangan ke, tak tahu lah dia tengok. Dia sangat *excited* [teruja] lah semua orang. Pastu ada yang tarik saya punya *nose* [hidung], *nose* [hidung] ni kan (pergerakan tangan menunjuk hidung) ada yang tarik, ada yang tarik rambut saya (memegang rambut). (NFE dan NEA gelak) Diorang macam tak percaya tau. Diorang tu, dia punya kulit semua putih-putih. *So* [jadi] dia tak pernah tengok orang yang ada *dark shade* [warna gelap]. Lepastu dia tak pernah tengok orang pakai ada lubang kat sini (pergerakan tangan menunjuk hidung), anting- anting besar. *So* [jadi] cara diorang tengok macam dia *treat me like I am an angel* [layan saya macam saya seorang bidadari] memang-memang-memang kita pun rasa sangat, di situ kita dapat rasa satu [1]. Saya pun ajar anak murid saya, saya kata “Kalau kau belajar tarian tradisi, apa pun tradisi. Kau pergi di mana – mana di dunia ini, kamu akan dapat kehormatan” (pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NFE: Betul.

VSV: “Kalau kamu belajar tarian moden kamu pergi _ dunia ni, mereka akan nampak persamaan saja. Tapi kalau kamu belajar tarian tradisi kamu pergi mana – mana di dunia, kamu akan dapat kehormatan dan keunikan”. Orang akan tengok kita. Kalau kita pergi pakai tarian belajar moden, kita pakai pakaian yang sama macam mereka pakai. *So* [jadi] kita pergi sana mereka tak nampak perbezaan (pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NFE: Betul.

VSV: Bila kita pergi sana, pergi pakai kalau – kalau daripada Sarawak [Malaysia], kita pakai dengan baju Iban dia atau baju Melanau dia. Kalau dari _apa pakai baju_ dia letak sanggul kat kepala tu, ataupun dengan cucuk keris dia dengan selendang dia mesti orang tak pernah tengok di negara mereka betul tak? (pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NEA: Betul- betul.

VSV: *So* [jadi] dari situ saya belajar yang _ kalau kita menjadi tarian tradisi, bawak tarian tradisi ada kehormatan tersendiri. [Gangguan bunyi daripada NFE] Satu [1] - - itu - itu satu [1] jenis - - satu [1] pengalaman-pengalaman saya. Lepastu masa dekat Sarawak [Malaysia] *Cultural Villlage* [Kampung Budaya Sarawak] Sarawak [Malaysia] *Cultural Villlage* [Kampung Budaya Sarawak] saya buat lima [5] hingga enam [6] kali *workshop* [bengkel] di Sarawak [Malaysia] *Cultural Villlage* [Kampung Budaya Sarawak]. Sarawak [Malaysia] *Cultural Villlage* [Kampung Budaya Sarawak] ni tempat di mana ramai orang datang daripada luar negara. *So* [jadi] di sana boleh nampak orang Jepun, orang negara China, dari India, dari Sweden, mana-mana daripada dunia ada dekat situ ramai.

NFE: Oh (angguk).

VSV: *So* [jadi] *Rainforest World Music Festival* [Festival Muzik Hutan Hujan Sedunia], saya ada buat sekali persembahan dan juga enam [6] kali *workshop* [bengkel] di sana. *So* [jadi] saya dapat tengok berbagai – bagai orang. *So* [jadi] mereka meneliti tarian tradisi ini dengan cara terbuka dan *very – very respect* [sangat menghormati] sebab akan beri kehormatan yang sangat tinggi kepada kitorang (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap) (kertas NFE ditiup kipas). *So* [jadi] itu satu pengalaman yang sangat saya kagum. *So* [jadi] saya gembira apa yang saya buat ni.

NEA: *So* [jadi] Fatin teruskan dengan soalan harapan.

NFE: Okay puan, mengikut pandangan puan apakah yang puan harapkan untuk mengekalkan tradisi seni kebudayaan Bharatanat- Bharatanatyam ni?

VSV: Memberi lebih pendedahan- harapan saya memang sekarang dah ada banyak pendedahan, tapi kalau boleh dilanjutkan lagi pendedahan dalam tar – terhadap seni dan tradisi tarian, tradisi Bharatanatyam ni. Dan juga kalau - kalau boleh buka saje tarian Bharatanatyam. Saya bercakap dalam semua tradisilah, tarian tradisi ini kalau boleh jadikan satu [1] bahagian dalam pembelajaran di sekolah, kalau kita ada ruang. Bukan kita adakan macam satu [1] *exam* [ujian] dan kalau bukan macam satu *exam* [ujian] tapi *at least* [sekurang – kurangnya] di sekolah. Semua anak murid dah pendedahan itu. *So* [jadi] adakan satu [1] subjek seni dan budaya dijadikan satu [1] (NEA menyelak kertas) mata pelajaran di sekolah. Itu satu [1] harapan sayalah (menunjukkan pergerakan sepanjang bercakap) kemungkinan akan dipertimbangkan oleh kerajaan kan?

NFE: Mungkin, aah, betul.

VSV: Mungkin akan datang tapi kalau boleh itu satu [1] harapan saya.

NFE: Okay, memandangkan banyak pengetahuan puan dalam yang puan sudah timba selama puan mengajar ni, boleh tak berikan serba sedikit nasihat kepada generasi masa kini? (NEA memegang kertas).

VSV: Seni dan budaya adalah satu warisan ataupun harta, tak kisahlah harta yang ditinggalkan oleh nenek moyang kita.

NFE: Betul

VSV: *So* [jadi] saya rasa kita perlu jaga, pelihara untuk generasi yang akan datang. *So* [jadi] ini satu [1] nasihat sebab nenek moyang kita dia yang bagi _ kita ni, tak kan kita nak biarkan macam tu kan? Kita kena jaga dia (pergerakan tangan) sebagai harta dan warisan kita, kita kena jaga. Kalau kita tak jaga benda ni, keunikan negara kita akan tak nampak unik kena ada benda - benda ni __ sangat penting.

NFE: Betul (serentak dengan NEA).

NFE: Jadi - -.

NEA: Fatin teruskan.

NFE: Jadi perancangan puan untuk masa hadapan (VSV menutup mulut) untuk- supaya tarian Bharatanatyam ni sebagai subjeklah kan?

VSV: Apakah perancangan puan untuk masa depan dalam bidang ni?

NFE: Aah.

VSV: Tadi saya ingat saya dah bagitau saya nak mengusahakan beberapa tarian India yang senang untuk diajar untuk generasi - generasi muda, yang minat pasal tarian ni lah. Itu satu [1] usaha saya tengah buat.

NFE: Oh.

VSV: Saya ingat saya dah bagitau tadi kan, ada modul _ masukkan dalam modul nanti cikgu – cikgu senang boleh ajar (menunjukkan pergerakan tangan).

NEA: Betul – betul. So [jadi] kita kepada topik *last* [akhir] kita iaitu cabaran dan isu. So [jadi] apakah cabaran yang pernah dihadapi puan sepanjang perkhidmatan dalam bidang ni? (memegang kertas)

VSV: Okay, cabaran saya ni macam ibu saya yang sangat menyokong saya. So [jadi] yang saya cakap tadi sebab (memegang kening) ayah saya tak berapa *encourage* [menggalakkan]. Dia tak berapa menyokong saya, so [jadi] rasa sedikit sedih lah tapi lama – kelamaan bila dia dapat tahu saya dalam *track* [lalu] yang betul. Dia – dia ada beri sokongan untuk saya menduduki semua graduasi dengan- dengan tidak ada apa – apa masalah daripada ibu bapa saya. Lepastu saya berkahwin, saya berkahwin saya rasa sedikit takut bila saya dah kahwin, saya rasa saya mungkin tak dapat melanjutkan lagi. Tapi suami saya seorang yang sangat baik (pergerakan tangan), dia kata “Takpe, saya akan habiskan graduasi kamu”. So [jadi] dia sangat membantu menghabiskan graduasi saya. Cabaran yang saya yang amat saya sukar menghadapi ialah bila saya dah berkahwin dah beranak. So [jadi] (memegang hidung) mula- mula saya kena jaga anak saya, saya juga kena jaga seni budaya saya, tarian ini. So [jadi] kena bagi *balance* [seimbang] lah sekali gus, so [jadi] sangat menyusahkan. Saya kena bawak anak saya ke mana kesian lah anak – anak, anak – anak seni ni anak – anak ibu bapa seni ni kesian tau. Ke mana mak bapak pergi kena angkut, kalau mak sorang cikgu tarian, angkut. Dia nak _ ke mana pun tak boleh lepas tu yang sulung pulak anak perempuan, so [jadi] saya bawak dia pergi sini, pergi sana, pergi sini. So [jadi] kadang kadang saya kesian dengan dia tau, dia tidak dapat (memegang hidung) bersama dengan kawan – kawan dia. Tapi ada masa disebabkan dia ikut saya, dia pun dah masuk *track* [lalu] yang saya ajar tapi pada masa tu sangat susah untuk saya [Notifikasi masuk][NFE menghilangkan notifikasi] sebagai seorang ibu dan sebagai seorang guru. Dan anak pulak belajar

bersama anak murid saya, adalah satu cabaran yang sangat susah. Sebab apa, kadang – kadang anak kita menari, anak kita ni memang pandai menari sebab dia dari - dari kandungan dia dah dengar dah bunyi tarian, betul tak?(menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap)

NEA: Betul (gelak) (serentak dengan NFE).

VSV: Kadang – kadang kita mengajar dengan anak murid lain, anak murid kita antaranya akan menjadi lebih sedikit *advance* [maju]. *So* [jadi] kadang – kadang kita kena jaga hati anak murid lain jugak. *So* [jadi] kalau masa keadaan macam (NFE membetulkan tudung) tu cabaran saya (menunjukkan pergerakan tangan) sangat susah. Saya mengalami macam – macam keadaan saya - kadang – kadang saya tak dapat jaga anak saya. Saya terpaksa jaga anak orang lain, hati anak orang lain. Anak kita, kita terpaksa tinggalkan dalam keadaan itu. Sebab tu- itu anak kita tapi kalau anak orang lain, tak boleh lah kan macam tu. *So* [jadi] lagipun saya bukan jenis kedekut ilmu, saya mengajar anak saya dengan anak orang lain sekali gus. Saya takkan balik rumah untuk anak saya, saya ajar lain, takde macam tu. *So* [jadi] itu satu [1] cabaran yang sangat saya lalui, membesarkan anak dengan membuat seni budaya ni memang susah - memang susah. Satu [1] cabaran yang sangat susah yang saya lalui (pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NEA: Kiranya _.

VSV: Tapi sekarang saya dah lupa semua benda tu. Bila saya ba – baca soalan kamu hati saya, dalam hati “Apa cabaran saya?”. Sebab saya dah lupa saya tak ingat. Tapi lepastu bila imbas kembali kita pergi pada zaman tu, (menunjukkan isyarat tangan) masa tu ada masa yang saya duduk menangis pun sebab kadang – kadang takde orang nak jaga. Anak saya yang sulung tu, lepas dua [2] tahun, anak kedua, lepas setahun [1], anak ketiga (menunjukkan tiga jari) diorang dekat- dekat – dekat.

NFE: Aah.

VSV: Lepastu, lepas enam [6] tahun baru saya dapat yang bongsu. Masa saya dapat yang bongsu tu, saya dah jadi guru tarian yang sangat aktif. Saya – saya nasiblah saya susu badan saya bawak dia pegi mana – mana pun saya bawak diri saya - - takleh – takleh tinggalkan sebab saya susu badan. Saya tak boleh tinggalkan dia kat mana – mana (menunjukkan pergerakan tangan).

NFE: Oh.

VSV: *So* [jadi] tu masa yang sangat susah saya melalui. Selain daripada tu lain – lain cabaran tu memang adalah sikit-sikit tapi tu semua boleh laluilah (NFE ketawa).

NEA: *So* [jadi] saya nak tanya pasal kenangan pahit pulak, yang susah dilupakan. *So* [jadi] kiranya tu tadi ke kenangan pahit?

VSV: (mengelap mulut) Kenangan pahit? Kenangan pahit ni agak sensitif sikit tapi *I* [saya] *just* [hanya] bagitau tapi tak payah tulis dalam buku la (ketawa). Kenangan pahit - - [atas permintaan tokoh bahagian ini tidak dapat ditulis kerana sensitif].

NFE: Okay, so [jadi] puan ni soalan *last* [terakhir].

VSV: Ya.

NFE: Puan pernah mengalami kecederaan tak sela [sic,sepanjang] latihan?

VSV: Ada, kaki saya sebelah kiri tu kalau nak [gangguan bunyi daripada NFE] bengkok memang susah (menunjukkan isyarat tangan). *So* [jadi] sekarang umur dah lima puluh tiga [53], *so* [jadi] body [badan] boleh dah nampak macam – macam problem [masalah] di kaki saya. *So* [jadi] memang ada kecederaan, memang ada *problem* [masalah] tu tak boleh. Sebab seorang penari, kita punya badan adalah *instrumen* [alat] kita, kita punya alat muzik adalah badan kita. [Gangguan bunyi daripada NFE] *So* [jadi] kita kena korbankan badan kita untuk menjadi penari. Kalau kita tak korban kita tak boleh jadi penari. *So* [jadi] dah akhir- akhir, umur masuk lima puluh [50] *sparepart* [alat ganti] mesti rosak (NFE & NEA ketawa). *So* [jadi] tak boleh buat apa – apa. Sekarang kaki saya pun dah ada masalah ni pun doktor kata tak boleh buat apa – apa, dia kata jangan menari banyak tapi kaki orang nak menari mana boleh berhenti (menunjukkan pergerakan tangan sepanjang bercakap).

NFE: Yalah.

NEA: Betul –betul, *so* [jadi] (VSV ketawa) saya rasa tu je kot kita punya sesi soal jawab ni tapi kami ada nak buat sikit penutup.

NFE: Okay.

VSV: Okay.

NFE: So [jadi] puan dengan ini tamatlah sesi temu bual sejarah lisan mengenai bidang seni Tarian Bharatanatyam bersama Puan Savithri. Kami mengucapkan ribuan terima kasih di atas kesudian dan kerjasama yang diberikan oleh puan (VSV membetul fon telinga).

VSV: Fatin tak dengar Fatin, Fatin tak dengar (senyum).

NFE : Okay– okay. Dengan ini tamatlah sesi temu bual sejarah lisan mengenai bidang seni Tarian Bharatanatyam (memegang fon telinga) bersama Puan Savithri. Kami mengucapkan ribuan terima kasih di atas kesudian dan kerjasama yang diberikan oleh puan dalam menyempurnakan wawancara ini. Adalah diharapkan dengan hasil temubual ini dapat menyumbang kepada perkembangan ilmu dalam bidang seni budaya para penyelidik pada masa akan datang, sekian terima kasih.

VSV: Oh sama – sama, terima kasih dua – dua.

LOG
TEMUBUAL

LOG	TOPIK	
01:07- 01:20	Latar Belakang	<ul style="list-style-type: none"> • Nama tokoh V.Savithri A/P Vellaithan. • Umur: 53 tahun. • Tempat Asal: Negeri Sembilan.
01:29- 02:39	Akademik	<ul style="list-style-type: none"> • Sekolah rendah pada tahun 1975. • Sekolah Kebangsaan Dato' Shah Bandar Abu Bakar Labu Hilir. • Sekolah menengah di Sekolah Dato' Mohd. Said, Nilai. • Tamat sehingga tingkatan empat kerana mak ayah tidak suka anak perempuan melanjutkan pelajaran di peringkat tinggi dan keluarga mempunyai masalah kewangan.
02:55- 03:29	Moto/Slogan Hidup	<ul style="list-style-type: none"> • Sewaktu mengajar, perlu mengajar dengan penuh kasih sayang. • Slogan "<i>Serve Art with Love</i>" .
03:53- 06:21	Keluarga	<ul style="list-style-type: none"> • Nama ibu Janaki Ayappan seorang suri rumahtangga. • Nama ayah Vellaithan Appu seorang pemuzik. • Mempunyai enam adik beradik, dua lelaki dan empat perempuan. • Puan Savithri merupakan anak bongsu. • Puan Savithri merupakan satu-satunya anak yang masih menceburkan diri dalam bidang seni. • Kakak Puan Savithri berhenti aktif menyanyi setelah berumah tangga.
07:17- 08:25	Perkahwinan	<ul style="list-style-type: none"> • Nama suami Puan Savithri ialah Sugumaran Nair, berasal daripada Kuala Kangsar, Perak.

		<ul style="list-style-type: none"> • Perkenalan bermula di perayaan Thaipusam. • Sekarang mempunyai empat orang anak, Dua lelaki dan dua perempuan. • Usia perkahwinan sudah 28 tahun. • Belum mempunyai cucu.
<p>09:20- 18:09</p>	<p style="text-align: center;">Akademi Tarian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mula mengajar pada tahun 1994 kerana membantu cikgu tarinya mengajar murid-murid di Klang. • Berminat untuk membuka akademi tarian kerana merasakan ramai mula tertarik untuk belajar menari tarian tradisi. • Puan Savithri juga berpendapat bahawa ia telah menjadi satu keperluan untuk menyediakan tempat belajar yang sesuai untuk mereka supaya ramai dapat rasakan bahawa bidang seni ini boleh menjadi satu profesion. • Akademi tarian Puan Savithri terletak di Seremban Dua, Negeri Sembilan. • Penuntut setakat tahun 2020, sudah mencecah 158 pelajar. • Kini penuntut ini menggunakan kaedah 'Zoom' dan tutorial video untuk belajar dan berlatih tarian. • Ada segelintir berhenti sementara kerana merasakan kaedah 'Zoom' dan tutorial video tidak sesuai dengan mereka. • Kebanyakan Puan Savithri mengajar pelajar India. Pernah mengajar penuntut

		dari Korea, Beijing, dan Rusia kerana mereka meminati tarian-tarian ini.
18:40-19:07	Pekerjaan	<ul style="list-style-type: none"> • Tiada pekerjaan selain menjadi pengajar. • Puan Savithri ingin menunjukkan bahawa kesungguhan dalam mengajar akan membuahkan hasil dan dapat menunjukkan bahawa bidang seni dan budaya ini mempunyai maruah.
19:43-21:04	Cara-cara menjaga kesihatan supaya kekal aktif	<ul style="list-style-type: none"> • Tinggalkan makanan dan minuman yang kurang sihat. Kurangkan minuman yang bergas. • Pemakanan dengan mengamalkan petua-petua nenek moyang seperti pengambilan ulam.
22:13-23:00	Tarian lain yang mahir selain tarian Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • Tahun 2004, telah menyertai bengkel jurulatih seni dan budaya negara. • Belajar berbagai-bagai tarian tradisi Malaysia seperti Inang, Joget, Zapin, Asli, Portugis, Layang Mas, Tarian-tarian Istana, Kuda Kepang, Sumazau, Tarian Ulu, banyak lagilah, Melanau, Iban, dan Limbai. • Kursus mengambil masa 6 tahun.
23:35-24:00	Jurulatih cemerlang	<ul style="list-style-type: none"> • Telah menjadi jurulatih di sekolah terpilih dan berjaya mendapat Johan dalam Festival Tarian. • Sekolah Tuanku Ampuan Najihah telah menganugerahkan anugerah jurulatih cemerlang kepada Puan Savithri.
24:34-26:05	Sejarah tarian Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • Satu tarian klasik India yang mempunyai 7 jenis.

		<ul style="list-style-type: none"> • Salah satu jenis ialah Bharatanatyam yang berasal daripada Tamilnadu, India yang dilahirkan di kuil sebagai upacara keagamaan. • Tarian Bharatanatyam ini adalah satu tarian yang melawan anatomi badan • Penari akan menari secara kedudukan duduk separuh seperti bentuk berlian • Kedudukan bentuk berlian perlu dikekalkan sebagai 'Aramandi'.
26:18- 27:13	Maksud Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • 'Bha' ertinya 'bhava'. 'Bhava' bermaksud emosi. • 'Ra' ertinya 'Ragam'. 'Ragam' bermaksud melodi. • 'Ta' ertinya 'Talam' yang bermaksud ertinya tempo. • 'Natyam' ertinya tarian. • 'Bha''Ra''Ta''Natyam' ertinya emosi, melodi, dan tempo dalam satu tarian.
27:22- 29:21	Keunikan tarian Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • Setiap pelajar akan dapat mendidik diri menjadi seorang yang berdisiplin. • Akan mendidik seseorang itu menjadi lebih fokus.. • Keunikan juga dapat dilihat apabila penari perlu menari secara kedudukan separa duduk yang agak sukar untuk dilakukan.
30:10- 31:19	Umur berminat dengan bidang tarian	<ul style="list-style-type: none"> • Mula aktif dalam buat persembahan sejak sekolah. • Mula belajar dengan guru tarian ketika berumur 18 tahun di Gombak.

31:54- 32:50	Individu yang menjadi inspirasi untuk mendalami bidang tarian	<ul style="list-style-type: none"> • Ayah dan ibu Puan Savithri.
33:15- 34:15	Sebab memilih untuk mahir dalam bidang tarian Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • Merasakan bahawa “Yang Maha Esa” telah mengatur dan memilih Puan Savithri untuk terlibat dalam bidang seni ini.
35:11- 35:34	Keaktifan dalam tarian Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • Masih menari dan masih menari. • Persembahan terakhir adalah pada tahun 2018.
35:49- 37:03	Kepuasan antara mengajar dan menjadi penari	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Savithri lebih suka mengajar. • Beliau berpendapat bahawa mengajar boleh memberi kepuasan kepada semua orang manakala kalau menjadi penari hanya akan dapat kepuasan untuk diri sendiri. • Beliau berpendapat bahawa kalau muridnya sudah mahir, beliau akan merasa puas dan muridnya akan sentiasa berusaha keras untuk belajar.
37:17- 38:50	Masa diambil untuk menguasai pelbagai tarian	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Savithri mengambil masa selama 4 tahun untuk menguasai tarian Bharatanatyam. • Masa diambil untuk belajar Inang, Joget, Zapin memerlukan kursus selama 4 hari. • Ada dikalangan anak muridnya dapat menguasai tarian selepas 3 tahun. • Beliau juga berpendapat bahawa tempoh masa untuk menguasai sesuatu tarian itu terpulang kepada kesungguhan seseorang individu.

<p>38:57-48:00</p>	<p>6 peringkat di dalam tarian Bharatanatyam</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bharatanatyam dikenali sebagai 'Margam' 'Margam' bermaksud satu set repertoire • Elemen yang pertama adalah 'Puspanjali' digabung dengan 'Allaripu' yang merupakan permulaan untuk repertoire • Ia lebih dikenali sebagai membaca doa dan mengucapkan terima kasih kepada 'Yang Maha Kuasa', guru dan penonton. • Elemen kedua iaitu 'Jathiswaram' merupakan pergerakan tanpa emosi. Tiada ekspresi muka selain senyum • Elemen ketiga adalah 'Sabdham' ertinya satu tarian yang penuh dengan emosi. • Seterusnya ialah 'Varnam' yang merupakan satu tarian yang sangat penting dalam repertoire. Merupakan tarian yang memerlukan stamina yang tinggi. • Tarian 'Varnam ini mempunyai 'Abinaya' yang membawa erti emosi serta jalan cerita bersama pergerakan laju. • Kebanyakan cerita 'Varnam' ni atau tarian Bharatanatyam ni, kebiasaannya diambil dari cerita-cerita Epik dan juga cerita-cerita 'Dewa' dan 'Dewi'.
<p>49:10-49:56</p>	<p>Persamaan antara yoga dan tarian Bharatanatyam</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pergerakan antara yoga dan Bharatanatyam ada persamaan • Cara pernafasan juga sama

<p>51:45- 52:33</p>	<p>Koreografi tarian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Koreografi mengikut pergerakan asal seperti yang telah diajar oleh guru beliau kerana ingin memelihara keaslian tarian ini. • Bagi lagu-lagu yang baru, beliau akan cipta koreografi sendiri.
<p>53:53- 54:42</p>	<p>Perubahan gerakan ketika zaman moden dan zaman lama</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau berpendapat bahawa terdapat perubahan dalam tarian tetapi tak lari daripada konsep dan peraturan yang ada
<p>55:04- 56:29</p>	<p>Pendapat dalam menggabungkan tarian Bharatanatyam dengan tarian moden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Savithri tidak bersetuju kerana beliau lebih suka jika keaslian tarian ini dikekalkan. • Tapi jika ada sesi baru, tarian Bharatanatyam ni boleh dimodenkan.
<p>58:30- 01:02:53</p>	<p>Pendapat dalam memperkenalkan tarian Bharatanatyam lebih mendalam kepada kaum lain</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Savithri suka mengajar anak murid yang datang dari kaum lain. • Tapi terbatas sebab tarian ini banyak unsur keagamaan. • Pendapat Puan Savithri bahawa perlu tahu perbezaan antara adat dan ibadat dalam belajar tarian ini. • Puan Savithri juga berpendapat bahawa dia tidak boleh memaksa kaum lain yang beragama lain untuk belajar tarian ini
<p>01:03:13- 01:03:45</p>	<p>Sambutan tarian Bharatanatyam daripada kaum lain</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Terdapat ramai yang suka terutamanya pelancong China • Hampir setiap tahun, Puan Savithri menerima anak murid dari China
<p>01:05:20- 01:05:57</p>	<p>Persembahan di luar negara</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beliau pernah membuat persembahan di Beijing, Kambodia dan India.

		<ul style="list-style-type: none"> • Ketika di Sarawak Cultural Village, telah membuat persembahan di hadapan ramai pelancong dari luar negara
01:06:30- 01:06:54	Guru pertama dalam tarian Bharatanatyam	<ul style="list-style-type: none"> • Guru pertama beliau bernama Srimathi Kamala Ramachandran daripada Sekolah Thaichai Kamala Indra Vidyalaya di Kuala Lumpur
Side B 00:09- 03:20	Penari dan tenaga pengajar	<ul style="list-style-type: none"> • Tarian Bharatanatyam bukan sahaja ditarikan oleh penari wanita sahaja. • Dulu merupakan tarian untuk dipersembahkan secara solo, sekarang sudah dipersembahkan secara berpasangan dan berkumpul tetapi masih mengekalkan konsep yang sama. • Hanya memerlukan seorang sahaja tenaga pengajar.
05:20- 16:40	Kostum, perhiasan dan solekan	<ul style="list-style-type: none"> • Penari perempuan akan memakai kain 'sari' yang boleh dililit sampai bawah bersama blaus dengan selendang yang menutup dada. • Penari lelaki akan memakai kain 'sari' dililitkan sehingga ke bawah, tapi tidak berpakaian dan selendang diletakkan di bahu. • Zaman sekarang dah mula memakai kain 'sari' enam meter untuk kostum. • Penari lelaki tidak memerlukan banyak aksesori, hanya memakai rantai dan gelang kaki. • Penari perempuan mempunyai banyak perhiasan seperti 'Nettichudi' iaitu perhiasan kepala, 'Ottiyaanam' iaitu perhiasan pinggang, beserta

'Selanggai' iaitu gelang kaki]. Penari perempuan akan berambut sanggul dan tocang, dipakaikan dengan 'Raakodi' iaitu perhiasan kepala. Perlu memakai gelang kaki yang ada 2 saiz.

- Untuk perhiasan di bahagian muka, penari perempuan perlu memakai banyak 'Mookhutti' iaitu perhiasan hidung.
- Untuk solekan, mata penari perempuan perlu dilukiskan eyeliner yang tebal, *eyeshadow* perlu diwarnakan dengan warna merah jambu, tidak boleh warna gelap bagi mengekalkan keaslian.
- Untuk perhiasan tangan, akan memakai Arca sejenis dakwat. Satu set bunga akan
- Bagi penari yang mahir akan memerlukan satu setengah jam untuk bersiap. Bagi penari yang kurang mahir mengambil masa lebih kurang tiga ke empat setengah jam.
- Solekan penari lelaki hanya memerlukan mereka memakai eyeliner tebal.
- Harga kostum bagi penari perempuan mahal berbanding penari lelaki. Set kostum original boleh mencecah harga 5 ribu. Set kostum yang bukan original, hanya 2 ratus hingga 5 ratus. Harga untuk menjahit kostum boleh mencecah 7 ratus.
- Kostum tarian ini tidak boleh disewa.

<p>23:43- 25:47</p>	<p style="text-align: center;">Acara yang sesuai untuk Bharatanatyam</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Majlis atau acara yang sesuai mempersembahkan tarian Bharatanatyam selalunya di kuil. • Jabatan Kesenian dan Kebudayaan Negara banyak mengadakan program-program yang melibatkan tentang seni dan budaya. • Ketika sambutan Deepavali dan Thaipusam. <p>Tidak menggalakkan untuk membuat persembahan di majlis perkahwinan.</p>
<p>26:23- 29:26</p>	<p style="text-align: center;">Muzik dan alatan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tarian Bharatnatyam ada menggunakan gendang yang Mridangam, Seterusnya ada alatan loceng yang dikenali sebagai Nattuvangam. Gendang digunakan untuk tempo manakala loceng akan digunakan oleh guru untuk membimbing penari. • Terdapat beberapa alatan muzik tambahan seperti biola, seruling ataupun veena iaitu gitar. • Muzik dipilih oleh tenaga pengajar.
<p>30:11- 37:16</p>	<p style="text-align: center;">Pencapaian</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Puan Savithri telah menjadi Tokoh Karyawan Seni Budaya dan juga fasilitator untuk Kementerian Kebudayaan serta pengubal modul untuk tarian-tarian tradisi untuk Kementerian Kebudayaan. • Seterusnya pernah menerima satu anugerah dari India, Tamil Nadhu kerana telah menjadi seorang jurulatih yang aktif.

<p>37:43- 38:10</p>	<p>Sumbangan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sumbangan beliau dalam tarian ini ialah beliau telah melahirkan banyak pelapis, memberi kelas percuma kepada murid – murid yang berkomitmen dan membantu murid yang mempunyai masalah kewangan.
<p>39:11- 42:13</p>	<p>Kenangan Manis</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Pernah disuruh untuk menari secara rawak ketika di pemeriksaan Imigresen di China. • Mendapat perhatian daripada penduduk Kamodia kerana memakai kostum yang sangat memukau.
<p>45:16- 46:15</p>	<p>Harapan</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Harapan tokoh untuk mengekalkan tradisi tarian ini ialah supaya memperbanyakkan lagi pendedahan mengenai tradisi-tradisi di negara ini. • Berharap agar subjek seni dan budaya dijadikan sebagai salah satu pembelajaran di sekolah supaya anak murid dapat pendedahan itu.
<p>48:38- 53:57</p> <p>01:03:17- 01:04:08</p>	<p>Cabaran dan Isu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Cabaran tokoh sepanjang penglibatan dalam tarian Bharatanatyam ini dapat dilihat setelah beliau berkahwin dan mempunyai anak. • Beliau terpaksa mengorbankan masa Bersama keluarga untuk kekal aktif dan focus dalam tarian ini. • Pernah mengalami kecederaan dan sehingga sekarang tidak dapat dipulihkan dan doktor menasihatkan beliau supaya untuk mengurangkan menari.

RALAT

Tiada ralat

GLOSARI

A

ASWARA	Institusi pengajian tinggi dalam bidang persembahan yang di sokong sepenuhnya oleh Kerajaan Malaysia di bawah Kementerian Perpaduan, Kebudayaan, Kesenian dan Warisan Malaysia.
Agama	kepercayaan pada Tuhan dan sifat-sifat serta kekuasaan Tuhan dan penerimaan ajaran dan perintah-Nya, kepercayaan pada yang Maha Kuasa
Aksesori	Barang yang melengkapi pakaian seseorang terutamanya wanita seperti beg tangan, kasut dan rantai.
Ahli sains	Seorang ahli sains atau saintis, secara umumnya, merujuk kepada sesiapa sahaja yang melakukan aktiviti-aktiviti bersistem untuk mengaut ilmu.
Akademi	Akademi adalah perguruan tinggi yang menyelenggarakan pendidikan vokasi dalam satu cabang atau sebahagian cabang ilmu pengetahuan, teknologi, atau seni tertentu
Aktif	Bertenaga dan giat, pantas, deras.
Anatomi badan	Anatomi tubuh manusia tersusun atas sel, jaringan, organ, dan sistem organ.
Anugerah	Pemberian berupa hadiah yang tinggi dan besar nilainya daripada Allah, pemerintah atau negara.
Aramandi	Badan atas tetap, kaki bengkok dan lutut dibengkokkan (Aramandi) digabungkan dengan gerak kaki yang spektakuler, dan perbendaharaan kata bahasa isyarat yang canggih berdasarkan isyarat tangan, mata, dan otot muka.
Asas	Prinsip asas pengetahuan mana pun. Setiap bidang pengetahuan (seni, sains atau teknik) mempunyai beberapa elemen penting yang mana semua kerumitannya berkembang.

B

Bharatanatyam	Merupakan satu bentuk tarian klasik yang berasal dari dan berkembang subur dalam tokong-tokong dan majlis perhimpunan di bahagian selatan India kuno.
Bhava	Bermaksud wujud, kewujudan duniawi, menjadi, lahir, menjadi, pengeluaran, asal pengalaman, dalam arti kelahiran semula.
Beijing	Beijing adalah ibu negara Republik Rakyat China.
Bidadari	Makhluk seperti manusia berjantina wanita yang tinggal di kayangan atau syurga.
Bakat	Orang yang mempunyai kebolehan semula jadi.
Bengkel	Bengkel boleh menjadi sesi latihan atau panduan yang berlangsung selama beberapa hari, yang memfokuskan pada menyelesaikan masalah atau latihan pada suatu aktiviti tertentu, yang memerlukan penyertaan aktif peserta.

Emosi	Emosi diertikan sebagai dari reaksi terhadap situasi tertentu yang dilakukan oleh tubuh.
Epik	Puisi (sajak) panjang yang menceritakan bakti seseorang pahlawan (biasanya pahlawan dalam sejarah atau legenda).
F	
Flute	Alat muzik seperti seruling.
Fasilitator	Orang yang membimbing sesuatu program pembelajaran dan pengajaran.
Festival	Kegiatan berupa kempen (promosi, pertandingan).
Filem	Gambar bergerak yang ditayangkan pada layar, biasanya di pawagam, wayang gambar.
G	
Gurukulam	Sejenis sistem pendidikan kerohanian di India kuno dengan shishya ('pelajar' atau 'murid') tinggal berhampiran atau dengan rohani guru, di rumah yang sama.
Gombak	Gombak adalah daerah pentadbiran yang terletak di negeri Selangor, Malaysia.
Graduasi	Upacara kecil ini dianjurkan oleh setiap fakulti dan merupakan upacara sebenar penganugerahan ijazah.
Generasi	Kumpulan individu yang lahir pada waktu yang lebih kurang sama, angkatan: perbuatannya itu akan menjadi teladan kepada yang akan datang.
Gerak isyarat	Cara berkomunikasi yang tidak menggunakan ucapan atau tulisan sebagaimana yang lazim dalam sesuatu bahasa) tetapi menggunakan gerak isyarat anggota.
Guru	Orang yang mengajar, pendidik, pengajar, pengasuh.
Gendang	Alat muzik daripada kayu bulat panjang yang berongga dan direntang dengan kulit (pada hujung pangkalnya).
H	
Hindu	Hinduisme adalah agama yang timbul daripada unsur-unsur brahmanisme dan vedisme zaman dahulu.
I	
Islam	Sebuah agama yang diturunkan Allah s.w.t kepada Nabi
India	India, terletak di Asia Selatan dan merangkumi kebanyakan subbenua India merupakan negara kedua terpadat penduduk dan negara demokrasi.
Inai	Merupakan sejenis pohon berbunga yang mana daunnya digunakan untuk mewarnai kulit badan manusia, rambut, kuku, barangan kulit.
Instrument	Alat, perkakas (muzik, pertukangan,

Iban	Suku kaum peribumi yg terbesar di Sarawak, yang tinggal di merata daerah (terutamanya di Miri, Bintulu, Sibul, Kapit dan Kuching) dan juga dikenali sebagai Dayak Laut.
Ibadat	Bakti (khidmat) kepada Tuhan, perbuatan dan amalan yang dilakukan sebagai bakti kepada atau kerana Tuhan (seperti sembahyang, berdoa, bersedekah, berbuat baik sesama manusia).
Individu	Orang perseorangan, manusia seorang diri, terutamanya apabila dianggap sebagai berbeza daripada yang lain.
J	
Jatishwaram	Merupakan Pergerakan tanpa emosi, di mana muzik berulang-ulang dan disatukan dengan gerak yang rumit. Ia dikatakan sebagai Purely nirtha tanpa reaksi.
JKKN	Jabatan Kebudayaan dan Kesenian Negara merupakan sebuah agensi di bawah Kementerian Pelancongan dan Kebudayaan.
JSBN	Jurulatih Seni Budaya Negara.
Joget	Tarian tradisional Melayu yang berasal dari Melaka. Itu dipengaruhi oleh tarian Portugis Branyo yang dipercayai telah menyebar ke Melaka semasa perdagangan rempah.
Johan	Orang yang menang dalam pertandingan, juara.
Jurulatih	Orang yang melatih orang lain seperti ahli sukan supaya mahir; kejurulatihan yang berkaitan dengan jurulatih dalam segala aspeknya.
K	
Kristian	Seseorang yang menyatakan kepercayaannya kepada Yesus sebagai Kristus atau percaya kepada sesuatu agama yang berdasarkan ajaran Yesus.
Koreograf	Hasil atas suatu pola gerakan terstruktur itu disebut pula sebagai koreograf.
Karyawan	Penghasil karya, pencipta, tokoh karyawan (biasanya sudah bersara) dalam sesuatu bidang yang diberi penghargaan oleh badan tertentu untuk melakukan penyelidikan dan menghasilkan karya.
Konsep	Pengertian am atau idea yang mendasari sesuatu.
Kuil	Rumah berhala, tempat memuja dewa-dewa.
Kontemporari	Segala-galanya yang berlaku pada masa kini dan yang dipunyai oleh masa bersejarah masa terdekat dipanggil kontemporari.
Klasikal	Mempunyai nilai yang tinggi atau taraf (kedudukan) yang diakui.
Kostum	Pakaian yang dipakai pada ketika tertentu seperti menghadiri upacara, jamuan.
Komited	Mempunyai atau menunjukkan komitmen (terhadap sesuatu).
Kaum	Puak, suku bangsa.

Kemahiran	Kecekapan, kepandaian.
Kerjaya	Kerjaya selalunya merujuk kepada jawatan tetap dan berjaya menjadikan seseorang itu mencari nafkah hidup, menyara kehidupan.
Khusus	Istimewa untuk seseorang atau sesuatu, tidak umum.
Klang	Bandar Diraja Klang, adalah bandar diraja dan bekas ibu negeri-negeri Selangor, Malaysia.
Kuala Lumpur	Wilayah Persekutuan Kuala Lumpur) dan disebut sebagai KL, adalah wilayah persekutuan dan ibu kota Malaysia. Ia adalah bandar terbesar di Malaysia.
Kuda kepang	Seni tarian berkuda yang berasal dari pulau Jawa di Indonesia, ia biasa dimainkan di majlis perkahwinan atau di majlis keramaian.
L	
Layang Mas (tarian)	Sebuah tarian istana yang sangat cantik yang banyak menggunakan gerak tangan, melayang-layang (melenggang-lenggang) sambil berpusing beberapa kali, mempunyai gerak bahu yang jelas serta pergerakan pinggul.
Limbai (tarian)	Tarian Limbai merupakan satu tarian tradisional suku kaum Bajau, Sabah.
M	
Mookuthi	Perhiasan hidung
Mridangam	Mridangam adalah gendang dua sisi yang badannya biasanya dibuat menggunakan sekeping kayu nangka berlubang setebal satu inci.
Malaysia	Negara yang terletak di Asia Tenggara yang ibu negaranya Kuala Lumpur, bahasa rasmi dan bahasa kebangsaannya bahasa Melayu, dan agama rasminya agama Islam.
Mahir	Terlatih untuk mengerjakan sesuatu, cekap, lancar, pandai.
Mutiara	Permata yang diperoleh dari sejenis tiram.
Maruah	Digunakan dalam perbincangan kesusilaan, etika, dan politik bagi menunjukkan bahawa sesuatu orang mempunyai hak terhadap rasa hormat dan layanan beretika.
Modul	Modul ialah medium untuk menyampaikan mesej. Berbanding hanya menggunakan pendekatan bercakap atau berceramah, beberapa alat, kaedah atau instrumen bantuan digunakan untuk meningkatkan keberkesanan penerimaan mesej.
Melanau	Salah satu kaum utama di negeri Sarawak. Orang Melanau tergolong dalam ras Austronesia. Dahulunya, kaum Melanau juga mempunyai reka bentuk rumah yang unik, rumah yang dibina tinggi.
Melodi	Alunan, suara, atau baris merupakan siri turutan yang menghidupkan keharmonian kod.

Moden	Dari masa sekarang, berkaitan dengan masa kini, yang terbaru, cara (kaedah) baru, mutakhir.
N	
Natyam	Natyam ialah tarian/drama/persembahan.
Nettichudi	Perhiasan kepala untuk penari.
Natuvangam	Nattuvangam dipersembahkan oleh Nattuvanar atau guru tarian menggunakan simbal talam.
Nenek moyang	Keturunan kita yang dahulu-dahulu, orang-orang dahulu yang menurunkan kita, leluhur.
Negeri sembilan	Negeri di Malaysia yang terletak di pantai barat Semenanjung Malaysia dan bersempadankan Selangor di sebelah utara, Pahang di sebelah timur, Johor di sebelah tenggara dan Melaka di sebelah selatan.
O	
Ottiyanam	Hiasan pinggang untuk penari.
Orang Cina	Warganegara Malaysia yang berketurunan Bangsa Han. Mereka merupakan kumpulan etnik kedua terbesar di Malaysia selepas kaum Melayu.
Orang Melayu	Orang melayu yang tinggal di Malaysia. Orang Melayu di Malaysia diperkirakan sebanyak 50.8% atau 15,479,600 daripada jumlah keseluruhan penduduk di Malaysia, ditakrifkan secara umum sebagai "bangsa Melayu".
Orang India	Rakyat Malaysia yang berasal dari India. Kebanyakan mereka datang ke Malaysia semasa zaman penjajahan British di Malaya.
P	
Pelapis	Yang menjadi golongan atau tingkatan yang berikutan atau yang akan meneruskan atau mengambil alih sesuatu tugas.
Persembahan	Sesuatu yang dihidangkan atau dipertunjukkan (permainan, pementasan, filem)
Proses	Satu siri tindakan yang dilakukan untuk membuat, menghasilkan, atau mencapai sesuatu.
Patham	Ekspresi muka ditambahkan dengan jalan cerita yang mengasyikkan.
Pensyarah	Guru di universiti, orang yang memberikan kuliah.
Perak	Logam yang berwarna putih dan berkilat digunakan untuk membuat perhiasan duit.
Penyanyi	Penyanyi merujuk kepada ahli muzik yang menggunakan suaranya untuk menghasilkan muzik.
Perayaan Thaipusam	Hari Thaipusam merupakan perayaan yang disambut oleh mereka yang beragama Hindu di seluruh dunia bagi menghormati dewa Hindu.

Peraturan	Segala yang telah ditentukan ,ditetapkan dan harus diturut atau dipatuh.
Poliklinik Mediviron	Klinik Mediviron yang dimiliki Mediviron Group Of Clinics adalah salah satu klinik rantaian terbesar di Malaysia dengan lebih daripada 210 cawangan klinik
Portugis (tarian)	Tarian Portugis ada kaitannya dengan sejarah pemerintahan Portugis di Melaka. Terdapat dua jenis Tarian Portugis ini iaitu Tarian Branyo dan Tarian Farapeirra.
Profesional	Seorang profesional adalah orang yang menjalankan profesion (pekerjaan atau pekerjaan yang memerlukan pengetahuan formal dan khusus).
Profesor	Tenaga akademik yang paling tinggi taraf jawatannya, biasanya mengetuai sesebuah jabatan pengajian di universiti.
Punjabi	Merupakan kumpulan etnik Indo-Arya berasal dari Asia Selatan. Mereka berasal dari wilayah Punjab.
Puspanjali	Permulaan tari merupakan doa dan mengucapkan terima kasih kepada tuhan dan guru.
Polisi	Rancangan tindakan yang telah dipersetujui secara rasmi sebagai asas untuk membuat atau melaksanakan sesuatu keputusan, dasar.
Posisi	Kedudukan, letaknya.
R	
Rainforest World Music Festival	Festival muzik tahunan yang meraikan kepelbagaian muzik dunia. Ia diadakan di Kuching, Sarawak, Malaysia.
Raakodi	Perhiasan kepala, sanggul.
Repertoire	Semua drama, muzik, nyanyian, cerita yang sedia untuk dinyanyikan, dilakonan, dipersembahkan oleh pe-nyanyi, pelakon, pemuzik.
Ringgit	Mata wang yang bernilai 100 sen: wang. Wang ringgit dikeluarkan oleh Bank Negara Malaysia.
Ritma	Urutan proses semula jadi yang berulang dalam masa yang tetap.
S	
Sabdham	Abinaya atau ekspresi muka akan diperkenalkan pertama kali dalam repertoire.
Servis	Berkhidmat, perkhidmatan.
Sari	Sari adalah pakaian lazim dalam kalangan kaum wanita di Asia Selatan khususnya anak benua India terdiri daripada sehelai kain panjang tidak berjahit dibalut keliling pinggang disandangkan atas bahu mendedahkan bahagian perut.

Sejarah lisan	Satu cara masyarakat menyampaikan sejarah lisan, kesusasteraan, perundangan dan pengetahuan lain menyeberangi generasi tanpa sistem tulisan.
Selendang	Kain panjang untuk menutup kepala, leher, bahu.
Salanggai	Perhiasan kaki gelang kaki.
Shiabratham	Hubungan cikgu dan anak murid.
Shishya	Anak murid.
Sijil	Sebuah dokumen yang mengesahkan bahawa seseorang telah menerima pendidikan tertentu atau sudah melepasi/sudah lulus satu ujian atau suatu siri ujian.
Stamina	Daya tahan ,keupayaan untuk membolehkan seseorang itu bekerja kuat, berlari laju.
Sumazau(tarian)	Tarian Sumazau merupakan sejenis tarian tradisi rakyat Sabah yang amat terkenal di Sabah dan di seluruh Malaysia.
Sarawak Cultural Village	Kampung kebudayaan Sarawak Muzium Hidup di seberang Damai Beach
Kampung Resort Hotels.	
T	
Tarian Kolattam	Tarian Kolattam merupakan salah satu seni persembahan tarian tradisional yang popular di kalangan masyarakat India.
Tarian asli	Tarian asli merupakan kumpulan tarian yang dicipta berasaskan lagu – lagu asli Melayu.
Thilana	Tarian klimaks dalam repotua barathanatyam dan juga tarian yang pantas, sebilang besar perkataan Thillana dimasukakan dalam lirik. Diketogarikan sebagai tarian asli.
Taekwando	Merupakan seni bela diri Korea yang paling terkenal. Ia telah diperkenalkan di seluruh dunia oleh Jeneral Choi Hong Hi.
Tokoh	Orang yang kenamaan dalam apa-apa bidang seperti bidang politik, kebudayaan, agama.
Tempo	Ukuran waktu pada muzik, irama.
Tamil Nadhu	Sebuah negeri di hujung selatan India. Tamil Nadu, bersempadan dengan Puducherry , Kerala, Karnataka dan Andhra Pradesh.
Tarian Ulu	Tarian adat yang mempunyai kehalusan budaya tersendiri.
Teknik	Kaedah mencipta sesuatu hasil seni muzik, karang-mengarang.
Tradisi	Masyarakat yang mengamalkan cara hidup turun-temurun.

U

Umum	Secara keseluruhan (tidak pada atau mengenai yang tertentu sahaja), bersifat menyeluruh, mengenai keseluruhan sesuatu.
Upacara	Seluruh perbuatan yang dilakukan menurut peraturan dan istiadat tertentu (untuk merasmikan, memperingati, merayakan, melantik).
V	
Veena	Alat muzik ini tergolong dalam kumpulan alat muzik bertali.
Varnam	Tarian India.
Violin	Alat muzik empat tali, biasanya dimainkan dengan busur atau dengan memetik tali.
Vitamin	Zat gizi yang diperlukan tubuh untuk menjalankan fungsi normalnya. Meski dibutuhkan dalam jumlah sedikit.
Video tutorial	Merupakan salah satu presentasi berbentuk video yang mendeskripsikan langkah-langkah untuk mengerjakan tentang sesuatu hal yang berkaitan pembelajaran.
W	
Warisan	Peninggalan artifak fizikal dan ciri tidak ketara sesebuah kelompok atau masyarakat yang diwarisi daripada generasi terdahulu, dikekalkan pada masa kini serta dipelihara untuk generasi akan datang.
Y	
Youtube	YouTube adalah sebuah portal Internet yang membolehkan penggunaanya memuat naik dan melihat video.
Yoga	Sejenis senaman meditasi yang melibatkan fikiran, seperti dengan bertafakur, terutama satu siri senaman gerak badan yang bertujuan mewujudkan keadaan badan dan fikiran yang sihat.
Z	
Zapin (tarian)	Sejenis tarian rakyat tradisional dilakukan masyarakat Melayu dalam kepulauan Nusantara terutamanya di Semenanjung Tanah Melayu khususnya di Johor.
Zoom	Sebuah perkhidmatan sembang dalam talian serta video telefon. Ia merupakan antara perisian komunikasi seumpamanya yang paling terkenal di dunia.

INDEKS

A	
Abinaya	39, 82
Adat	9, 10, 46, 47, 48, 49, 83
Adik Beradik	16, 51, 77
Agama	9, 10, 12, 47, 48
Ahli	23
Ahli Sains	23
Air	24
Akademi	18, 19, 20, 21, 22, 78
Akhir	28, 40, 43
Aksesori	54, 55, 70, 84
Aktif	16, 22, 24, 30, 31, 34, 77, 79, 80
Alat Solek Mata	55
Allaripu	37, 38, 81
Anak	14, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 32, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 77, 78, 81, 83
Anatomi Badan	27, 79
Anugerah	12, 33, 79
Aramandi	28, 79
Arca	58, 85
Asas	20, 36, 43
Asli	26, 35, 79
ASWARA	21
Automatik	29
Ayah	15, 23, 31, 32, 77

B

Bagus	14, 23, 25, 42
Bakat	11, 20, 32
Baru	16, 19, 20, 31, 36, 37, 43, 44, 45, 82
Beijing	23, 49, 50, 78, 83
Belajar	14, 19, 20, 21, 23, 26, 29, 30, 31, 35, 36, 37, 43, 46, 47, 49, 78, 80, 81, 83
Bengkel	26, 79
Bentuk Berlian	28, 79
Berhenti	22, 38, 45, 77, 78
Berulang	38, 42, 82
Betul	12, 14, 18, 21, 23, 24, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 42, 46, 47
Bharatanatyam	11, 12, 13, 14, 18, 21, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 44, 46, 48, 79, 80, 81, 82, 83
Bhava	28, 38, 80
Bidadari	70
Bidang	14, 16, 19, 20, 21, 23, 32, 77, 78, 79, 80
Bongsu	15, 16, 77
Budaya	9, 10, 11, 19, 21, 23, 26, 33, 79
Bunga	13, 58, 60
C	
Cabaran	10, 24, 73, 74, 75
Cantik	13, 40
Cara	9, 11, 13, 15, 20, 31, 48, 79
Cemerlang	26, 79
Cerita	21, 24, 38, 39, 40, 44, 48, 50, 82

Charlie Chaplin	30
Cina	10, 23, 31
Corona Virus	34
Cucu	18, 78
D	
Dahi	17, 47
Dakwat	58
Darah	13, 15
Darjah	14
Deepavali	63
Dengar	15, 18, 29, 40, 41, 44, 45, 46, 49, 50
Dewa	12, 39, 82
Dewa Narraja	51
Dewi	39, 82
Disiplin	28, 29
Doa	38, 48, 81
Doktor	19, 20, 23
Duduk	27, 28, 29, 79, 80
E	
Ekonomi	11, 14
Elemen	12, 37, 41, 43
Emas	58
Emosi	28, 29, 38, 39, 80, 81, 82
English	69
Epik	39, 82
	100

<i>F</i>	
Fasilitator	19, 22, 33
Festival	17
Filem	30
Flute	65
Fokus	29, 33, 80
<i>G</i>	
Gabungan	12, 37, 39
Gambar	50, 121
Gelang	13, 48
Gelang Kaki	13, 48, 54, 55, 84
Gembira	35, 40
Gendang	29
Generasi	9, 10, 11, 20, 45
Gerak Isyarat	30
Gombak	31, 80
Graduasi	18, 35, 36
Guru	10, 19, 30, 31, 37, 38, 80, 81, 82
Gurukulam	60, 61
<i>H</i>	
Habis	14, 21, 31, 36, 40
Hadiah	31
Harapan	71, 72
Hentak	42
Hindu	10, 12, 13, 48

Hotel	70
<i>I</i>	
Ibadat	46, 47, 48, 49, 83
Iban	10, 26, 79
Ibu	15, 32, 77, 80
Ikhlas	33
Ilmu	20
Inai	58
Inang	21
India	10, 11, 12, 13, 23, 27, 28, 31, 33, 46, 47, 48, 49, 50, 78, 79, 83
Individu	35, 36, 81
Islam	10, 47, 48
Istana	26, 79
Isu	73
<i>J</i>	
Jaga	29
Jahitan Jarum	57
Jathiswaram	38, 41, 81
Jepun	71
Joget	21
Johan	26, 79
Jurulatih	14, 19, 26, 33, 79
Jururawat	31
<i>K</i>	
Kaki	12, 13, 28, 29, 39, 42, 48, 82

Kali	9, 42, 49
Kambodia	50, 83
Karbonat	24
Karyawan	66, 68, 86
Kasih Sayang	15, 77
Kaum	9, 10, 12, 13, 23, 40, 46, 47, 48, 49, 83
Kayangan	70
Keagamaan	11, 27, 46, 79, 83
Keaslian	43, 44, 45, 82, 83
Keasyikan	40, 82
Kecederaan	75
Kecil	9, 13, 30
Kedekut	20
Kehormatan	70, 71
Kekal	24, 28, 44, 79
Kelas	18, 19, 22
Kemahiran	39
Kementerian Kebudayaan Dan Kesenian Negara	22
Kenangan Manis	69
Kenangan Pahit	75
Kepala	13, 23, 25, 29, 34, 42, 49
Kepuasan	34
Kerajaan	11, 68, 72
Kerja	21, 22, 23, 33, 34
Kerjasama	76
	103

Kerjaya	23
Keselamatan	32
Kesihatan	13, 24, 79
Keunikan	29, 80
Kewangan	63, 68, 77
Khusus	27
Klang	18, 19, 78
Klasik	12, 27, 46, 79
Klimaks	40, 82
Kolattam	66
Kolej	19, 20, 21
Kolej Lim Kok Wing	21
Komited	61
Konsep	44, 83
Kontemporari	55
Korea	23, 78
Koreograf	43
Koreografi	42, 43, 82
Kostum	13, 53, 54, 57, 58, 59
Kristian	10, 47, 48
Kuala Lumpur	19, 31, 51, 83
Kuda Kepang	26, 79
Kuil	27, 79
Kursu	54, 55

<i>L</i>	
Lagu	40
Laju	38, 39, 82
Langkah	11, 19, 21
Latar Belakang	14, 15, 117
Latihan	30, 75, 117
Layang Mas	26, 79
Leher	13, 29
Lelaki	16, 17, 77, 78
Limbai	26, 79
Lokasi	22
<i>M</i>	
Mahir	26, 32, 36, 79, 80
Makan	25
Maklum Balas	23
Maklumbalas	35
Malaysia	9, 10, 11, 12, 14, 17, 19, 22, 24, 26, 45, 46, 51, 79
Margam	36, 81
Maruah	23, 79
Masa	12, 14, 16, 19, 23, 29, 30, 31, 35, 42, 45, 79, 81
Masalah	10, 32, 47, 48, 77
Mata	12, 13, 16, 24, 25, 29
Melamar	17
Melanau	26, 79
Melayu	10, 31, 46, 48

Melodi	12, 28, 29, 40, 41, 80
Menari	15, 21, 22, 27, 29, 31, 32, 34, 35, 37, 38, 42, 48, 78, 79, 80
Mendorong	15, 32
Mengajar	15, 18, 19, 21, 22, 26, 30, 31, 34, 35, 37, 46, 47, 48, 49, 51, 77, 78, 83
Merah	47
Mimik Muka	28, 38, 39, 40
Minat	19, 20, 23, 30, 35, 36
Minum	24
Moden	11, 43, 44, 45, 83
Modul	19, 22, 31
Mridangam	64, 85
Murid	19, 20, 21, 35, 36, 38, 46, 48, 49, 78, 83
Muzik	13, 15, 20, 30, 33, 39, 64, 65, 75, 85
<i>N</i>	
Nama	12, 14, 15, 17, 33, 37, 41, 51
Nasihat	20
Nattuvangam	64, 86
Natyam	28, 80
Negara	9, 10, 11, 26, 33, 49, 50, 79, 83
Negeri Sembilan	1, 14, 22, 27, 77, 78
Nenek Moyang	10, 25, 45, 79
Nettichudi	54, 84
Notifikasi	14, 18, 19, 26, 32, 35, 42
<i>O</i>	
Ottiyaanam	54, 84

P	
Pakai	47, 48
Paksa	47
Pandai	25
Pandang	23, 24, 44
Pasport	69
Patham	39, 82
Peguam	19, 20
Pelajar	22, 23, 78, 80
Pelapis	35, 61, 67, 68, 86
Pelekat	47
Pelihara	21, 43, 44, 45
Peluang	11, 61
Pembayang Mata	55
Pembelajaran	20, 42
Pemuzik	15, 77
Pendapat	11, 44
Pengakhiran	40
Pengalaman	14, 20
Pengenalan	12, 18
Penghibur	69
Pengubal	19
Penonton	13, 38, 40, 81
Pensyarah	21
Pentas	63
	107

Penuntut	22, 78
Penutup	40, 41
Penyakit	24
Penyampaian	31
Penyanyi	16
Perak	17, 77
Perancangan	72
Perasaan	9, 28, 35, 38
Peraturan	43, 44, 83
Perayaan Thaipusam	17
Perbandingan	34
Perbezaan	10, 41, 43, 83
Percuma	61, 68, 86
Perempuan	13, 14, 16, 17, 32, 77, 78
Pergerakan	12, 13, 28, 29, 37, 38, 39, 40, 42, 44, 81, 82
Pergi	17, 19, 20, 21, 29, 31, 32, 36, 49
Perhiasan	13, 53, 54, 55, 57, 58, 59, 84
Perkahwinan	17, 18, 78
Perkhidmatan	73
Perlahan	39
Pernafasan	42, 82
Persamaan	41, 42, 82
Persembahan	9, 10, 12, 27, 30, 32, 34, 35, 36, 37, 38, 40, 41, 43, 49, 50, 64, 80, 83
Perubahan	43, 44, 83
Pindah	31

Platfom	62
Poliklinik Mediviron	31
Polisi	48
Portugis	26, 79
Posisi	30
Profesional	19, 20, 21, 23
Profesor	20
Puan Savithri	14, 32, 77, 78, 79, 80, 81, 83
Punjabi	47
Puspanjali	37, 38, 81
Putih	47
<i>R</i>	
Raakodi	54, 84
Ragam	28, 80
Rahsia	24
Ramai	19, 21, 22, 23, 33, 44, 49, 78, 83
Rampaian	26
Rancak	40, 82
Repertoire	36, 37, 38, 40, 81, 82
Restu	60
Rezeki	62
Ringgit	24
Risau	32
Ritma	29
Rusia	23, 78
	109

S	
Sabdham	38, 81
Sambutan	49, 83
Sanggul	54, 56, 57, 71
Saree	47
Sebutan	40
Sedih	39
Sejarah	10, 14, 18, 27, 117
Sejarah Lisan	14
Sekolah	14, 19, 20, 22, 26, 30, 31, 32, 36, 37, 77, 79, 80
Selanggai	54, 84
Selendang	53, 71, 84
Seni	9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 19, 20, 21, 23, 24, 26, 33, 77, 78, 79, 80, 117
Seni Budaya Negara	19
Sensitif	75
Separuh	16, 27, 29, 79
Seremban Dua	22, 78
Serve Art With Love	15, 77
Servis	61
Sesi	44
Shiabharatam	60
Shishya	60
Sijil	27, 121
Soalan	17, 18, 27, 42
Solekan	13, 53, 55, 58
	110

Solo	51, 52
Stamina	38, 82
String Instrument	65
Suami	17, 77
Subjek	72
Suka	14, 15, 24, 25, 30, 32, 34, 35, 37, 44, 45, 46, 47, 49, 77, 83
Sulung	21
Sumazau	26, 79
Sumbangan	68, 86
Suri Rumahtangga	15, 77
Sweden	71
T	
Tahun	14, 17, 18, 19, 21, 22, 26, 31, 35, 36, 49, 77, 78, 79, 80, 81, 83
Talam	28, 80
Tangan	12, 13, 14, 16, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 47, 48, 49, 50, 51
Tapak	20, 21, 42
Tarian	11, 12, 13, 14, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 51, 78, 79, 80, 81, 82, 83
Tarian Ulu	26, 79
Teater	39
Teknik	12, 31
Tembaga	13, 58
Tempo	28, 80
Tenaga	9, 28, 51

Terima Kasih	38, 60, 76, 81
Terkenal	12, 46
Teruk	50
Thilana	40, 41, 82
Tinggi	14, 23, 77, 82
Tingkatan	14, 31, 77
Tocang	54, 56, 57
Tokoh	6, 14, 15, 33, 77, 117
Tradisi	9, 11, 12, 19, 20, 21, 25, 26, 33, 78, 79
Tumpuan	33
<i>U</i>	
Umum	11, 18, 27
Upacara	12, 27, 48, 79
Usaha	10, 11, 18
<i>V</i>	
Varnam	38, 39, 81, 82
Veena	65, 85
Video Tutorial	22
Violin	65
Vitamin	25
<i>W</i>	
Wajib	56
Warisan	10, 11, 12, 16, 117
Warna	13, 39, 82
Wawancara	76

Y

Yoga 42, 82

Youtube 67

Yuran 61

Z

Zaman 11, 13, 14, 20, 32, 43, 83

Zapin 21

Zoom 22, 78

BIBLIOGRAFI

- Adzikra, Ibrahim. (2009). Pengertian Seni Budaya. *Pengertiandefinisi*.
<https://pengertiandefinisi.com/pengertian-seni-budaya/>
- Afizahyus. (2017). Kepentingan Seni Dan Kebudayaan Kepada Masyarakat. *Idoc.pub*
<https://idoc.pub/documents/kepentingan-seni-dan-kebudayaan-kepada-masyarakat-pnxkg78q694v>
- Amritha Alladi Joseph (2008). Use Bharatanatyam to shed some pounds this holiday season. *Natyarasa*. <https://natyarasa.wordpress.com/category/healthy-bharatanatyam/>
- amus Dewan Edisi Keempat. (2017). Guru. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=guru>
- Arini Putri Wibowo. (2015). Tari Bharata Natyam. *Ariniputriwibowo*
<https://ariniputriwibowo.blogspot.com/2015/02/tari-bharata-natyam.html>
- Bernama. (2019, September 16). *Sinar harian*.
<https://www.sinarharian.com.my/article/48032/PILIHAN-EDITOR/Tarian-satuan-Malaysia>
- Cik Baco. (2014). Cabaran-cabaran dalam mengeratkan hubungan etnik. *Slideshare*.
<https://www.slideshare.net/biiey/cabaran-cabaran-dalam-mengeratkan-hubungan-etnik>
- Fafais. (2017). Sejarah lisan dan pendokumentasian. *Slideshare*.
<https://www.slideshare.net/FaFaiS/sejarah-lisan-dan-pendokumentasian-bab-2>
- Fatimah Daud. (1984). Kepentingan Seni Dan Kebudayaan Kepada Masyarakat. *Idoc.pub*
<https://idoc.pub/documents/kepentingan-seni-dan-kebudayaan-kepada-masyarakat-pnxkg78q694v>
<https://www.researchgate.net/publication/342923894>
- Ibrahim Ahmad. (2004). Muzik kontemporari sebagai alat pembentukan nilai dalam komuniti: Ke mana halatuju kita? *Perpustakaan Sultanah Bahiyah*. <http://repo.uum.edu.my/1853/>
- Indian Culture (n.d). Bharatanatyam & Kuchipudi – All you need to know about them. *Avanigo*
https://avanigo.com/all-that-you-need-to-know-about-kuchipudi-and-bharatanatyam/#Health_Benefits_of_Bharatanatyam
- Jabatan Kebudayaan & Kesenian Negara. (2021). Savithri A/P Velaithan. *Pemetaan Budaya*.
<https://pemetaanbudaya.my/culture/dis/544>
- Jabatan Kesenian dan Kebudayaan Negara (2021). Bharata Natyam. *JKKN*.
<https://pemetaanbudaya.my/culture/dis/69>
- Jabatan kesenian dan kebudayaan. (2020). JKKN. *JKKN*. <http://www.jkkn.gov.my/ms/>
- Jabatan kesenian dan kebudayaan. (2020). JSBN. *JKKN*. <http://www.jkkn.gov.my/ms/jurulatih-seni-budaya-negara>
- Jabatan kesenian dan kebudayaan. (2020). Layang mas. <https://pemetaanbudaya.my/culture/dis/13>
- Jayden Sims. (2021). Orang ulu. *The patriots*. <http://www.thepatriots.my/orang-ulu/>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Ahli sains. *Wikipedia*. https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Ahli_sains
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Akademi. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Akademi>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Anatomi. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Anatomi>

- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Bharatanatyam. *Wikipedia*.
<https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Bharathanatayam>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Bhava. *Wikipedia*. <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Bhava>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Festival muzik hutan sedunia. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Festival_Muzik_Hutan_Hujan_Sedunia
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Gombak. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Gombak>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Graduasi (konvokesyen). *Wikipedia*.
<https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Konvokesyen>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Hari Thaipussam. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Hari_Thaipusam
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Hindu. *Wikipedia*. [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Arti_\(Hinduism\)](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Arti_(Hinduism))
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Hindu. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Hinduisme>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). India. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/India>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Klang. *Wikipedia*. [https://en.m.wikipedia.org/wiki/Klang_\(city\)](https://en.m.wikipedia.org/wiki/Klang_(city))
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Koreograf. *Wikipedia*. <https://id.m.wikipedia.org/wiki/Koreografi>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Korona virus. *Wikipedia*.
<https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Koronavirus>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Kuala lumpur. *Wikipedia*.
https://en.m.wikipedia.org/wiki/Kuala_Lumpur
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Kuda Kepang. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Kuda_kepang
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Limbai. *Wikipedia*. https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Tarian_Limbai
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Malaysia. *Wikipedia*. <https://en.m.wikipedia.org/wiki/Malaysia>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Melanau. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Melanau>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Negeri Sembilan. *Wikipedia*.
https://en.m.wikipedia.org/wiki/Negeri_Sembilan
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Orang Cina. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Orang_Cina_Malaysia
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Orang India. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Orang_India_Malaysia
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Orang Melayu. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Orang_Melayu_Malaysia
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Poliklinik Mediviron. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Klinik_Mediviron
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Punjabi. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Punjabi>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Sari. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Sari>

- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Sejarah lisan. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Tradisi_lisan
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Sumazau. *Wikipedia*.
https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Tarian_Sumazau
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Taekwondo. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Taekwondo>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Tamil nadhu. *Wikipedia*. https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Tamil_Nadu
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Tembaga. *Wikipedia*. <https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Tembaga>
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Warisan. *Wikipedia*. https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Warisan_budaya
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Zapin. *Wikipedia*. https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Tarian_Zapin
- Jimmy.W & Larry.S. (2001). Zoom. *Wikipedia*. [https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Zoom_\(perisian\)](https://ms.m.wikipedia.org/wiki/Zoom_(perisian))
- Kalpna Mukunda Iyengar & Smith H., L. (2019). The Sacred Bharatanatyam dance: Transcendental aesthetics. *South Asia Review*.
<file:///C:/Users/USER/Downloads/iyengar2019.pdf>
- Kalyani. (2009). Eksperimentasi visual: Ekspresi pergerakan kaki yang bergelang salangai dalam tarian bharata Natyam. *Universiti Malaysia Sarawak*.
<https://ir.unimas.my/id/eprint/28974/1/EKSPERIMENTASI%20VISUAL%2024pgs.pdf>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Agama. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=AGAMA>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Aksesori. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=aksesori>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Aktif. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=aktif>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Anugerah. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=anugerah>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Automatik. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=automatik>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Bakat. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Search?k=bakat>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Bengkel. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=bengkel>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Bidadari. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=bidadari>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Bidang. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=bidang>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Budaya. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=budaya>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Cantik. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=cantik>

- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Cucu. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=cucu>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Dewa. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=dewa>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Dewi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=dewi>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Disiplin. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Search?k=disiplin>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Doa. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=doa>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Doktor. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=doktor>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Ekonomi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=ekonomi>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Elemen. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=elemen>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Emas. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=emas>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Emosi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=emosi>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Epic. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=epik>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Fasilitator. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=fasilitator>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Festival. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=festival>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Fokus. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=fokus>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Gambar. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=gambar>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Gendang. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=gendang>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Generasi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=generasi>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Gerak isyarat. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=bahasa%20isyarat>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Hadiah. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=hadiah>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Ibadat. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=ibadat>

- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Individu. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=individu>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Instrument. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=instrumen>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Joget. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=joget>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Jurulatih. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Search?k=jurulatih>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Karyawan. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Search?k=karyawan>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kaum. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=kaum>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kemahiran. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=kemahiran>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kerjaya. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=kerjaya>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Keselamatan. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=keselamatan>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kesihatan. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=kesihatan>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Khusus. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=khusus>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Komited. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=komited>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kontemporari. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Search?k=kontemporari>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kostum. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=kostum>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kristian. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=kristian&d=175768&>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Kuil. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=kuil>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Lagu. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=lagu>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Mahir. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=mahir>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Melodi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=melodi+&d=175768&>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Moden. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=moden>

- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Mutiara. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=mutiara>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Nenek moyang. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=nenek+moyang>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Pelapis. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<http://prpm.dbp.gov.my/Search?k=pelapis>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Pensyarah. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=pensyarah>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Perak. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=perak>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Peraturan. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=peraturan>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Persembahan. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=persembahan+&d=175768&>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Polisi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=polisi>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Posisi. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=posisi>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Profesional. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=profesional>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Professor. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=profesor>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Repertoir. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=repertoir>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Ringgit. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=ringgit>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Ritma. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=ritma>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Selendang. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=selendang>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Servis. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=servis>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Sijil. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=sijil>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Stamina. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=stamina>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Teknik. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=teknik>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Tradisional. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=tradisional>

- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Umum. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=umum>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Upacara. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=%0Aupacara>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Vitamin. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/Cari1?keyword=vitamin>
- Kamus Dewan Edisi Keempat. (2017). Yoga. *Dewan Bahasa dan Pustaka Malaysia*.
<https://prpm.dbp.gov.my/cari1?keyword=yoga>
- Kamus Dewan. (2005). Kepentingan Seni Dan Kebudayaan Kepada Masyarakat. *Idoc.pub*
<https://idoc.pub/documents/kepentingan-seni-dan-kebudayaan-kepada-masyarakat-pnxkg78q694v>
- Kata Malaysia. (2020). Di sebalik tarian klasik Bharatanatyam. *Kata Malaysia*.
<https://katamalaysia.my/culture/di-sebalik-tarian-klasik-bharatanatyam/>
- M. Prawiro. (2020). Pengertian seni: Fungsi, tujuan, dan macam-macam seni. *Maxmanroe*.
<https://www.maxmanroe.com/vid/umum/pengertian-seni.html#:~:text=Pengertian%20Seni%20Menurut%20Para%20Ahli%201%20Aristoteles.%20Menurut,7%20Ki%20Hajar%20Dewantara.%20...%20More%20items...%20>
- Mihalidictionary. (2017). Gurukula. *Mihalidictionary*.
<https://ms.mihalidictionary.org/wiki/Gurukula>
- Mohamad Zain Musa & Nik Hassan Shuhaimi Nik Abdul Rahman (2010). Peranan budaya dalam mempromosikan keharmonian di Asia Tenggara. *Jurnal Terjemahan Alam & Tamadun Melayu*, (1)(2)183-189.
<http://journalarticle.ukm.my/2003/1/AlamTamadun2010012NEW.pdf>
- Muchamad Eki. (2017). Video tutorial. *Mushamadekisa*. <http://simulasidigital-muchamadekisa.blogspot.com/2017/11/pengertian-video-tutorial-pembelajaran.html?m=1>
- Nadzan Haron. (2012). Sejarah lisan. *Sejarah Lisan Dan Pendokumentasian*.
<https://www.slideshare.net/alifakram1/sejarah-lisan-tajuk-1>
- Natasha Edreena Mohamad Nasruddin & Zuliskandar Ramli. (2020). Keberkesanan media massa dan media sosial kepada masyarakat dalam menyelesaikan isu penjagaan warisan negara. *Asian Journal of Environment, History and Heritage*, (4)(1) 1-14.
<file:///C:/Users/USER/AppData/Local/Temp/144-366-1-PB.pdf>
- Nurul Husna Mahmud. (2020). Aura tiga artis budaya. *Harian Metro*.
<https://www.hmetro.com.my/nuansa/2020/09/621023/aura-tiga-artis-budaya>
- Perbadanan perpustakaan kedah. (2021). Tarian portugis. *Memori*. http://www.memori-kedah.com/page_pengenalan.php?pageNum_Recordset1=4&totalRows_Recordset1=35&p=2&idstopic=6&idskandungan=23&mtopic=1
- Pusat Kajian Sejarah Lisan. (2007). Kepentingan sejarah lisan. *Universiti Kebangsaan Malaysia*.
<http://www.ukm.my/sejarah/sejarahlisan/kepentingansejarahlisan.html>
- Pusat Kajian Sejarah Lisan. (2007). Sejarah lisan. *Universiti Kebangsaan Malaysia*.
<http://www.ukm.my/sejarah/sejarahlisan/sejarahlisan.html>

- Rangarshee. (2008). Eksperimentasi visual: Ekspresi pergerakan kaki yang bergelang salangai dalam tarian bharata Natyam. *Universiti Malaysia Sarawak*.
<https://ir.unimas.my/id/eprint/28974/1/EKSPERIMENTASI%20VISUAL%2024pgs.pdf>
- Rozeman Abu Hassan. (2004). Mengenali dan mentafsir sumber-sumber sejarah. *Jurnal PPM*, 6(1), 63-76. http://eprints.usm.my/34074/1/10_Radia_12.pdf
- Sarawak cultural village. 2020. Sarawak culture village. *Scv*. <https://scv.com.my/about-us/>
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Aramandi. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Flute. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Jetishwaram. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Mookuthi. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Natyam. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Nettichudi. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Ottiyanam. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Patham. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Pushpanjali. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Rakodi. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Sabdham. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Salanggai. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Shiabratam. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Shishya. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Thilana. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021 April, 23) Varnam. *Jawapan*, pp.1-10.
- Savithri Vellaithan. (2021, May 24). *Temubual bersama Puan V.Savithri A/P Vellaithan, penari dan pengajar mengenai pengalaman beliau dalam tarian Bharatanatyam*.
- Seow Han Lin. (2020). Sejauhmanakah sejarah lisan (oral history) penting dan diperlukan dalam penyelidikan dan penulisan sejarah? *Universiti Malaya*.
- Shankarashis Mukherjee, Neepa Banerjee, Surjani Chatterjee & et al (2014). Effect of Bharatnatyam dancing on body composition of Bengalee female children. *American Journal of Sports Science and Medicine*, (2)(1) 56-59. <http://pubs.sciepub.com/ajssm/2/1/10>
- Siti Aminah & Seow Ta Wee (2015). Usaha pembangunan dan pemodenan negara memberi perubahan kepada sosiobudaya Komuniti Orang Asli. *UTHM Institutional Repository*.
<https://core.ac.uk/download/pdf/12008468.pdf>
- Siti Roudhah Mohamad Saad, Radia Banu Jan Mohamad, Cik Ramlah Che Jaafar & et al. (2012). Penukilan ilmu baharu melalui sejarah lisan. *Jurnal PPM*, 6(1), 63-76.
http://eprints.usm.my/34074/1/10_Radia_12.pdf
- Sobanah Chandran. (2020). Kostum Bharatanatyam. *Scribd*
<https://www.scribd.com/document/487859695/Kostum-Bharatanatyam>

- Sofyan Hadi. (2015). Pengertian seni budaya secara umum & menurut para ahli. *Satujam*
<https://satujam.com/pengertian-seni-budaya/>
- Starr, L. (1984). Oral History: An Interdisciplinary Anthology. *Jurnal PPM*, 6(1), 63-76.
http://eprints.usm.my/34074/1/10_Radia_12.pdf
- Stavenhagen. (1986). Kepentingan Seni Dan Kebudayaan Kepada Masyarakat. *Idoc.pub*
<https://idoc.pub/documents/kepentingan-seni-dan-kebudayaan-kepada-masyarakat-pnxkg78q694v>
- Thiviya Arumugam (2018). Eksperimentasi visual: Ekspresi pergerakan kaki yang bergelang salangai dalam tarian bharata Natyam. *Universiti Malaysia Sarawak*.
<https://ir.unimas.my/id/eprint/28974/1/EKSPERIMENTASI%20VISUAL%2024pgs.pdf>
- Vilashiiney Panneerselvam (2014). Bharatanatyam: The ancient Indian art. *Astro Awani*.
<https://www.astroawani.com/merdeka2014/bharatanatyam-ancient-indian-art-36182>
- Widia Wati. (2016). Cabaran etnik di Malaysia. *Slideshare*.
<https://www.slideshare.net/widiawatihashim/cabaran-etnik-di-malaysia-62842531>
- Yosie Karnaen. (2017). Analisis tari Bharatanatyam dan musik iringan pada upacara Thaipusam Masyarakat Tamil di Kota Binjai. *Repositori USU*.
<http://repositori.usu.ac.id/bitstream/handle/123456789/5477/130707041.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Zaain Zin. (2019). Keberkesanan media massa dan media sosial kepada masyarakat dalam menyelesaikan isu penjagaan warisan negara. *Asian Journal of Environment, History and Heritage*, (4)(1) 1-14. file:///C:/Users/USER/AppData/Local/Temp/144-366-1-PB.pdf

LAMPIRAN

V.SAVITHRI

JURULATIH DAN
PENARI TARIAN
BHARATANATYAM

PROFIL

Seorang jurulatih dan penari tersohor di dalam seni tarian Bharatanatyam bermula dari usia seawal 8 tahun. Seorang yang berhati mulia dan mempunyai kesungguhan yang tinggi dalam usaha untuk meneruskan warisan turun temurun ini.

MAKLUMAT PERIBADI

Nama: V.Savithri A/P Vellaithan
Umur: 53 tahun
Tarikh Lahir: 18 Oktober 1968
Tempat Asal: Labu, Negeri Sembilan
No. telefon: 012-3517660

PENDIDIKAN AWAL

SEKOLAH KEBANGSAAN DATO' SHAH BANDAR ABU BAKAR LABU HILIR

1975 | DARJAH SATU - DARJAH ENAM

SEKOLAH MENENGAH KEBANGSAAN DATO' MOHD. SAID

1981 | TINGKATAN SATU - TINGKATAN EMPAT

SEKOLAH TANJAI KAMALA INDIRA NATYA

1989 | BIDANG TARIAN BHARATANATYAM

PROFESION

Profesion : Jurulatih dan penari

Bidang : Tarian Bharatanatyam

Pencapaian : Mendapat sijil "Jurulatih Seni Budaya Negara"
: Penerima anugerah 'Bharatha Kalaa Ratnaa'
: Menerima "Anugerah Tokoh Karyawan Seni Budaya"
: Penerima anugerah 'Nritya Vidya Ratnaa'
: Penerima anugerah 'Uncrowned Hero'

Pengalaman : Telah mengajar pelajar dari Beijing, Korea, Kemboja, dan Rusia
: Telah membuat persembahan di Festival Antarabangsa seperti di Kemboja dan Beijing
: Fasilitator JSBN India yang masih aktif
: Fasilitator di 'International Dance Festival'

11.2 Surat Perjanjian

UNIVERSITI TEKNOLOGI MARA

PERJANJIAN MENGENAI PROJEK SEJARAH LISAN

Saya V. Savithri Vellaithan K/P: 681018-05-5402 pada
..... dengan ini bersetuju dengan syarat-syarat temubual yang telah diadakan
di antara saya dengan Universiti Teknologi MARA. Syarat-syarat tersebut adalah seperti berikut:

1. Rakaman hasil temubual ini adalah bertujuan untuk kegunaan pengajaran, penyelidikan dan penerbitan tanpa melibatkan bayaran/ tuntutan dari mana-mana pihak. Walaubagaimanapun bagi tujuan selain daripada yang tersebut, persetujuan daripada tokoh perlu diperolehi.
2. Rakaman hasil temubual yang tersebut di atas adalah diserahkan dan menjadi hak milik sepenuhnya Universiti Teknologi MARA untuk penyimpanan kekal dan boleh mengambil apa-apa tindakan yang difikirkan perlu bagi memelihara rakaman dan transkrip ini.
3. Pihak Fakulti Pengurusan Maklumat, Universiti Teknologi MARA boleh membuat transkrip rakaman dan transkrip-transkrip ini perlu/tidak perlu disemak oleh tokoh (*interviewee*).
4. Rakaman dan transkrip ini akan dibuka kepada semua penyelidik sama ada dari Malaysia atau luar negara yang bertujuan membuat penyelidikan yang sah dengan syarat: -
 - a. Apabila petikan diambil dari rakaman/transkrip ini untuk digunakan di dalam penerbitan, tesis dll., sumbernya (tokoh) hendaklah diakui oleh penyelidik-penyelidik.

V. Savithri

(Nama tokoh V. Savithri Vellaithan)

Tarikh: 26 Jun 2021

(Siti Noorsiah Binti Jamaludin)

b.p.Dekan

Fakulti Pengurusan Maklumat

Universiti Teknologi MARA

11.3 Senarai Soalan

A. SOALAN ORIENTATION

1.0 LATAR BELAKANG DIRI TOKOH

- 1.1 Apakah nama penuh puan?
- 1.2 Berapakah umur puan?
- 1.3 Dimanakah puan tinggal?
- 1.4 Ceritakan sedikit pengalaman zaman sekolah puan sehingga sekarang
- 1.5 Adakah puan mempunyai moto atau slogan hidup puan?

2.0 LATAR BELAKANG KELUARGA

- 2.1 Apakah nama ibu dan bapa puan?
- 2.2 Apakah pekerjaan ibu bapa puan?
- 2.3 Puan mempunyai berapa orang adik beradik?
- 2.4 Puan merupakan anak ke berapa?
- 2.5 Adakah puan merupakan satu-satunya anak yang menceburi bidang warisan seni ini?
- 2.6 Adakah terdapat adik-beradik puan yang turut terlibat dalam bidang kesenian?

3.0 PERKAHWINAN

- 3.1 Apakah nama suami puan?
- 3.2 Sudah berapa lamakah puan berkahwin?
- 3.3 Puan mempunyai berapa orang anak?
- 3.4 Bagaimanakah puan dan suami berkenalan?
- 3.5 Adakah puan sudah mempunyai cucu?

B. SOALAN UMUM

1. Seperti yang saya telah baca, puan mempunyai sebuah akademi tarian. Bolehkah puan ceritakan sejarah tentang akademi tarian ini?
2. Apakah yang membuatkan puan berminat untuk membuat akademi tarian ini?
3. Dimanakah lokasi akademi tarian tersebut?
4. Adakah terdapat lagi akademi tarian puan yang lain?
5. Adakah terdapat ramai penuntut di akademi tarian ini?
6. Adakah terdapat bangsa lain yang mengajar di tarian akademi puan?

7. Adakah keluarga puan menyokong kerjaya puan?
8. Adakah puan mempunyai pekerjaan lain selain mengajar tarian ini?
9. Melalui pembacaan saya, penari tarian ini perlu sentiasa kekal aktif. Apakah rahsia puan dalam menjaga kesihatan?
10. Adakah terdapat tarian yang puan mahir selain daripada tarian ini?
11. Tarian-tarian lain ini puan mahir untuk mengajar atau sekadar untuk puan belajar mahir sahaja?

C. SOALAN KHUSUS

1.0 TARIAN BHARATANATYAM

- 1.1 Bolehkah puan ceritakan tentang sejarah tarian Bharatanatyam ini?
- 1.2 Adakah yang dimaksudkan dengan Bharatanatyam?
- 1.3 Adakah keunikan tarian ini kepada puan?
- 1.4 Bilakah puan mula berminat dengan tarian ini?
- 1.5 Siapakah yang telah menjadi inspirasi puan untuk menceburi bidang ini?
- 1.6 Mengapakah puan memilih untuk mahir dalam bidang tarian ini?
- 1.7 Adakah puan masih ingat nama cikgu puan yang pertama mengajar puan tarian ini?
- 1.8 Adakah puan masih aktif dalam membuat persembahan?
- 1.9 Adakah terdapat perbezaan perasaan antara menjadi mengajar dan membuat persembahan tarian ini sendiri?
- 1.10 Berapakah masa yang diperlukan untuk menguasai tarian ini?
- 1.11 Bolehkah puan ceritakan tentang enam peringkat dalam tarian ini?
- 1.12 Adakah kesemua enam peringkat ini perlu cukup ketika mempersembahkan tarian ini?
- 1.13 Adakah ada perbezaan antara enam peringkat dalam tarian ini?
- 1.14 Adakah maksud di sebalik elemen-elemen yang telah digabungkan?
- 1.15 Adakah tarian ini mempunyai persamaan dengan yoga?
- 1.16 Adakah koreografi tarian ini direka oleh puan sendiri?
- 1.17 Adakah terdapat perbezaan pada persembahan ini ketika zaman moden dan zaman lama?
- 1.18 Adakah pandangan puan jika tarian ini digabungkan dengan tarian moden?
- 1.19 Jika di Malaysia, tarian ini lebih dikenali di negeri mana?

- 1.20 Adakah puan menggalakkan tarian ini diperkenalkan kepada kaum lain?
- 1.21 Adakah tarian ini dapat sambutan daripada kaum lain selain kaum India?
- 1.22 Adakah tarian Bharatanatyam mendapat sambutan di luar negara?
- 1.23 Negara manakah yang pernah puan melakukan persembahan?

2.0 PENARI DAN TENAGA PENGAJAR

- 2.1 Nama cikgu pertama yang mengajar puan tarian Bharatanatyam.
- 2.2 Adakah tarian ini hanya dipersembahkan oleh penari wanita sahaja?
- 2.3 Berapakah penari diperlukan untuk persembahan ini?
- 2.4 Adakah tarian ini memerlukan ramai tenaga pengajar?

3.0 KOSTUM, PERHIASAN DAN SOLEKAN

- 3.1 Apakah kostum yang dipakai sewaktu mempersembahkan tarian ini?
- 3.2 Adakah penari perempuan perlu berambut panjang?
- 3.3 Apakah perhiasan yang diperlukan oleh penari?
- 3.4 Apakah gaya rambut yang sesuai sewaktu mempersembahkan tarian ini?
- 3.5 Apakah solekan yang sesuai sewaktu mempersembahkan tarian ini?
- 3.6 Adakah masa yang diambil untuk membuat persiapan dari segi kostum dan perhiasan persembahan ini lama?
- 3.7 Sekiranya ada penari lelaki, apakah kostum yang perlu dipakai oleh mereka?
- 3.8 Adakah penari lelaki memerlukan perhiasan dan solekan seperti penari perempuan?
- 3.9 Adakah perbelanjaan untuk kostum dan perhiasan tarian ini tinggi?
- 3.10 Adakah kostum hanya boleh dibeli dari Negara India?
- 3.11 Adakah kostum boleh disewa?

4.0 ACARA YANG MELIBATKAN TARIAN BHARATANATYAM

- 4.1 Apakah acara yang sesuai untuk tarian ini dipersembahkan?
- 4.2 Adakah tarian ini sesuai dipersembahkan ketika perayaan Deepavali atau ketika majlis perkahwinan?
- 4.3 Adakah terdapat banyak permintaan untuk mempersembahkan tarian ini?

5.0 MUZIK DAN ALATAN

- 5.1 Adakah terdapat muzik tertentu dalam persembahan tarian ini?
- 5.2 Adakah pemilihan lagu di buat oleh tenaga pengajar?

5.3 Adakah terdapat alatan khas untuk muzik latar?

6.0 PENCAPAIAN

6.1 Apakah pencapaian puan sepanjang menceburi bidang ini?

6.2 Antara pencapaian dan anugerah ini, yang mana paling bermakna bagi puan?

6.3 Apakah perasaan puan setelah mendapat pencapaian ini?

6.4 Sejauh manakah pencapaian ini membantu puan dalam mengembangkan warisan seni kebudayaan ini?

7.0 SUMBANGAN

7.1 Sepanjang pengalaman puan dalam bidang ini, apakah sumbangan terbesar yang pernah puan sumbangkan terhadap masyarakat?

7.2 Antara negara yang puan pernah membuat persembahan, tentunya banyak kenangan manis, kenangan manis apakah yang sukar dilupakan?

8.0 HARAPAN

8.1 Mengikut pandangan puan, apakah yang puan harapkan untuk mengekalkan tradisi seni kebudayaan Bharatanatyam ini?

8.2 Memandangkan banyak pengetahuan dan pengalaman yang sudah puan timba, bolehkan puan berikan serba sedikit nasihat untuk generasi masa kini?

8.3 Apakah perancangan puan untuk masa hadapan dalam bidang ini?

9.0 CABARAN/ISU

9.1 Apakah cabaran yang telah dihadapi oleh puan sepanjang penglibatan dalam bidang ini?

9.2 Apakah cadangan bagi pihak puan untuk menyelesaikan masalah yang disebutkan?

9.3 Adakah terdapat kenangan pahit yang sukar dilupakan sepanjang penglibatan puan dalam bidang ini?

9.4 Adakah puan pernah mengalami kecederaan sepanjang latihan?

11.4 Diari Penyelidikan

TARIKH/ HARI	MASA/PLATFOM	PERKARA
28 Mac 2021 Ahad	0800-1000 Google Meet	<ul style="list-style-type: none"> • Kami telah diberi penerangan oleh Puan Siti Noorsiah binti Jamaludin tentang Sejarah Lisan. Beliau juga memberi arahan untuk mencari calon tokoh yang bersesuaian untuk ditemu ramah. • Membuat pemilihan untuk melakukan tugas ini. • Fatin bersetuju untuk bersama-sama menyiapkan tugas ini. • Tema yang diberikan ialah Keakrifan Tempatan yang berkaitan dengan warisan seni, sejarah tempatan dan seni kebudayaan.
29 Mac 2021 Isnin	1100 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Berbincang mengenai pemilihan antara warisan seni Kebaya Nyonya dan Gamelan.
30 Mac 2021 Selasa	0900-1000 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Berkongsi tentang maklumat Kebaya Nyonya dan Gamelan sebelum membuat keputusan.
1 April 2021 Selasa	0900-1030 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Kami telah membuat pemilihan terakhir untuk memilih warisan seni Kebaya Nyonya. • Kami telah mendapatkan maklumat di Google mengenai tokoh.
2 April 2021 Rabu	0900 Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> • Menerima arahan untuk membuat latihan di Ufuture mengenai latar belakang tokoh yang dipilih untuk ditemu ramah. • Kami memilih Puan Emmy Sahar sebagai tokoh yang terkenal dalam Kebaya Nyonya
3 April 2021 Khamis	0800-1000 Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> • Pensyarah menerangkan secara kasar cara temu ramah yang akan dilakukan serta menunjukkan contoh transkrip yang telah lengkap sebagai panduan. • Pensyarah menerangkan cara membuat kertas kerja serta Kajian Literatur.

		<ul style="list-style-type: none"> • Menerima arahan untuk membuat kertas kerja dan Kajian Literatur mengenai tajuk yang dipilih.
11 April 2021 Ahad	0800-1000 BK 3	<ul style="list-style-type: none"> • Menerima arahan untuk merangka dan menyiapkan soalan temu ramah. • Pencarian maklumat dimulakan.
18 April 2021 Ahad	1400 Bilik Fatin	<ul style="list-style-type: none"> • Berbincang dan merangka soalan temu ramah.
20 April 2021 Selasa	1100-1200 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Telah membahagikan tugas untuk menyiapkan kertas kerja. • Kertas kerja perlu disiapkan dan perlu merujuk pensyarah.
25 April 2021 Ahad	0800-1000 BK3	<ul style="list-style-type: none"> • Kertas kerja yang sudah disiapkan telah dirujuk oleh pensyarah. • Pensyarah memberi arahan kepada kami untuk membuat pembetulan kertas kerja.
26 April 2021 Isnin	1400 Bilik Persendirian	<ul style="list-style-type: none"> • Mula melakukan pembetulan.
27 April 2021 Selasa	1500 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Telah menghubungi tokoh untuk menerangkan dengan lebih mendalam tentang temu ramah yang bakal dilakukan.
28 April 2021 Rabu	1200 Bilik pensyarah	<ul style="list-style-type: none"> • Telah membuat konsultasi bersama pensyarah. • Pensyarah telah menyuruh kami untuk menukar tokoh kerana kurang syarat dalam pemilihan tokoh.
29 April 2021 Khamis	1530-2315 Bilik Persendirian	<ul style="list-style-type: none"> • Telah mulakan pencarian untuk memilih tokoh yang baru. • Telah menyenarai pendek tokoh-tokoh yang memenuhi syarat.
30 April 2021 Jumaat	1600-1800 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Ellieya telah menghubungi seorang tokoh dalam tarian Bharatanatyam dan telah mendapatkan maklumat tentang tokoh.
2 Mei 2021 Ahad	0800-1000 DK 1	<ul style="list-style-type: none"> • Pensyarah menerangkan cara-cara untuk menulis transkrip

		<ul style="list-style-type: none"> • Telah mendapat kelulusan daripada pensyarah untuk memilih tokoh tarian Bharatanatyam iaitu Puan Savithri.
3 Mei 2021 Isnin	1000 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Telah mula berbincang dan merangka soalan untuk tarian Bharatanatyam. • Mula membuat kertas kerja mengenai tarian Bharatanatyam.
17 Mei 2021 Isnin	0800 Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> • Telah menghantar kertas kerja mengenai tarian Bharatanatyam.
18 Mei 2021 Selasa	0915 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Telah menetapkan tarikh untuk temu ramah tokoh.
20 Mei 2021 Khamis	1300 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Telah memberikan soalan temu ramah kepada tokoh untuk memudahkan sesi temu ramah yang bakal dibuat.
23 Mei 2021 Ahad	2000 Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Mula membahagikan soalan-soalan ketika temu ramah.
24 Mei 2021 Isnin	1100 Whatsapp 1445-1715 Panggilan Video Whatsapp	<ul style="list-style-type: none"> • Telah melakukan raptai untuk temu ramah diantara penemu ramah. • Temu ramah telah dijalankan bersama Puan Savithri. • Sesi temu ramah telah direkodkan menggunakan telefon.
25 Mei 2021 Selasa	0700 Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Video rakaman pertama dan ke dua telah dikongsi oleh Fatin.
26 Mei 2021 Rabu	0300 Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Video rakaman ketiga telah dikongsi oleh Fatin
28 Mei 2021 Jumaat	0600 Telegram	<ul style="list-style-type: none"> • Video rakaman keempat telah dikongsi oleh Fatin
6 Jun 2021 Ahad	0800-1000 Google Meet	<ul style="list-style-type: none"> • Pensyarah menerangkan cara untuk membuat log temu bual.
9 Jun 2021 Rabu	1100	<ul style="list-style-type: none"> • Mula membuat transkrip.

	Kediaman Persendirian	
13 Jun 2021 Ahad	0800-1000 Google Meet	<ul style="list-style-type: none"> • Pensyarah mendedahkan cara penulisan artikel.
15 Jun 2021 Selasa	0800 Kediaman Persendirian	<ul style="list-style-type: none"> • Menyambung menyiapkan transkrip penuh sehingga lengkap sebelum di hantar ke pensyarah
27 Jun 2021 Ahad	0800-1000 Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> • Menghantar 'softcopy' transkrip penuh ke pensyarah.
1 Julai 2021 Khamis	0800-1000 Pejabat Pos	<ul style="list-style-type: none"> • Menghantar transkrip penuh yang sudah dicetak dengan menggunakan format yang betul ke pejabat pos untuk di poskan kepada pensyarah.
2 Julai 2021 Jumaat	1000-1200 Kediaman Persendirian	<ul style="list-style-type: none"> • Mula membuat penulisan artikel mengikut garis panduan yang telah diajar oleh pensyarah.
13 Julai 2021 Selasa	0900-1000 Ufuture	<ul style="list-style-type: none"> • Menghantar penulisan artikel di Ufuture.

11.5 Gambar, sijil-sijil dan bahan lain yang berkaitan

Gambar 1: Tokoh memakai kostum tarian Bharatanatyam

Gambar 2: Tokoh memakai kostum tarian Melayu

Gambar 3: Tokoh menari di atas pentas

Gambar 4: Tokoh menari di atas pentas

Gambar 5: Gambar ketika temubual bersama tokoh.

Gambar 6: Tokoh mendapat Anugerah Tokoh Karyawan

Gambar 7: Tokoh mendapat gelaran Jurulatih Seni Budaya Negara

Gambar 8: Tokoh membuat persembahan secara berkumpulan

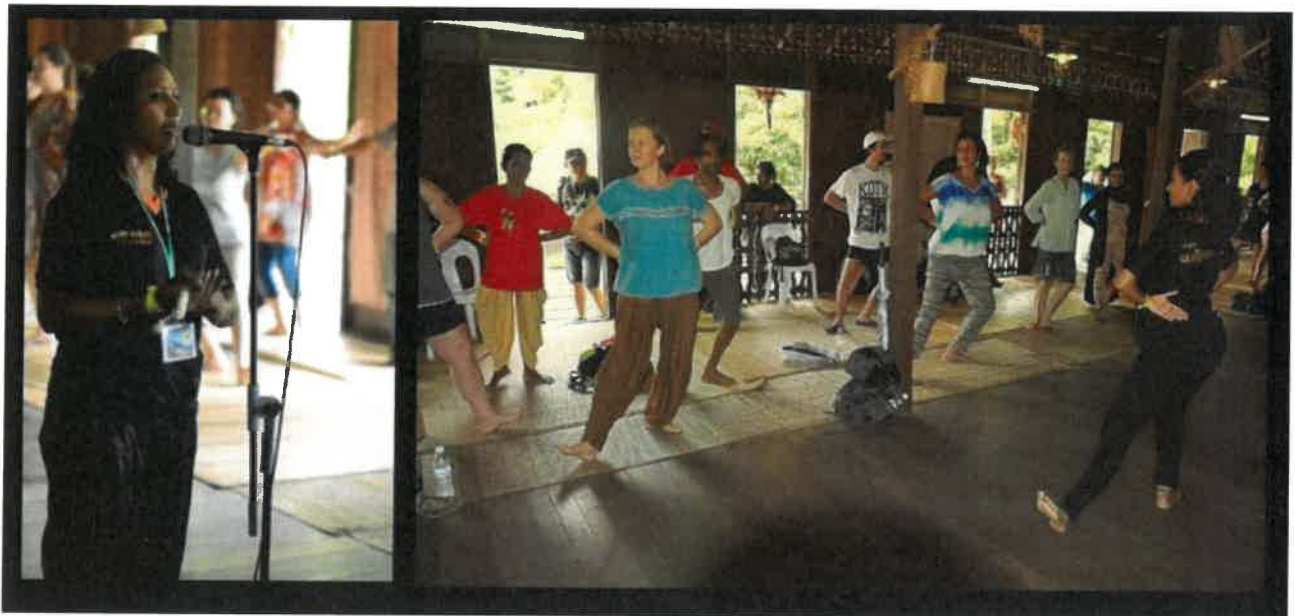
Gambar 9: Tokoh sedang memainkan Nattuvangam

Gambar 10: Tokoh sedang membuat persembahan solo

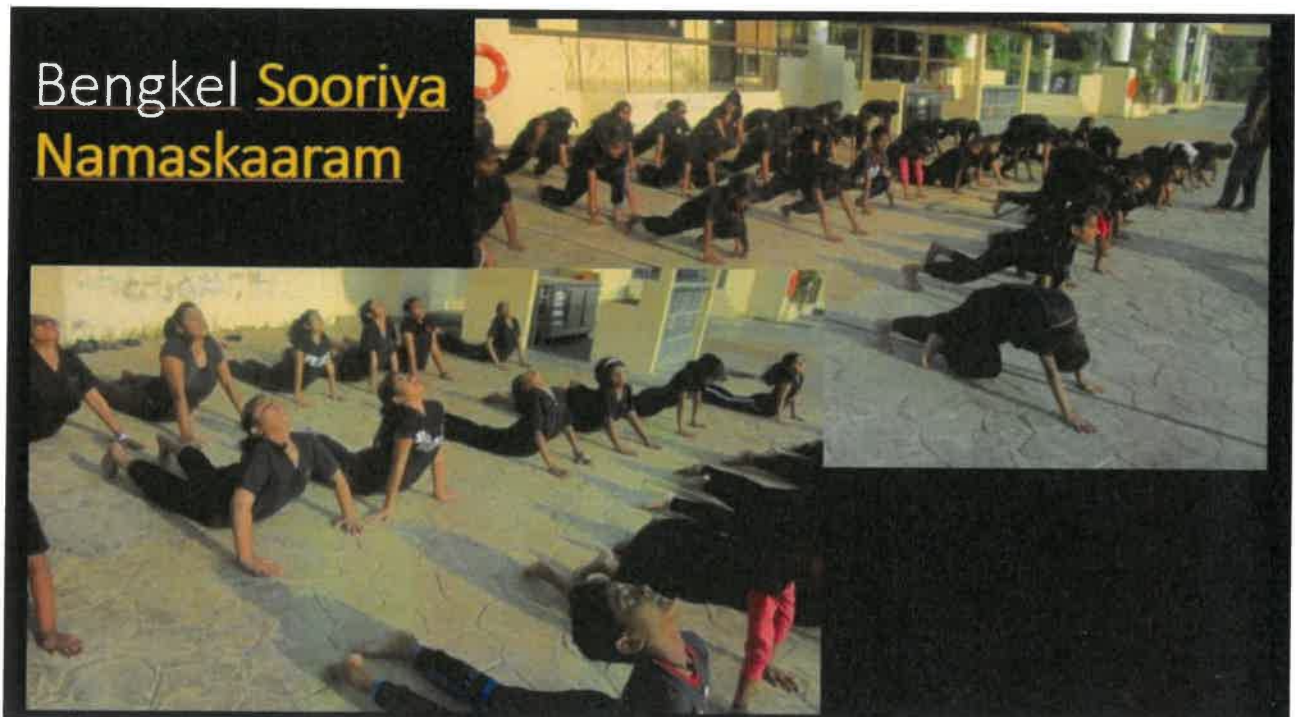
Gambar 11: Bengkel Ekspresi di Rainforest World Music Festival

Gambar 12: Bengkel Baratham di Rainforest World Music Festival

Gambar 13: Bengkel Kollattam di Sarawak Cultural Heritage

Gambar 14: Bengkel Sooriya Namaskaaram

Gambar 15: Bengkel Oyil-Aattam di sekolah-sekolah Tamil

Gambar 16: Bengkel Baratham di Kemboja

Gambar 17: Bengkel Baratham bersama peserta dari China